

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce

Srovnání exekučního a vykonávacího řízení

Pavel Jursík

Plzeň

2018

patitul

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Srovnání exekučního a vykonávacího řízení“ vypracoval samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

Pavel Jursík

1. Předpoklady řízení.....	1
1.1 Titul.....	2
1.1.1 Tituly pro soudní výkon rozhodnutí.....	3
1.1.2 Exekuční tituly	5
1.2. Návrh	6
1.2.1 Návrh soudního výkonu rozhodnutí.....	7
1.2.2. Exekuční návrh.....	8
1.3 Zásady soudního výkonu rozhodnutí a exekuce	8
1.4 Účastníci řízení.....	11
2. Průběh řízení	16
2.1 Průběh soudního výkonu rozhodnutí	16
2.2 Průběh exekučního řízení	17
2.3 Způsoby soudního výkonu rozhodnutí a exekuce.....	20
2.3.1 Výkon rozhodnutí resp. exekuce pro peněžitá plnění	20
2.3.1.1 Srážky ze mzdy a jiných příjmů	20
2.3.1.2 Příkázání pohledávky	22
2.3.1.2.1 Příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu	22
2.3.1.2.2 Příkázání jiných peněžitých pohledávek	24
2.3.1.2.3 Postižení jiných majetkových práv	24
2.3.1.2.4 Exekuce patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek	26
2.3.1.3 Správa nemovité věci a správa spoluvlastnického podílu na nemovité věci.....	27
2.3.1.4 Prodej movitých věcí	28
2.3.1.4.1 Provedení soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce	29
2.3.1.5 Prodej nemovitých věcí	32
2.3.1.6 Výkon rozhodnutí prodejem zástavy.....	35
2.3.1.7 Zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech	36
2.3.1.8 Exekutorské zástavní právo na nemovitých věcech	37
2.3.1.9 Postižení závodu.....	38
2.3.1.10 Exekuce pozastavením řídičského oprávnění.....	41
2.3.2 Uspokojení práv na nepeněžitá plnění	41
2.3.2.1 Vyklizení	42
2.3.2.2 Odebrání věci.....	43
2.3.2.3 Rozdělení společné věci	44
2.3.2.4 Provedení prací a výkonů	44
2.4 Odklad a zastavení	46
2.4.1 Odklad soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce	46
2.4.2 Zastavení soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce	47
3. Náklady řízení	50
3.1. Náklady soudního výkonu rozhodnutí.....	50
3.2. Náklady exekučního řízení.....	52
3.2.1 Příkaz k úhradě nákladů exekuce	59
3.2.2 Náklady při zastavení exekuce.....	61
3.2.3 Náklady při částečném zastavení exekuce	66
3.2.4 Náklady exekuce při vyloučení exekutora a změně exekutora.	67
3.2.5 Náklady exekuce při spojení exekucí.....	67
4. Efektivita řízení.....	68
4.1 Efektivita exekučního řízení.....	68
4.2 Efektivita vykonávacího řízení.....	69
4.3 Srovnání efektivity exekučního a vykonávacího řízení.....	71
5. Exkurz do úpravy exekučního řízení na Slovensku.....	73

Seznam zkratk

- **OSŘ** – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- **EŘ** – zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
- **NotŘ** – zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- **ZŘS** – zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- **Obč. zák.** – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- **OZ** – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový)
- **ET** – vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

Úvod

Tématem mé diplomové práce je „Srovnání exekučního a vykonávacího řízení“, jelikož mě toto téma dlouhodobě při mém studiu nejvíce zajímalo. Vymahatelnost práva je dle mého názoru klíčovým aspektem ochrany práva a právní jistoty, a ač jí není často věnována dostatečná pozornost, jedná se o velmi podstatnou součást procesu uplatnění práva. Diplomovou práci jsem rozdělil do tří částí. V první části mé práce porovnávám předpoklady obou řízení a jejich průběh, jednotlivé způsoby výkonu rozhodnutí, resp. exekuce a odklad a zastavení výkonu, resp. exekuce. Druhá část je věnována srovnání nákladů vykonávacího a exekučního řízení. Zvláštní pozornost věnuji problematice nákladů exekučního řízení, jež je předmětem rozsáhlé judikatury, kterou v mé práci rovněž cituji. V závěrečné, třetí části se zabývám srovnáním efektivity obou řízení na základě dostupných statistických údajů, které jsou vyjádřeny v grafech. Vzhledem k zásadní novelizaci exekučního řízení na Slovensku, provedené zákonem č. 2/2017 Z.z., jsem do této části zahrnul také nejvýznamnější změny, které novela přinesla. Slovenské exekuční řízení jsem si vybral proto, že dosavadní slovenská právní úprava byla v mnoha ohledech totožná s úpravou našeho exekučního řízení. Z tohoto důvodu považuji za vhodné uvést změny, které byly zavedeny na Slovensku, protože se domnívám, že právní úprava v České republice by se mohla pro futuro ubírat podobným směrem.

1. Předpoklady řízení

Předpoklady vykonávacího a exekučního řízení jsou takové skutečnosti, bez kterých nemůže být řízení zahájeno. Základním podkladem pro soudní výkon rozhodnutí nebo exekuci je titul, takzvaný titul pro soudní výkon rozhodnutí nebo exekuční titul. Dalším nezbytným podkladem je návrh oprávněného, neboť zahájení vykonávacího, resp. exekučního řízení je plně v dispozici oprávněného. Záleží pouze na něm, zda se vykonávací, resp. exekuční řízení bude konat, či nikoli.

V nalézacím řízení soud právo nalézá, tedy závazně vyslovuje, komu náleží právo v daném případě a jaká práva a povinnosti mají jednotliví účastníci řízení. Pro případ, že povinnost uložená titulem není splněna dobrovolně, může nastoupit řízení, jehož cílem je vymoci uložené plnění, a to i proti vůli povinného subjektu. Oba druhy řízení na sobě nejsou závislé, jelikož řízení, ve kterém je vymáháno splnění uložené povinnosti, je pouze fakultativním dalším krokem na cestě k vymožení plnění a na druhé straně řízení nalézací nemusí vždy být předpokladem tohoto.¹ Řízení vedoucí k nucenému výkonu rozhodnutí je možné vést nejen dle titulů vzešlých z nalézacích řízení dle občanského soudního řádu,² ale i na základě jiných rozhodnutí, které zákon předpokládá. Těmito tituly jsou zejména rozhodnutí vydaná ve správním, trestním³ a daňovém⁴ řízení.

Právní úprava vykonávacího řízení v České republice je postavena na dualistické koncepci. Oprávněnému subjektu je dána možnost výběru, zda si zvolí pro výkon rozhodnutí postup dle části šesté občanského soudního řádu⁵, tedy soudní výkon rozhodnutí, či dle exekučního řádu⁶, tedy exekuci vedenou soudním exekutorem, kdy tyto právní předpisy jsou ve vztahu subsidiarity (subsidiarita platí vždy jen jedním směrem, což znamená, že lze podpůrně použít občanský soudní řád v exekučním řízení, ale exekuční řád při soudním výkonu rozhodnutí nikoli). Dualistický přístup se projevuje v tom, že pravomoci soudu a soudního

¹WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční* Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2. Str. 15

² zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (OSŘ)

³ např. § 121 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁴ zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁵ § 251 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁶ zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád (EŘ)

exekutora se v mnoha ohledech překrývají. Exekuční řád kromě samostatné úpravy řízení upravuje také způsoby provedení exekuce, které se téměř shodují se způsoby soudního výkonu rozhodnutí uvedenými v občanském soudním řádu. Je tedy nutné striktně odlišovat pojem soudního výkonu rozhodnutí a exekuce, ač oba tyto druhy řízení mají stejný cíl. Pojmu exekuce se nicméně využívá i pro již zmíněné vynucování rozhodnutí, která jsou vydána v daňovém či správním řízení. Jedná se o exekuce správní a exekuce daňové. V praxi může nastat i situace, kdy dojde ke střetu dvou a více exekucí či soudního výkonu rozhodnutí a exekuce. Takové případy se pak řeší podle pravidel pro souběžně probíhající výkony rozhodnutí.⁷

1.1 Titul

Titulem jsou především vykonatelná rozhodnutí soudů vydaná v občanském soudním řízení ukládající povinnost k plnění. Těmito rozhodnutími jsou rozsudky, usnesení a platební rozkazy, elektronické platební rozkazy a evropské platební rozkazy. Titul je základní přílohou návrhu na soudní výkon rozhodnutí nebo exekuci, přičemž jeho vykonatelnost musí být přímo na titulu potvrzena. Toto potvrzení se označuje jako doložka vykonatelnosti, která je vyznačována orgánem, který titul vydal, případně schválil smír či dohodu. Důvodem vyznačení doložky vykonatelnosti tímto orgánem je fakt, že spis je uložen právě u tohoto orgánu a ten tak nejjednodušeji zjistí, zda jsou splněny veškeré požadované podmínky vykonatelnosti. Aby rozhodnutí mohlo být vykonáno, musí stanovit nějakou povinnost k plnění, to znamená povinnost dát, konat, zdržet se či něco strpět. Aby rozhodnutí mohlo být vynuceno v rámci exekuce či výkonu rozhodnutí, musí být vykonatelné. Vykonatelnost rozlišujeme po stránce materiální a formální. Materiální předpoklady jsou dány určitostí subjektivní povinnosti ukládané povinnému výrokem vykonávaného rozhodnutí. Formální předpoklady spočívají v takových procesních vlastnostech vykonávaného rozhodnutí, které se projevují jeho závazností, právní mocí a vykonatelností.

Formální vykonatelnost je upravena v ustanoveních § 161, § 162 a § 171 OSŘ a to odlišně pro rozsudky a pro usnesení. Rozsudek je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění, která běží od právní moci rozsudku. Pokud není v rozsudku

⁷ zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí

uvedena povinnost k plnění, je rozsudek vykonatelný, jakmile nabyl právní moci. Usnesení, které ukládá povinnost k plnění, je vykonatelné dnem, kterým uplyne lhůta k plnění, která běží od doručení usnesení. Pokud nebyla v usnesení uložena povinnost k plnění, je usnesení vykonatelné doručením, a není-li ho potřeba doručovat, je vykonatelné vyhlášením.

Materiální vykonatelnost je upravena v ustanovení § 261a odst. 1 OSŘ. Rozhodnutí je po materiální stránce vykonatelné, pokud obsahuje přesné označení osoby oprávněné a povinné, přesné vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí či exekuce navržena a určení lhůty ke splnění povinnosti. Pokud neobsahuje vykonávané rozhodnutí lhůtu k plnění, je stanovena zákonná domněnka, že povinnost uloženou rozhodnutím je třeba splnit ve lhůtě tří dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí. Pokud má podle rozhodnutí plnit více povinných a pokud jde o dělitelné plnění, je stanovena zákonná domněnka, že jsou povinni povinni splnit vymáhanou povinnost rovným dílem. Tato ustanovení lze použít pouze u titulů vydaných v občanském soudním řízení.

1.1.1 Tituly pro soudní výkon rozhodnutí

Kromě výše zmíněných titulů jsou dalšími tituly pro výkon rozhodnutí uvedenými v ustanovení § 274 OSŘ (s výjimkou titulů, které se vykonávají ve správním nebo daňovém řízení) tyto tituly:

- vykonatelná rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají právo nebo postihují majetek (nejčastěji se jedná o případy, kdy rozhodnutí přiznávají náhradu nákladů řízení, které nese obžalovaný, který byl uznán vinným trestným činem nebo je výrokem přiznána náhrada újmy v adhezním řízení, případně se ukládá náhrada peněžitého trestu, který nebyl splněn);
- vykonatelná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví;
- vykonatelná rozhodnutí rozhodčích komisí a smírů jimi schválených (jedná se o tituly, které byly vydávány na základě zákoníku práce účinného do 31. 1. 1991 a dále tituly pro výkon rozhodnutí rozhodčích komisí pro pracovní spory a smíry těmito komisemi schválené⁸);

⁸ čl. III bod 7 písm. b) zákona č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád

- vykonatelná rozhodnutí státních notářství a dohody jimi schválené (tato rozhodnutí se v současné době již nevydávají, jedná se o rozhodnutí, která byla vydána státním notářstvím v jejich rozhodovací činnosti do roku 1993);
- notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti sepsané podle zvláštního zákona upravené v § 71a až 71c NotŘ;⁹
- vykonatelná rozhodnutí a jiné exekuční tituly orgánů veřejné moci (v případě těchto exekučních titulů se jedná o rozhodnutí, která mohou být vykonávána jen v exekuci, jedná se například o pokuty za správní delikty a přestupky, nedoplatky na daních, případně nedoplatky na zdravotním a sociálním pojištění);
- rozhodnutí orgánů Evropských společenství (orgány společenství jsou Rada Evropské unie, Evropská komise, Soudní dvůr Evropských společenství a další);
- jiná vykonatelná rozhodnutí, schválené smíry a listiny, jejichž soudní výkon připouští zákon (jedná se o tituly, které například vzešly z rozhodnutí cizozemských soudů a dalších orgánů, dále schválené smíry a listiny těmito orgány vydané, jejichž výkon musí připouštět zákon o mezinárodním právu soukromém; mimo jiné sem patří i běžně využívané nálezy rozhodčích soudů, které mají stejné účinky jako pravomocná rozhodnutí soudů).

V souvislosti s výčtem titulů bych rád blíže rozvedl problematiku notářských zápisů. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti může být počínaje 1. 7. 2009 buď zápisem o jednostranném právním jednání dlužníka (§ 71a NotŘ). Jedná se o notářské zápisy o právním jednání, ve kterém se účastník zaváže ke splnění peněžitého dluhu (případně, kterým je uznání peněžitého dluhu), který vyplývá ze zakládaného závazkového vztahu právním jednáním, o kterém je notářský zápis a který může obsahovat svolení zavázaného účastníka, aby byl podle tohoto zápisu proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem. Dle § 71b NotŘ může být dále zápisem o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku (či jiný nárok) vyplývající ze závazkového vztahu, v němž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce, pokud povinnost nesplní

⁹ zákon. č. 358/1992 Sb., notářský řád

řádě a včas. Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti jsou specifickými tituly, které mají jen formální charakter, neboť obsahují takové náležitosti, které jsou potřebné k tomu, aby byly jako tituly pro exekuci nebo soudní výkon rozhodnutí vykonatelné. Notář je sepiše na základě dohody oprávněné a povinné osoby (případně jednostranného právního jednání dlužníka), aniž by byl oprávněn zkoumat její podklad v hmotném právu, a na základě prohlášení povinné osoby, jímž svoluje k jeho vykonatelnosti. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti není sám o sobě samostatným zavazovacím důvodem a ani se jím nezakládá domněnka o existenci dluhu v době jeho sepsání. Skutečnost, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je takovým titulem pro výkon rozhodnutí, který sám o sobě oprávněnému nezakládá právní důvod pro přijetí vymáhaného plnění, musí být zohledněna i v řízení o výkon rozhodnutí (v exekučním řízení). Vymáhání plnění, na něž nemá oprávněný nárok a které by byl povinen po jeho přijetí z důvodu bezdůvodného obohacení povinnému vrátit, nelze považovat za přípustné. Nařídí-li soud podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí postupem podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Nařízený výkon rozhodnutí lze z tohoto důvodu zastavit na návrh nebo i bez návrhu.¹⁰ Nadále jsou podle článku IV. bod 4 přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb. exekučními tituly také exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti, sepsané do 31. 12. 2012 podle původního § 78 EŘ.

1.1.2 Exekuční tituly

Výčet exekučních titulů je obsažen v ustanovení § 40 EŘ. Těmito tituly jsou:

- vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek;
- vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek;
- vykonatelný rozhodčí nález;

¹⁰ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000, v němž Nejvyšší soud pro případ, že soud nařídí podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti [§ 274 písm. e) OSŘ] výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, uzavřel, že tato okolnost je důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ

- notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu;
- vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci;
- jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

Z uvedeného výčtu vyplývá, že tituly uvedené v exekučním řádu jsou téměř shodné s tituly, které jsou uvedeny v části šesté občanského soudního řádu. Rozdíly jsou v širší úpravě, jelikož úprava obsažená v občanském soudním řádu je širší. Exekučně dle exekučního řádu není možné vymáhat vykonatelná rozhodnutí státních notářství a dohody jimi schválené. Dále není možné exekučně vymáhat rozhodnutí, jejichž výkon je upraven v § 492 a násl. ZŘS¹¹. Tato rozhodnutí, jsou vydávána ve věcech péče soudu o nezletilé a v řízeních o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů. Dále se jedná o předběžná opatření upravující poměry dítěte a ve věci ochrany proti domácímu násilí. Exekučně nelze vymáhat ani rozhodnutí orgánů Evropské unie a cizí rozhodnutí. Naopak, jak již bylo zmíněno výše, pouze cestou exekuce lze vynuocovat tituly, které jsou uvedeny v § 274 odst. 1 písm. f) OSŘ. V těchto případech má oprávněný možnost volby jen mezi daňovou a správní exekucí, případně exekucí podle exekučního řádu. V této souvislosti bych chtěl poznamenat, že zákonodárce by se měl napříště zamyslet, zda by tyto tituly z hlediska systematického zařazení neměly být uvedeny mezi výčtem titulů uvedeným v exekučním řádu.¹²

1.2. Návrh

Soudní výkon rozhodnutí a exekuci lze zahájit pouze na návrh. Návrh musí kromě obecných náležitostí obsahovat i další specifické náležitosti, které předepisuje zákon. Dle § 42 odst. 4 OSŘ, pokud zákon pro podání určitého druhu nevyžaduje další náležitosti, musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Povinnost podpisu a datování se nevztahuje na podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu. Je-li účastník zastoupen advokátem, může být podpis advokáta nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u

¹¹ zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹² WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční* Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2. Str. 15 Str. 30

soudu, kterému je podání určeno. Podání v listinné podobě je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba. Podání v jiných formách se činí pouze jedním stejnopisem. K podání učiněnému elektronicky lze připojit také všechny jeho přílohy v elektronické podobě.

Další náležitosti jsou popsány v § 79 OSŘ, kde jsou uvedeny náležitosti návrhu na zahájení řízení. Dle tohoto ustanovení musí návrh vedle obecných náležitostí obsahovat také jasné identifikační údaje účastníků, popř. též jejich zástupců, vyličení rozhodných skutečností, označení důkazů a dále musí být jasně patrné, čeho se navrhovatel domáhá.

1.2.1 Návrh soudního výkonu rozhodnutí

Specifické požadavky pro návrh soudního výkonu rozhodnutí jsou uvedeny v § 261 OSŘ. Kromě výše popsaných obecných náležitostí zákon vyžaduje rodné číslo povinného (není jasné, z jakého důvodu zákon nezmiňuje též IČ), pokud je známo. V případě výkonu rozhodnutí, kterým má být uloženo zaplacení peněžité částky, musí oprávněný uvést i způsob, jakým má být výkon rozhodnutí proveden. Pokud oprávněný navrhuje výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, musí v návrhu také uvést plátce mzdy. Pokud je navržen výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, musí označit peněžní ústav, číslo účtu nebo jiný jedinečný identifikátor povinného a číslo svého účtu u peněžního ústavu. V tomto případě lze označit i více účtů povinného u jednoho peněžního ústavu, musí však být uvedeno také pořadí, v jakém má být pohledávka odepsána. V návrhu na výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky musí oprávněný přesně označit osobu, vůči které má povinný pohledávku, tzv. poddlužníka, a dále také uvést důvod této pohledávky.

K návrhu musí být připojen stejnopis vykonávaného rozhodnutí s potvrzením vykonatelnosti, popř. stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Potvrzení vykonatelnosti nemusí být vyznačeno, pokud se návrh podává u soudu, který ve věci sám rozhodoval v prvním stupni. V takovém případě soud sám potvrdí vykonatelnost, případně postoupí návrh k potvrzení vykonatelnosti příslušnému soudu.

Aktivně legitimovaným k podání návrhu je oprávněný nebo ten, kdo prokáže, že na něj přešlo právo z vykonávaného rozhodnutí. Přejít práva musí

být prokázán listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, to však jen za předpokladu, že tato skutečnost nevyplývá přímo z právního předpisu.

1.2.2. Exekuční návrh

Náležitosti exekučního návrhu jsou upraveny v § 38 EŘ, který dále rozvíjí obecné náležitosti stanovené v občanském soudním řádu. Návrh kromě zmíněných obecných náležitostí musí obsahovat označení exekutora, který má exekuci vést, včetně jeho sídla. K exekučnímu návrhu musí být připojen originál nebo úředně ověřená kopie exekučního titulu, který musí obsahovat potvrzení vykonatelnosti nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Toto potvrzení není vyžadováno v případě, že exekuční titul byl vydán soudem, který je současně soudem exekučním. V případě, že exekuční návrh neobsahuje všechny předepsané náležitosti, případně je nesrozumitelný či neurčitý, vyzve exekutor nejpozději do 15 dnů oprávněného, aby návrh opravil nebo doplnil. K opravení nebo doplnění zároveň určí oprávněnému lhůtu a poučí jej o potřebných opravách či doplněních. V případě, že oprávněný svůj návrh neopraví či nedoplní ve stanovené lhůtě, exekutor exekuční návrh usnesením odmítne. O těchto následcích však musí oprávněného předem poučit. Aktivně legitimován je, stejně jako u soudního výkonu rozhodnutí, oprávněný, případně osoba, na kterou právo z titulu přešlo, či bylo převedeno. Také i v tomto případě musí být přechod práva prokázán listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud tato skutečnost nevyplývá přímo z právního předpisu.

1.3 Zásady soudního výkonu rozhodnutí a exekuce

Tak jako každé odvětví práva je i vykonávací a exekuční řízení v civilním právu procesním ovládáno obecnými právními zásadami, od kterých se odvíjí jejich pozitivní vyjádření v právních normách. Zásady můžeme chápat jako pravidla, která tvoří základ určitého právního institutu, zákona, právního odvětví nebo právního řádu¹³.

Stěžejní zásadou, která se promítá i do vykonávacího, resp. exekučního řízení je právo na spravedlivý proces. Hlavním účelem těchto řízení je vymožení plnění, které nebylo splněno dobrovolně. To však neznamená, že by povinný neměl možnost se proti výkonu rozhodnutí, resp. exekuci bránit a byl tak zbaven

¹³ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-65-6. str. 75

svých procesních práv. Povinný je účastníkem řízení, tudíž mu z povahy tohoto postavení přímo vyplývají některá práva. Jedná se například o právo podat odvolání, právo na podání návrhu na odklad či zastavení výkonu rozhodnutí, resp. exekuce, případně právo na podání odporové, či jiné žaloby. Opomenout nelze ani právo na poučení povinného v průběhu řízení, aby mohl uplatnit svá procesní práva. Důležitými pojmy jsou zde takzvaná obrana a ochrana povinného. Zatímco obrana povinného počítá s aktivitou povinného a je zcela na jeho vůli, ochrana povinného je zásadou, která jej chrání před přílišným a nepřiměřeným zasahováním do jeho práv. Tato zásada je například vyjádřena v § 257 OSŘ, resp. § 58 odst. 1 EŘ, podle kterých nemůže být výkon rozhodnutí proveden jiným způsobem, než uvedeným v tomto zákoně. Dále se tato zásada také promítá do ustanovení § 278 OSŘ, resp. § 304b OSŘ, kde je garantována povinnému základní částka, která nesmí být povinnému sražena z měsíční mzdy, resp. z účtu povinného vedeného u peněžního ústavu. Podobný účel má i ustanovení § 322 OSŘ, jež definuje věci, kterých se nemůže týkat výkon rozhodnutí, resp. exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí. Tato a další ustanovení tedy vymezují hranice výkonu rozhodnutí, resp. exekuce na úkor oprávněného a zaručují tak alespoň minimální ochranu práv povinného. Ochranu povinného zajišťuje také možnost vyloučení exekutora z exekučního řízení v případě, že je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti vzhledem k jeho vztahu k věci, k účastníkům řízení či jejich zástupcům.

Jak jsem již uvedl výše, zahájení vykonávacího, resp. exekučního řízení má plně v dispozici oprávněný, tedy účastník, kterému z titulu plyne nějaké právo na plnění, či jeho právní nástupce. V tomto případě mluvíme o zásadě dispoziční. Vykonávací, resp. exekuční řízení může být zahájeno pouze na návrh oprávněného a rozsah vymáhaného plnění záleží na jeho uvážení, neboť nemusí vymáhat vždy celé plnění vyplývající z titulu. V případě soudního výkonu rozhodnutí se tato zásada projevuje i v možnosti oprávněného zvolit způsob provedení výkonu rozhodnutí, na rozdíl od exekuce, kde způsob volby provedení exekuce je plně v kompetenci soudního exekutora. V exekučním řízení se tato zásada pak promítá do možnosti oprávněného zvolit si osobu exekutora. Na tomto místě je třeba zmínit v současné době velmi aktuální téma teritoriality soudních exekutorů a s ní související již připravenou novelu občanského soudního řádu a exekučního řádu, týkající se této věci, která však do dnešního dne nebyla poslaneckou sněmovnou projednána. Jedná se o senátní návrh novely těchto

zákonů, sněmovní tisk č. 499/0, na základě něhož mělo být do části sedmé občanského soudního řádu v rámci tzv. jiné činnosti soudu vloženo nové ustanovení § 353a OSŘ, dle kterého by měl, na žádost oprávněného podanou k soudu příslušnému podle § 45 EŘ, určit soud k provedení exekuce exekutora, kterého vybere ze seznamu exekutorů, způsobem stanoveným podle jiného právního předpisu (dle novelizovaného § 28 EŘ). Toto určení exekutora pak není rozhodnutím. Dle výše zmíněného novelizovaného § 28 EŘ by měl být exekutor určen ze seznamu exekutorů vedeného ministerstvem, přičemž by měl být určen ten exekutor, jehož sídlo exekutorského úřadu je v obvodu krajského soudu, ve kterém je exekuční soud. Exekutor by měl být určen podle číselného pořadí jeho jména v seznamu exekutorů pro daný obvod krajského soudu, které připadá na okamžik podání žádosti na určení exekutora oprávněným. Dále novela exekučního řádu řeší mimo jiné situaci, kdy exekutor, kterému došel exekuční návrh, není exekutorem, který byl určen soudem k vedení exekuce. V tomto případě by měl exekutor vyzvat oprávněného, aby, pokud tak již neučinil, do 15 dnů podal k exekučnímu soudu žádost o určení exekutora, podle výše citovaného novelizovaného § 353a OSŘ a poučit oprávněného, že jinak návrh odmítne, přičemž v poučení označí exekutor exekuční soud. Z důvodové zprávy k tomuto senátnímu návrhu plyne, že zavedením místní příslušnosti by se měla zvýšit ochrana práv povinných, neboť zúžením místní působnosti dojde ke zvýšení dosažitelnosti exekutorů povinnými, ať už pro zaplacení vymáhané částky, řešení splátkových kalendářů, či možnost nahlédnout do exekučního spisu. Na druhé straně se zlepší soudní dohled nad výkonem exekutorské činnosti. Znalost místních podmínek exekutorem může přispět i ke zvýšení šancí na úspěšnost vymožení exekučních pohledávek ve prospěch oprávněného. V Evropě je pak místní příslušnost soudních exekutorů tradiční princip, který je zaveden ve všech členských státech EU s výjimkou České republiky, Slovenska (zde byla teritorialita již zavedena zákonem č. 2/2017 Z. z.) a Nizozemí. Zavedením místní příslušnosti by dle důvodové zprávy došlo k odstranění stavu, kdy exekutoři jsou si navzájem konkurujícími podnikateli a došlo by také k posílení nestrannosti a nezávislosti soudního exekutora, neboť by se zrušily někdy nikoli prospěšné vazby mezi exekutorem a věřitelem.

Z dalších zásad řízení je třeba zmínit zásadu oficiality, kterou je plně ovládnut postup obou řízení. Tato zásada spočívá v samostatném postupu soudu, či

soudního exekutora, kdy soud, či soudní exekutor činí i bez návrhu nezbytné kroky, které směřují k vymožení plnění.

Další důležitou zásadou je zásada přiměřenosti. Tato zásada spočívá v tom, že soudní výkon rozhodnutí, či exekuce mohou být prováděny jen v rozsahu vymáhaného plnění, případně v menším rozsahu, pokud tak oprávněný navrhl. Přiměřený musí být i vztah mezi vymáhaným plněním a zvoleným způsobem, kterým se plnění vymáhá, neboť majetek povinného může být zajištěn pouze v rozsahu, který postačuje k uhrazení pohledávky, jejího příslušenství a nákladů řízení.

Dalšími zásadami, které ovládají vykonávací, resp. exekuční řízení jsou zásady pořadí, přednosti a poměrného uspokojení. Tyto zásady se uplatňují v případě střetů více pohledávek jednoho či více oprávněných. Podle zásady pořadí se mají uspokojovat pohledávky podle časového pořadí. Zásada přednosti klade důraz na některé pohledávky, u nichž je vysoký zájem na jejich přednostním uspokojení před ostatními. Které pohledávky jsou přednostními, upravuje § 279 odst. 2 OSŘ. Zásada poměrného uspokojení znamená uspokojení pohledávek dle jejich vzájemného poměru, pro případ, že není možné uspokojit pohledávky v jejich plné výši.

1.4 Účastníci řízení

Zákon vymezuje účastníky vykonávacího, resp. exekučního řízení v § 255 OSŘ, resp. v § 36 odst. 1, 2 EŘ a označuje je jako oprávněného a povinného. Podle těchto ustanovení je účastníkem řízení také manžel povinného, je-li výkonem rozhodnutí postihován jeho majetek nebo majetek ve společném jmění manželů. Vedlejší účastenství ve vykonávacím, resp. exekučním řízení není připuštěno. Vedlejší účastenství, jehož účelem je pomoc ve sporu jedné ze stran, je totiž možné pouze v řízení sporném. Oprávněný je ten účastník řízení, kterému z titulu vyplývá právo na plnění a podal návrh na výkon rozhodnutí, resp. exekuční návrh. Povinným je pak ten, kdo má na základě titulu povinnost plnit a zároveň ten, proti kterému byl návrh podán.

V souvislosti s možností postihu majetku manžela povinného, případně majetku ve společném jmění manželů je důležité zmínit ustanovení § 262a OSŘ, jemuž odpovídá § 42 EŘ, dle kterých platí, že před nařízením soudního výkonu rozhodnutí, resp. před vydáním exekučního příkazu na majetek, který patří do

společného jmění manželů, soud resp. soudní exekutor vychází z případné modifikace společného jmění manželů (provedené smlouvou o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutím soudu o zrušení společného jmění manželů, jeho obnovení nebo zúžení jeho stávajícího rozsahu, anebo dohodou nebo rozhodnutím soudu o změně smluveného režimu nebo režimu založeného rozhodnutím soudu), při vydání dluhu ze závazku, který vznikl po zápisu listiny o modifikaci do příslušného veřejného rejstříku (Seznam listin o manželském majetkovém režimu, vedený podle notářského řádu) nebo při vydání dluhu ze závazku, který vznikl před zápisem listiny o modifikaci do veřejného rejstříku a oprávněný s tím souhlasí. Pokud dobu vzniku závazku nelze z titulu pro výkon rozhodnutí nebo z listiny, která modifikuje společné jmění manželů zjistit, má se za to, že závazek vznikl před zápisem listiny do veřejného rejstříku. Soud tedy před nařízením výkonu rozhodnutí, resp. exekutor před vydáním exekučního příkazu, na majetek, který patří do společného jmění manželů, musí zjistit, zda v příslušném veřejném rejstříku není evidována taková listina. Při nařízení výkonu rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů soud, resp. soudní exekutor při vydání exekučního příkazu na tento majetek, nebude u jiných dluhů, než u výše zmíněných, přihlížet k modifikaci společného jmění manželů. Dle § 262a odst. 4 OSŘ a obdobného § 42 odst. 4 EŘ platí, že pro dluh, který patří do společného jmění manželů nebo dluh povinného, pro který lze nařídit výkon rozhodnutí, resp. lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů, lze vést výkon rozhodnutí, resp. exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu. Dále je pouze v § 262b OSŘ (obdobné ustanovení v exekučním řádu chybí) upravena obrana manžela povinného pro případ, že je výkonem rozhodnutí, resp. exekučním příkazem postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, případně nelze-li ho výkonem rozhodnutí či exekučně postihnout vůbec, spočívající v možnosti manžela povinného domáhat se v této části zastavení výkonu rozhodnutí, resp. exekuce vedené tímto způsobem, přičemž o této možnosti musí být soudem, resp. soudním exekutorem poučen. Výkon rozhodnutí, resp. exekuce příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného budou také zastaveny, nejsou-li na účtu ani z části uloženy peněžní prostředky, které by jinak náležely do společného jmění manželů. Není-li prokázán opak, má se za to, že peněžní prostředky na účtu manžela povinného by náležely do společného jmění manželů. Předpokládá se totiž, že na účtu manžela povinného jsou uloženy

alespoň z části prostředky ve společném jmění manželů, zejména mají-li manželé fakticky jen jeden účet a nemá-li být umožněno vyhnout se plnění dluhů ukládáním prostředků povinného na účet manžela. V souvislosti s postihem výlučného majetku manžela povinného (práva na výplatu pohledávky u peněžního ústavu) bych stručně popsal vývoj právní úpravy této problematiky. Podle ustálené soudní praxe se pohledávka majitele účtu vůči peněžnímu ústavu, jakož i pohledávka zaměstnance na mzdu vůči zaměstnavateli podle § 143 Obč. zák.¹⁴ ve znění do 31. 12. 2013, považovala za individuální majetek této osoby, nikoli za součást společného jmění manželů. Na tom nic nezměnil ani § 711 OZ,¹⁵ který mzdu a podobné nároky považuje za součást společného jmění manželů až od okamžiku, kdy vzniklo právo s nimi nakládat, a pohledávku z výhradního majetku považuje za součást společného jmění manželů až od okamžiku splatnosti. Samotné právo na výplatu mzdy a pohledávky z výhradního majetku, včetně pohledávky z účtu, je proto i nadále individuální, o součást společného jmění nejde. Do 31. 12. 2012 vůbec nebylo možné exekuci provádět postižením účtu nebo mzdy manžela povinného, a to ani pro případ vzniku závazku za trvání manželství. Uvedené se nadále uplatní i po 1. 1. 2013 v exekučních řízeních zahájených do tohoto data (podle přechodných ustanovení k zákonu č. 396/2012 Sb.). § 262a odst. 3 OSŘ ve znění od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 a § 262a odst. 2 OSŘ ve znění od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2015 pak umožňoval nově postihnout mzdu nebo jiný příjem manžela povinného, účet manžela povinného u peněžního ústavu, jinou peněžitou pohledávku manžela povinného nebo jeho jiná majetková práva pro závazek, který patří do společného jmění manželů. S účinností od 1. 7. 2015 ale došlo zákonem č. 139/2015 Sb. k další novelizaci ustanovení týkajících se dané problematiky. Nově lze vést podle § 262a odst. 4 OSŘ § 42 odst. 4 EŘ výkon rozhodnutí, či exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu, jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů. Tato úprava pak navazuje na § 731 OZ, dle kterého vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění, může se věřitel při výkonu rozhodnutí (i exekuci) uspokojit i z toho, co je ve společném jmění. Na toto ustanovení odkazuje i důvodová zpráva ve vztahu k postihu účtu manžela povinného. Z uvedeného plyne, že s účinností od 1. 7. 2015 nadále opět nelze za

¹⁴ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁵ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový)

žádných okolností vést exekuci na mzdu manžela povinného, a to ani v případě, že je vymáhán dluh, který tvoří společné jmění manželů. Exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného naproti tomu vést lze nejen v případě, že je vymáhán dluh, který tvoří společné jmění manželů, jak tomu bylo od 1. 1. 2013 do 30. 6. 2015, ale nově i v případě, že jde o individuální dluh povinného vzniklý za trvání manželství. Takový výkon rozhodnutí lze ale nově vést vždy jen v rozsahu uvedeném v § 304b odst. 4 OSŘ, ve znění od 1. 7. 2015, tedy v zásadě co do poloviny peněžních prostředků, které byly na účtu v okamžiku, v němž bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz s výjimkami uvedenými v § 304a až § 309 OSŘ a s přihlédnutím k přechodným ustanovením.

S problematikou účastenství ve vykonávacím, resp. exekučním řízení souvisí ustanovení § 256 odst. 1, 2 OSŘ, resp. totožné ustanovení § 36 odst. 3, 4 EŘ, která řeší situaci, kdy po vydání vykonávaného rozhodnutí dojde na straně oprávněného či povinného ke změnám, které mají svůj základ v hmotněprávním nástupnictví. Tato ustanovení stanoví, že výkon rozhodnutí lze nařídit a provést, resp. exekuci vést proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo právo z rozhodnutí. Přechod práva nebo povinnosti lze prokázat jen listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud nevyplývá přímo z právního předpisu (soudní praxe dovodila, že je-li sukcese prokazována soukromou listinou, je třeba, aby podpisy účastníků na této listině byly úředně ověřeny). Dle mého názoru je tato konstrukce exekučního řádu, která v některých ustanoveních zcela kopíruje ustanovení občanského soudního řádu vzhledem k § 52 odst. 1 EŘ, v němž je stanoveno, že se pro exekuční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu za situace, že exekuční řád určitou problematiku neupravuje, nadbytečná.

Kromě výše uvedených účastníků vykonávacího, resp. exekučního řízení se můžeme setkat i s dalšími účastníky, kteří vstupují do určitých částí řízení v závislosti na způsobu provedení exekuce. Účastníkem řízení tak může být poddlužník, neboli dlužník povinného, zaměstnavatel jako plátce mzdy, peněžní ústav a další.

Účastníkem exekučního řízení je pak i soudní exekutor a to v té části řízení, kdy se rozhoduje o nákladech exekuce. Pokud jde však o řízení o zastavení

exekuce, dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že soudní exekutor není účastníkem řízení o zastavení exekuce, má pouze právo odvoláním brojit proti akcesorickému výroku o náhradě nákladů exekuce, je-li jím dotčen.¹⁶

¹⁶ srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013, v němž Nejvyšší soud mimo jiné uzavřel, že soudní exekutor není osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení, jímž exekuční soud k návrhu povinného zastavil exekuci dle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ. Nemůže-li soudní exekutor zpochybnit správnost usnesení o zastavení exekuce, pak jej nelze zbavit práva namítat (opravnými prostředky proti akcesorickému výroku o nákladech exekuce), že bez zřetele k pravomocnému výroku usnesení exekučního soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ došlo ještě předtím k zániku exekuce jejím „provedením“ (§ 47 odst. 5 exekučního řádu).

2. Průběh řízení

2.1 Průběh soudního výkonu rozhodnutí

Průběh soudního výkonu rozhodnutí se řídí ustanoveními části šesté, hlavy první. Základními fázemi řízení jsou nařízení výkonu rozhodnutí a provedení výkonu rozhodnutí. Před nařízením výkonu rozhodnutí může být soud požádán oprávněným, aby předvolal povinného a vyzval jej k dobrovolnému splnění povinnosti, která vyplývá z titulu. Soud dále poskytuje oprávněnému pomoc v součinnosti s jinými státními orgány při zjišťování bydliště povinného, pokud se jedná o vymáhání výživného pro nezletilé dítě, případně se soud na žádost oprávněného dotáže povinného, zda a od koho pobírá mzdu, u které banky má své účty a jaká jsou čísla těchto účtů. Důležitým institutem před podáním návrhu na soudní výkon rozhodnutí je prohlášení o majetku. Oprávněnému je tak umožněno, aby získal informace o majetku povinného, jelikož povinný je povinen se na základě předvolání dostavit osobně k soudu a učinit prohlášení o všech hodnotách, které mohou být postiženy. Do protokolu o prohlášení o majetku mohou nahlížet i další věřitelé povinného, případně soudní exekutor. Všechna právní jednání povinného, učiněná po doručení předvolání k prohlášení o majetku, která se týkají jeho majetku, jsou vůči oprávněnému neúčinná. Předvolat povinného lze jen na návrh osoby, která má vykonatelné rozhodnutí, které zavazuje povinného k peněžitému plnění.

Soudní výkon rozhodnutí se nařizuje jen na návrh oprávněného a to usnesením. Na základě zvoleného způsobu soudního výkonu rozhodnutí je usnesení doručeno oprávněnému, povinnému a případně dalším osobám uvedeným v zákoně dle jednotlivých způsobů výkonu rozhodnutí. Pouze u výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a u výkonu rozhodnutí odebráním věci se usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručuje povinnému až při provedení výkonu z toho důvodu, aby účel výkonu nebyl zmařen. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu povinného se pak ze stejného důvodu doručuje povinnému až po doručení tohoto usnesení peněžnímu ústavu. Provedení výkonu rozhodnutí je další fází soudního výkonu rozhodnutí, která nastává až v okamžiku, kdy usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabyde právní moci, a to s výjimkou výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a výkonu rozhodnutí odebráním věci, jak bylo zmíněno výše. Soud postupuje při

provádění výkonu rozhodnutí podle zvoleného způsobu výkonu. Pokud má být uspokojeno více věřitelů, připadá v úvahu ještě rozvrh výtěžku, který je tak další fází řízení.

Výkon rozhodnutí může skončit několika způsoby. Úspěšně výkon rozhodnutí skončí úplným vymožením plnění. O této skutečnosti soud nevydává žádné rozhodnutí. Pokud plnění nebude vymoženo, skončí výkon rozhodnutí bezvýsledně. To, zda je vydáno soudem v takovém případě usnesení o zastavení výkonu, závisí na způsobu, jakým je výkon rozhodnutí prováděn. Pro výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy či jiných příjmů povinného platí speciální ustanovení § 290 OSŘ, dle jehož odstavce prvního soud zastaví na návrh plátce mzdy nebo povinného nařízený výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, když povinný po dobu jednoho roku nepobírá mzdu buď vůbec, nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny. Dle druhého odstavce tohoto ustanovení, může soud na návrh povinného zastavit nařízený výkon rozhodnutí, jestliže jsou srážky prováděny již jen pro běžné výživné a lze předpokládat, že povinný vzhledem ke svému chování i poměru k práci bude výživné plnit dále dobrovolně. Naproti tomu, pokud jde o výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, v případě zjištěné bezvýslednosti, tedy okolnosti, že se na postiženém účtu povinného nenacházejí od počátku postižení tohoto účtu po dobu následujících šesti měsíců (šestiměsíční sledovací období) žádné peněžní prostředky, soud žádné rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí nevydává. Pro výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí, nemovitých věcí, případně postižením závodu se pak uplatní ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ, které umožňuje pro případ zjištění, že průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů, výkon rozhodnutí zastavit. Dalším způsobem skončení výkonu rozhodnutí je zastavení výkonu z důvodů uvedených v ustanovení § 268 odst. 1 OSŘ a to na návrh oprávněného, povinného, či i bez návrhu, o němž bude pojednáno podrobněji níže.

2.2 Průběh exekučního řízení

V exekučním řízení má klíčovou roli soudní exekutor, který při rozhodování činí úkony, které v řízení o výkon rozhodnutí přísluší soudu prvního stupně. Rozhodnutí soudního exekutora mají zásadně formu usnesení a nepředchází jim jednání. O odvolání proti rozhodnutí exekutora rozhoduje

příslušný krajský soud podle sídla exekučního soudu a soudní exekutor činí v odvolacím řízení jen ty úkony, které činí podle občanského soudního řádu v odvolacím řízení soud prvního stupně.

Exekuční řízení se zásadně zahajuje na návrh oprávněného a stejně jako soudní výkon rozhodnutí má různé fáze, které na sebe navazují. Exekutor je povinen do 15 dnů od doručení exekučního návrhu podat soudu žádost o pověření vedením exekuce. Exekuční soud musí do 15 dnů rozhodnout o tom, zda exekutora pověří vedením exekuce nebo zda udělí exekutorovi pokyn, aby návrh částečně nebo úplně odmítl nebo zamítl nebo, aby exekuční řízení zastavil. Samotné pověření exekutora exekučním soudem však není rozhodnutím a proto se účastníkům řízení nedoručuje. Pokud soud pověří exekutora vedením exekuce, je exekutor povinen dále postupovat na základě zásady oficiality a vyrozumět oprávněného do 15 dnů o zahájení exekuce. Protože oprávněný exekutorovi nenavrhuje, jakým způsobem má být exekuce provedena, soudní exekutor po pověření sám zjišťuje majetek povinného, případně může vyzvat oprávněného k potřebné součinnosti. Exekučním řádem je také stanovena povinnost třetích osob k součinnosti při zjišťování majetku povinného, kdy tyto osoby mají povinnost poskytnout informace bezplatně a bez zbytečného odkladu.

Povinnému exekutor doručí do vlastních rukou vyrozumění o zahájení exekuce a to nejpozději s exekučním příkazem. Povinný nesmí od doručení vyrozumění nakládat se svým majetkem, právní jednání směřující proti této povinnosti je relativně neplatné (pokud je vznesena námitka neplatnosti). Generální inhibitorium se však nepoužije, pokud je povinným stát nebo územní samosprávný celek. V zájmu ochrany povinného se generální inhibitorium nevztahuje na uspokojování základních potřeb povinného, jeho rodiny a na jeho běžnou obchodní a provozní činnost. Obrana povinného je možná prostřednictvím ustanovení § 44a odst. 2 EŘ, které připouští, aby povinný navrhl zrušení generálního inhibitoria a zároveň složil u exekutora částku, která odpovídá výši pohledávky, která je vymáhána, nákladů exekuce a nákladů oprávněného. Zároveň je možné, aby se inhibitorium nevztahovalo na celý majetek povinného, pokud je zřejmé, že vymáhaná pohledávka nepřevyšuje celkovou hodnotu jeho majetku. Povinný má pak dle § 46 odst. 6 EŘ na základě exekutorem zasláné výzvy možnost zaplatit dobrovolně ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vymáhanou pohledávku a zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného, vyčíslené ve výzvě, kdy s úhradou těchto částek se pojí nejen zánik generálního

inhibitoria, ale i výhoda snížených nákladů exekuce. Nedojde-li k dobrovolné úhradě vymáhané pohledávky povinným, exekutor následně na základě zjištěných informací o majetku povinného zvolí s ohledem na zásadu proporcionality způsob, kterým exekuci provede a vydá exekuční příkazy. Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek. Pravidla, dle kterých soudní exekutor volí konkrétní způsob exekuce, jsou upravena v § 58 EŘ, o němž bude pojednáno níže. Po skončení exekuce (vymožením pohledávky s příslušenstvím, dobrovolnou úhradou ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy nebo jejím zastavením) je exekutor dle § 46 odst. 8 EŘ povinen zaslat oznámení o skončení exekuce všem orgánům a osobám, které vedou evidence nebo seznamy o probíhající exekuci anebo kterým byla v průběhu exekuce uložena povinnost. V oznámení, které není rozhodnutím, jsou označeny exekuční příkazy, jejichž účinky takto zanikly. O způsobech skončení výkonu rozhodnutí. V této souvislosti bych chtěl zmínit některá z četných rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR týkající se výkladu dobrovolnosti plnění povinným v probíhajícím exekučním řízení, které má vliv zejména na rozhodování o nákladech exekuce. Touto problematikou se zabývá například rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3314/2011.¹⁷ Dále také novější rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013.¹⁸ Obdobnou problematikou se zabýval též náleží Ústavního soudu ČR ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 1787/11.¹⁹ V souvislosti se skončením exekuce zastavením podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ, tedy pro bezvýslednost, bych chtěl též zmínit četná rozhodnutí vyšších soudů týkající se dané problematiky. V současné době je rozhodování o zastavení exekuce pro bezvýslednost jedním z nejčastějších důvodů zastavení exekuce. Pokud jde o tuto problematiku, chtěl bych zmínit např.

¹⁷ v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud uzavřel, že za dobrovolné plnění mimo rámec exekučního řízení, které může být důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, lze považovat jen takové plnění povinného, ke kterému došlo před doručením usnesení o nařízení exekuce.

¹⁸ v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud mimo jiné uzavřel, že v exekučním řízení prováděném podle EŘ představuje platba povinného, spočívající v zaplacení jistiny, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce poukázaná na účet soudního exekutora po doručení usnesení o nařízení exekuce (nyní již aktuálně po vydání exekučního příkazu), tedy v rámci exekuce, vymožené plnění (nejedná se tedy o dobrovolné plnění) a není proto důvod k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ.

¹⁹ v tomto rozhodnutí Ústavní soud dospěl k závěru, že při stanovení výše odměny soudního exekutora je třeba zohlednit jistý stupeň dobrovolnosti ve splnění vymáhané povinnosti, byť k němu došlo až po nařízení exekuce, avšak stále před jejím vynuceným provedením.

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3118/2010.²⁰ Praxe exekučních soudů je v současné době tedy taková, že za situace, kdy soudní exekutor sám nedá podnět k zastavení exekuce z důvodu nemajetnosti, jsou návrhy povinných na zastavení exekuce obvykle zamítány.

2.3 Způsoby soudního výkonu rozhodnutí a exekuce

Při popisu jednotlivých způsobů soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce je nutné nejprve zmínit základní dva druhy těchto řízení. Podle povahy plnění, které je obsaženo v titulu, rozlišujeme řízení, které je vedeno k vymožení peněžitého plnění a řízení, které je vedeno k vymožení nepeněžitého plnění. Způsoby soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce jsou voleny podle předmětu, který je takto postihován. Soudní výkon rozhodnutí nebo exekuci lze vést pouze způsoby taxativně uvedenými v zákoně. Jednotlivé způsoby budou dále popsány podle druhu vymáhaného plnění.

2.3.1 Výkon rozhodnutí, resp. exekuce pro peněžitá plnění

Způsoby soudního výkonu rozhodnutí pro peněžitá plnění jsou upraveny v OSŘ v § 276 až § 338. EŘ uvádí taxativní výčet možných způsobů provedení exekuce pro peněžitá plnění v § 59 a jednotlivé způsoby exekuce jsou dále upraveny v § 60 až § 71a EŘ. Zákonem č. 164/2015 Sb., účinným od 1. 9. 2015, bylo novelizováno ustanovení § 58 EŘ tak, že napříště je exekutor při volbě způsobu exekuce povinen postupovat dle odstavce druhého tohoto ustanovení stanovícího pořadí jednotlivých způsobů exekuce k vymožení peněžitého plnění tak, aby byl zachován princip přiměřenosti vedení exekuce.

2.3.1.1 Srážky ze mzdy a jiných příjmů

Tento způsob, který je možné využít jak v soudním výkonu rozhodnutí, tak v exekuci, je zcela upraven v § 276 až § 302 OSŘ, neboť § 60 EŘ pouze

²⁰ v němž Nejvyšší soud uzavřel, že pokud dospěje soudní exekutor k závěru, že majetek povinného nepostačí ani ke krytí nákladů exekuce, podá soudu podnět k zastavení exekuce, v němž uvede, jaké úkony ke zjištění majetku provedl a s jakým výsledkem, případně z čeho dovodil hodnotu zjištěného majetku. Podá-li povinný řádný návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ a nejsou-li dány podmínky k tomu, aby tomuto návrhu vyhověl exekutor, vyžádá si exekuční soud od exekutora zprávu o tom, jaký majetek povinného zjistil, popřípadě jaká je jeho hodnota a jaké jsou náklady exekuce, a jeho stanovisko k návrhu na zastavení exekuce a až na základě vyjádření exekutora posoudí, zda je návrh na zastavení exekuce důvodný.

odkazuje na ustanovení občanského soudního řádu a blíže tuto problematiku neupravuje.

Srážky ze mzdy (nebo jiných příjmů) jsou svou povahou blízké přikázání pohledávky. Od tohoto způsobu se odlišují tím, že se nemusí jednat jen o jednorázové uspokojení oprávněného, ale je možné je opakovat, dokud nárok oprávněného není uspokojen. S tím je spojena výhoda tohoto způsobu výkonu rozhodnutí, resp. exekuce, neboť je jím možno vymáhat nejen plnění pravidelných nároků, ale i nároků, které vzniknou a budou splatné až v budoucnu. Tento způsob výkonu postihuje především mzdu. Dále je možné postihnout také plat nebo jiné příjmy, které jsou uvedeny v OSŘ v § 299. Jelikož tyto příjmy představují pro povinného jeho základní a často jediný příjem, je nutno dbát na ochranu povinného. Z tohoto důvodu jsou stanovena jasná pravidla pro výpočet maximální výše srážek. Hranice pro výši srážek je určena nařízením vlády,²¹ které stanoví pravidla pro výpočet výše nezabavitelných částek. Z čisté mzdy, která zbývá po odečtení nezabavitelné částky a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí pohledávky oprávněného jen jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky, které jsou taxativně vyjmenovány v § 279 odst. 2 OSŘ, se srážejí dvě třetiny. Přednostní pohledávky se uspokojují nejprve z druhé třetiny a teprve, nestačí-li tato třetina k jejich úhradě, uspokojují se spolu s ostatními pohledávkami z první třetiny. Povinný se může s oprávněným dohodnout na nižších srážkách, než dovoluje zákon, ale nemůže se dohodnout na srážkách vyšších, než jsou přípustné.

Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz srážkami ze mzdy, se doručuje oprávněnému, povinnému a plátcí mzdy, či jiných příjmů. Od tohoto okamžiku ztrácí povinný právo na vyplacení té části mzdy, či jiných příjmů, která odpovídá stanovené výši srážek a zároveň plátcé je povinen sražen tyto částky ze mzdy, či jiných příjmů povinného. Okamžikem nabytí právní moci usnesení o nařízení výkonu, resp. exekučního příkazu, je plátcé povinen vyplácet oprávněnému sražené částky. Tato povinnost končí uspokojením pohledávky povinného. Pro případ, že dojde v průběhu vymáhání výživného k jeho zvýšení, platí, že se nařízený výkon rozhodnutí, resp. exekuční příkaz, vztahuje i na všechny částky zvýšeného výživného. V případě porušení povinnosti plátcé může

²¹ nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách)

oprávněný žalobou požadovat vyplacení sražených částek. Tato žaloba se označuje jako poddlužnická a projedná ji mimo vykonávací, resp. exekuční řízení příslušný obecný soud plátce.

2.3.1.2 Příkázání pohledávky

Také tento způsob je možné využít jak v soudním výkonu rozhodnutí, tak v exekuci. V OSŘ je upraven v § 303 až § 320ab a v EŘ v § 63 až § 65. EŘ pak v § 65 odkazuje na přiměřené použití občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky pro případ, že exekuční řád nestanoví jinak. Tímto způsobem je postižen peněžitý nárok povinného, který má vůči svému dlužníkovi. Občanský soudní řád upravuje tři možnosti výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky. Jedná se příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu, příkázání jiných peněžitých pohledávek a postižení jiných majetkových práv. EŘ pak v § 64 obsahuje zcela nesystematicky ve vztahu k občanskému soudnímu řádu jedinou komplexní a detailní úpravu provedení exekuce postižením určitého majetkového práva, která se týká exekuce patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek. Občanský soudní řád tuto úpravu neobsahuje a tato majetková práva spojená s právními instituty duševního vlastnictví se v rámci výkonu rozhodnutí postihují spolu s jinými majetkovými právy podle úpravy uvedené v § 320 OSŘ, tj. za přiměřeného použití § 312 odst. 2 a § 313 až § 316 OSŘ, není-li stanoveno jinak. Také dle mého názoru zcela nesystematicky ve vztahu k občanskému soudnímu řádu upravuje EŘ v § 63 exekuci postižením podílu povinného jako společníka nebo komanditisty ve společnosti nebo postižením členských práv a povinností povinného jako člena v družstvu, když tento způsob je již komplexně upraven v § 320 až § 320ab OSŘ a není tak třeba tuto úpravu zdvojovat a činit jí tím nepřehlednou.

2.3.1.2.1 Příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu

Příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu může být postižen běžný účet, vkladový účet nebo jiný účet vedený u tuzemského peněžního ústavu v jakékoliv měně, jehož majitelem je povinný. Peněžními ústavami jsou banky,

spořitelní a úvěrová družstva, instituce elektronických peněz a platební instituce.²² Příkázáním pohledávky lze vymáhat pouze již splatné pohledávky oprávněného, nikoli teprve v budoucnu splatné pohledávky jako u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy. Zákon pak stanoví i možnost postihu účtu manžela povinného. O této problematice již bylo pojednáno výše v části týkající se účastníků řízení. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz se doručuje oprávněnému, povinnému (vždy až po doručení peněžnímu ústavu) a peněžnímu ústavu. Od tohoto okamžiku nesmí peněžní ústav vyplácet povinnému peněžní prostředky až do výše vymáhaného plnění, dále nesmí na peněžní prostředky na účtu provádět započtení a ani s nimi jinak nakládat. Povinnému je znemožněna dispozice i s prostředky, které na účet teprve v budoucnu dojdou (až do výše vymáhaného plnění s příslušenstvím). Tento stav může trvat nanejvýš šest měsíců ode dne doručení usnesení peněžnímu ústavu. Okamžikem nabytí právní moci usnesení, resp. exekučního příkazu jsou peněžní prostředky odepsány z účtu. V případě, že na účtu není dostatek peněžních prostředků, je po právní moci usnesení odepsána jen část pohledávky a zbytek peněžních prostředků bude odepsán až v okamžiku, kdy na účet dojdou. Zákon pak stanoví výjimky, kdy určitá část peněžních prostředků nepodléhá výkonu rozhodnutí, resp. exekuci. Jedná se o peněžní prostředky určené povinným pro výplatu mezd, platů a dalších plnění pro zaměstnance, dále peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce a jde-li o výkon rozhodnutí vedený dle § 262a odst. 4 OSŘ o částku ve výši poloviny peněžních prostředků, které byly na účtu v okamžiku doručení usnesení, resp. exekučního příkazu peněžnímu ústavu, převyšuje-li částku dvojnásobku životního minima. Dále se jedná o peněžní prostředky, které jsou určeny jen k určitému účelu, a dále o pohledávky zcela vyloučené z výkonu rozhodnutí vyjmenované v § 317 OSŘ, který se vztahuje i na příkázání jiných peněžitých pohledávek. V případě, že peněžní ústav nesplní svou povinnost, může oprávněný, stejně jako v případě srážek ze mzdy, vymáhat splnění této povinnosti poddlužnickou žalobou. V případě souběhu více výkonů rozhodnutí směřujících vůči jednomu účtu povinného se postupuje podle pravidla pořadí, kdy se oprávnění uspokojují podle pořadí, v jakém bylo doručeno peněžnímu ústavu usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz. Pokud je více

²² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4. Str. 378

usnesení, resp. exekučních příkazů doručeno peněžnímu ústavu v jeden den, nastupuje pravidlo poměrného uspokojení.

2.3.1.2.2 Příkazání jiných peněžitých pohledávek

Předmětem příkazání jiných peněžitých pohledávek jsou ty pohledávky, které má povinný vůči svému dlužníkovi (tedy poddlužníkovi). Tento výkon rozhodnutí lze na rozdíl od příkazání pohledávky z účtu u peněžního ústavu nařídit i na pohledávky povinného, které se stanou splatnými teprve v budoucnu nebo pokud budou povinnému dlužní pohledávky z téhož právního důvodu v budoucnu postupně vznikat. Pohledávky, které jsou vyloučené z tohoto výkonu rozhodnutí, jsou obdobné jako u příkazání pohledávky z účtu u peněžního ústavu.

Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz se doručuje oprávněnému, povinnému (vždy až po doručení dlužníkovi povinného) a dlužníkovi povinného. Od tohoto okamžiku nesmí poddlužník vyplácet povinnému jeho pohledávku, provádět na ni započtení nebo s ní jinak nakládat. Okamžikem nabytí právní moci usnesení, resp. exekučního příkazu, musí poddlužník vyplatit pohledávku oprávněnému. Pokud však pohledávka ještě není splatná, poddlužník ji vyplatí až v den splatnosti.

2.3.1.2.3 Postižení jiných majetkových práv

Jinými majetkovými právy jsou taková práva, která mají majetkovou hodnotu a jsou zpeněžitelná. Jedná se o nepeněžitě pohledávky, které nejsou spojeny s osobou povinného, to znamená, že jsou převoditelné na jiného. Postižen nemůže být podíl společníka v obchodní společnosti, který je představovaný cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem. Není možné postihnout ani podíl společníka na řízení obchodní společnosti, jejím zisku nebo na likvidačním zůstatku, pokud je podíl společníka spojen s cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem. Postižitelné je i právo povinného na vydání movité věci, její dodání, případně právo na vydání věci z úřední úschovy.

V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud, resp. v exekučním příkazu soudní exekutor zakáže povinnému, aby s postiženým právem jakkoliv nakládal, a dlužníkovi povinného zakáže, aby od okamžiku, kdy mu bude usnesení doručeno, postižené právo povinného uspokojil, provedl na ně započtení nebo s ním jinak

nakládal. Kromě případů, kdy lze cenu určit ze smlouvy, na jejímž základě jiné majtkové právo vzniklo, je třeba vždy k určení rozhodné ceny přibrat znalce.

V případě, že právo povinného spočívá ve vydání nebo dodání movitých věcí, jsou tyto věci zpeněženy v dražbě. Pokud třetí osoba neodevzdá věc dobrovolně, musí být její vydání vynuceno nejdříve poddlužnickou žalobou.

V souvislosti s postihem jiných majtkových práv, zákon upravuje též možnost postihu podílu povinného ve veřejné obchodní společnosti, společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti (rozlišuje postih podílu komplementáře a komanditisty) a členských práv a povinností povinného v družstvech.

Pokud je postižen podíl povinného ve veřejné obchodní společnosti, zrušuje se tato společnost dnem, ve kterém usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci²³ a tímto dnem rovněž společnost vstupuje do likvidace.²⁴ Povinnému přitom vzniká právo na podíl na likvidačním zůstatku. Pokud společnost měla alespoň tři společníky, mohou se zbývající společníci dohodnout na dalším trvání společnosti změnou společenské smlouvy, popř. taková dohoda může být předem obsažena ve společenské smlouvě. V takovém případě má povinný místo práva na podíl na likvidačním zůstatku právo na vypořádací podíl. Pohledávka povinného z práva na vypořádací podíl, popř. z práva na podíl na likvidačním zůstatku je pak postižena výkonem rozhodnutí, tj. je vyplacena oprávněnému.

Obdobné pak platí o postihu podílu povinného, který je komplementářem v komanditní společnosti,

Při postižení účasti povinného ve společnosti s ručením omezeným, v družstvu a komanditisty v komanditní společnosti nemá nařízení výkonu rozhodnutí automaticky za následek zánik účasti povinného v obchodní společnosti nebo družstvu. Podíl povinného se stává předmětem dražby a k zániku účasti povinného a postižení práva na vypořádání dojde pouze v případě neúspěšné dražby. Dle judikatury lze družstevní podíl postihnout i tehdy, pokud se jedná o družstvo bytové.²⁵

²³ § 113 odst. 1 písm. g) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

²⁴ § 187 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁵ srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2002, sp. zn. 20 Cdo 101/2002, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že výkon rozhodnutí postižením členských práv a povinností v družstvu

2.3.1.2.4 Exekuce patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek

Jak již bylo zmíněno výše pouze EŘ v § 64 obsahuje komplexní a detailní úpravu provedení exekuce postižením určitého majetkového práva, která se týká exekuce patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek. V tomto případě tedy soudní exekutor postihuje majetková práva povinného - vlastníka patentu, průmyslového vzoru nebo ochranné známky, převoditelná na jinou osobu, zapsaná v příslušném rejstříku vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví, přičemž předmětem nemohou být práva spojená výhradně s osobou povinného, zejména právo na původcovství. Předmětem exekuce však může být i právo povinného z licence, kterou udělil třetí osobě k využívání jeho práva z duševního vlastnictví.

Soudní exekutor provede soupis majetku povinného a společně s ním doručí povinnému exekuční příkaz. V soupisu musí být přesně vymezeny jednotlivé patenty, průmyslové vzory a ochranné známky. Úřadu průmyslového vlastnictví je zasláno sdělení o soupisu majetku povinného a od data vzniku soupisu povinný nesmí nakládat se zde uvedenými vlastnickými právy. Úřad průmyslového vlastnictví následně zapíše obsah sdělení do jím vedených rejstříků.

Sepsaná práva z duševního vlastnictví jsou následně soudním exekutorem zpeněžena v dražbě. Ke stanovení ceny soudní exekutor ustanoví znalce. Exekuční řád ukládá soudnímu exekutorovi povinnost vykonávat práva duševního vlastnictví po dobu, kdy jsou obsažena v soupisu, dokud nepřejdou na nového nabyvatele. Oprávnění soudního exekutora k výkonu těchto práv zaniká jejich nabytím třetí osobou v dražbě nebo skončením exekuce. O této skutečnosti musí soudní exekutor neprodleně vyrozumět Úřad průmyslového vlastnictví, který ji uvede do příslušných rejstříků. V případě, že je předmětem exekuce právo povinného z licence, kterou udělil třetí osobě k využívání jeho práva duševního vlastnictví, soudní exekutor postupuje dle ustanovení občanského soudního řádu o přikázání jiných peněžitých pohledávek povinného.

není ve smyslu § 264 odst. 1 OSŘ způsobem zřejmě nevhodným jen proto, že povinný je nájemcem družstevního bytu.

2.3.1.3 Správa nemovité věci a správa spoluvlastnického podílu na nemovité věci

Tento způsob, který je možné využít jak v soudním výkonu rozhodnutí, tak v exekuci, je zcela upraven v § 320f až § 320j OSŘ, neboť exekuční řád tuto problematiku blíže neupravuje. Úpravu k dané problematice obsaženou v občanském soudním řádu lze tak pro exekuční řízení užít dle obecného ustanovení § 52 odst. 1 EŘ, které umožňuje použít pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, pokud exekuční řád nestanoví jinak.

Výkon rozhodnutí, resp. exekuce správou nemovité věci je jedním ze způsobů, kterým lze postihnout nemovitou věc ve vlastnictví či spoluvlastnictví povinného, a spočívá v postihování užitků, které z nemovité věci plynou. Tento způsob se využívá v případě, že není nutné nemovitou věc prodat, neboť užitky z nemovité věci plynoucí postačují k uspokojení pohledávky oprávněného. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz se doručí oprávněnému, těm, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinnému, manželu povinného a příslušnému katastrálnímu úřadu, v jehož obvodu se nachází postižená nemovitá věc, který zapíše poznámku.²⁶

V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. v exekučním příkazu se zakazuje povinnému nemovitou věc převést, zatížit, čerpat z ní užitky či plnění. Dále musí povinný soudu, případně soudnímu exekutorovi sdělit, kdo nemovitou věc užívá, zda je se třetí osobou uzavřena nájemní smlouva, kdo je dodavatelem služeb a dále je na výzvu povinen umožnit nahlédnutí do účetních záznamů, smluv a písemností s nemovitou věcí spojených, případně je povinen umožnit vstup do všech prostor. V případě soudního výkonu rozhodnutí správu vykonává přímo soud, případně jím ustanovený správce. Soud může činit veškerá opatření, která vedou k hospodárnému užívání nemovité věci, může uzavírat smlouvy s dodavatelem služeb, případně nájemní smlouvy se třetími osobami. Užitky plynoucí z nemovité věci nemusejí být v penězích, v takovém případě jsou tyto užitky předány soudu, který je následně zpeněží v dražbě. Příjmy plynoucí z nemovité věci jsou po odečtení výdajů spojených se správou odevzdány oprávněnému. Správa nemovité věci nebrání nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuce formou prodeje této nemovité věci. Brání však tomu, aby byl nařízen a

²⁶ § 23 odst. 1 písm. b) a f) zákona č. 256/2013 Sb., katastrální zákon

proveden výkon rozhodnutí, resp. exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky, pokud taková pohledávka představuje příjem nemovité věci.²⁷

2.3.1.4 Prodej movitých věcí

Tento způsob se hojně využívá jak v soudním výkonu rozhodnutí, tak v exekuci. Je upraven jednak v § 323 až § 334a OSŘ. § 321 a § 322 OSŘ, obsahující úpravu věcí povinného, které jsou z výkonu rozhodnutí, resp. exekuce vyloučeny, platí pro výkon rozhodnutí prodejem movitých i nemovitých věcí povinného. Dále je tento způsob exekuce spolu s exekucí prodejem nemovitých věcí upraven v § 66 až § 68 EŘ. § 69 EŘ pak odkazuje u těchto způsobů exekuce na přiměřené použití ustanovení občanského soudního řádu, pro případ, že exekuční řád nestanoví jinak. Způsob exekuce prodejem movitých věcí povinného může soudní exekutor dle již výše zmíněného § 58 odst. 2 EŘ zvolit pouze v případě, že vzhledem k výši pohledávky, jejího příslušenství a nákladů exekuce, není účelné zvolit exekuci příkázáním pohledávky, srážkami ze mzdy, či jiných příjmů, správou nemovité věci nebo pozastavením řidičského oprávnění.

Výkonem rozhodnutí, resp. exekucí prodejem movitých věcí mohou být podle § 323 odst. 1 OSŘ postiženy movité věci ve vlastnictví povinného, s výjimkou věcí postihovaných podle hlavy druhé až čtvrté části šesté občanského soudního řádu. Výkon rozhodnutí prodejem movité věci, k jejímuž využití slouží věc v přídatném spoluvlastnictví, se vztahuje i na podíl na této věci. Podle odstavce druhého citovaného ustanovení může být soudní výkon rozhodnutí nařízen podle návrhu oprávněného s výslovným určením věcí, které mají být prodány, nebo bez tohoto určení. Předmětem soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce jsou také hotové peníze, cenné papíry nebo listiny, které představují právo na zaplacení dlužné částky, ale také zástavy, či stavby, pokud nejsou spojeny se zemí pevným základem. Postiženy pak nemohou být movité věci, jejichž prodej je zakázán zvláštním předpisem, či podle zvláštního předpisu výkonu rozhodnutí, resp. exekuci nepodléhají. Kromě těchto movitých věcí občanský soudní řád vylučuje ze soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce i další movité věci v zájmu ochrany povinného. Těmito věcmi jsou takové movité

²⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4, str. 386

věci, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování svých základních hmotných potřeb a potřeb své rodiny, případně takové věci, které potřebuje k plnění pracovních úkolů a dále věci vyloučené z morálních důvodů, jako jsou běžné oděvní součásti a obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsteny a jiné předměty podobné povahy, zdravotnické potřeby, hotové peníze odpovídající dvojnásobku životního minima a zvířata, která neplní hospodářský účel, ale slouží člověku jako jeho společník. Dále je ochrana povinnému poskytována i v případě, že věci nutně vyžaduje k plnění jeho podnikatelské činnosti (to neplatí, pokud se na věci vázne zástavní právo a jedná se o vymožení pohledávky oprávněného, která je tímto zástavním právem zajištěna). Rozsah ochrany povinného však neplatí absolutně, neboť musí být posuzován s ohledem na konkrétní případ a výši vymáhané pohledávky. V případě, že povinný způsobil škodu úmyslným trestným činem, má oprávněný právo navrhnout, aby se neuplatnila zákonná ochrana povinného, pokud povinný nabyl movité věci z majetkového prospěchu plynoucího z daného trestného činu.

Usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí se povinnému, z důvodu snahy předejít nežádoucímu chování, doručuje až při provádění výkonu rozhodnutí, tedy při soupisu majetku. K usnesení se váží důležité právní účinky, neboť v nařízení soudního výkonu rozhodnutí, resp. v exekučním příkazu se povinnému zakazuje dispozice se sepsaným majetkem.

2.3.1.4.1 Provedení soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce

V okamžiku, kdy usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz nabyde právní moci, provede soud, resp. exekutor výkon rozhodnutí. V první fázi soudní vykonavatel, resp. vykonavatel exekutora provede soupis movitých věcí, které tak budou určeny k následnému zpeněžení v dražbě. Oprávněný má právo se účastnit soupisu movitých věcí. Vykonavatel může překonávat překážky, které mu brání ve vstupu do prostor, v nichž se nachází movité věci a má povinnost pořídít zvukový a obrazový záznam o průběhu provádění výkonu rozhodnutí, resp. exekuce. Pouze EŘ v § 66 odst. 1 pak upravuje zákaz zajistit nosič dat (nikoliv pojmout do soupisu), na němž povinný pořídil záznam průběhu soupisu movitých věcí. Ze soupisu se pak vyloučí věci, u kterých to navrhne povinný a oprávněný s vyloučením vysloví souhlas. OSŘ v § 327 odst. 1 upravuje právo oprávněného podat návrh na zajištění movitých věcí

povinného. Tomuto návrhu je pak soud povinen vyhovět a zajistit movité věci vhodným způsobem, zpravidla jejich odvezením a uložením u soudu, případně na jiném vhodném místě. Naproti tomu EŘ v § 66 odst. 1 upravuje možnost exekutora i bez návrhu oprávněného zajistit movité věci, které sepsal, je-li to účelné a je-li zde obava z jejich poškození nebo ztráty. Ze soupisu se vyloučí věci, u kterých to navrhne povinný a oprávněný s vyloučením vysloví souhlas. Speciálně je pak pro exekuční řízení v exekučním řádu upraven způsob ochrany práv třetích osob, jejichž majetek byl zahrnut do soupisu. Pro obě řízení platí, že se souhlasem oprávněného předseda senátu,²⁸ resp. soudní exekutor dle § 66 odst. 3 EŘ může vyškrtnout ze soupisu věc, která nemá být pro právo třetí osoby do soupisu pojata. Soudní exekutor navíc takovou věc vyškrtně vždy, pokud během exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže. Pokud bude shledáno pravděpodobným tvrzení třetí osoby přítomné v místě soupisu, že věc, která má být pojata do soupisu, nepatří povinnému, ale je ve vlastnictví této třetí osoby, je třeba tuto třetí osobu bez odkladu písemně uvědomit o provedení soupisu a poučit ji o právu podat dle § 326 odst. 11 OSŘ, pokud jde o vykonávací řízení vylučovací žalobu dle § 267 OSŘ a pokud jde o exekuční řízení o právu podat v zákonem stanovené lhůtě návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 66 odst. 1 EŘ. Tomuto návrhu může vyhovět sám exekutor a to na základě doložených listinných důkazů, přičemž exekutor má zákonem stanovenou lhůtu 15 dnů na rozhodnutí o vyškrtnutí věci ze soupisu od doručení návrhu. V případě, že soudní exekutor návrhu nevyhoví, může navrhovatel podat ve lhůtě 30 dnů od doručení nevyhovujícího rozhodnutí soudního exekutora vylučovací žalobu u příslušného soudu dle § 267 OSŘ. Judikatura pak dovodila, že úspěch žaloby na vyloučení věci z exekuce není podmíněn předchozím včasným návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu postupem podle § 68 EŘ.²⁹ Mimo soupisu na místě samém lze dle § 327a OSŘ provést i jiný soupis. V tomto případě se jedná o

²⁸ srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 5. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1950/99, v němž Nejvyšší soud uzavřel, pro případ, že je vykonavatelem sepsána věc, o níž oprávněný ve shodě s povinným, případně třetí osobou, která k věci uplatňuje svá práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí, prohlásí, že nemá být do soupisu pojata, může být náprava provedena předsedou senátu postupem podle ustanovení § 265 odst. 2 OSŘ. V ostatních případech, kdy třetí osoby tvrdí, že jsou do soupisu pojaty věci, k nimž mají práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí a namítají, že mají být ze soupisu vyloučeny, je nutno takové osoby poučit o tom, že svá práva mohou uplatnit prostřednictvím postupu podle § 267 odst. 1 OSŘ, tedy návrhem na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí v řízení podle části třetí občanského soudního řádu.

²⁹ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1037/2013, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že není podmínkou pro podání excindační žaloby podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu u soudního exekutora podle ustanovení § 68 exekučního řádu.

soupis, který dopadá na movité věci povinného, které jsou známy z rejstříku (např. motorová vozidla), případně seznamu zřízeného ze zákona. Taková věc se do soupisu pojme zápisem do protokolu a vyrozumí se osoba či orgán, který daný seznam, rejstřík či evidenci vede. Po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekučního příkazu se povinný vyzve, aby takto sepsanou věc bezodkladně odevzdal soudu.

Pokud není možné sepsat žádné věci, oznámí tuto skutečnost soud oprávněnému a současně jej vyzve, aby označil místo, kde se movité věci povinného nacházejí. V případě, že oprávněný není schopen určit místo, kde se věci povinného nacházejí, případně se na označeném místě věci povinného nenacházejí, je výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí povinného podle § 326a OSŘ zastaven. Toto ustanovení má praktické využití pouze u soudního výkonu rozhodnutí, neboť soudní exekutor soudu podnět k částečnému zastavení exekuce vedené tímto způsobem nedává. Exekutor dává podnět k zastavení celé exekuce v případě zjištěné nemajetnosti povinného dle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ.

Soupis je předpokladem následné dražby. Po nabytí právní moci usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí se určí cena sepsaných věcí. Cenu určuje soud, resp. exekutor, případně znalec, pokud nestačí odhad provedený vykonavatelem při soupisu. V některých případech může být cena stanovena i jinak. Datum konání dražby je oznámeno v dražební vyhlášce, která je doručena povinnému, manželu povinného, oprávněnému a orgánu obce, v jejímž obvodu bude dražba konána a v jejímž obvodu má povinný bydliště. Dražební vyhláška se také uveřejní. Dražbu provádí soudce, resp. exekutor nebo vykonavatel v místě, kde jsou věci, u soudu nebo na jiném vhodném místě.³⁰ Nejnižší podání, je stanoveno ve výši jedné třetiny rozhodné ceny a dražiteli, který učiní nejvyšší podání je soudem udělen příklep. Příklep a zaplacení nejvyššího podání jsou podmínkou k přechodu vlastnického práva.

Soudní výkon rozhodnutí, resp. exekuce dále pokračuje rozvržením výtěžku dražby. Soud odečte od výtěžku náklady prodeje a zbytek vyplatí oprávněnému. V případě více oprávněných či řádně přihlášených věřitelů, vyplácí soud zbytek výtěžku podle pořadí pohledávek. V případě stejného pořadí a nedostačujícího výtěžku z dražby se výtěžek rozdělí poměrně. Pokud výtěžek

³⁰ průběh dražby je popsán v Kancelářském řádu a v Řádu pro soudní vykonavatele

z dražby nebude dostačující k uspokojení pohledávky oprávněného a nákladů řízení, může být soupis později doplněn.

2.3.1.5 Prodej nemovitých věcí

Tento způsob je využíván zejména v exekuci, v soudním výkonu rozhodnutí je využíván oprávněnými méně. Je upraven v § 335 až § 338 OSŘ, který se týká prodeje spoluvlastnického podílu povinného na nemovité věci. Jak již bylo zmíněno výše § 321 a § 322 OSŘ, obsahující úpravu věcí povinného, které jsou z výkonu rozhodnutí, resp. exekuce vyloučeny, jsou společně pro výkon rozhodnutí, resp. exekuci prodejem movitých i nemovitých věcí povinného. EŘ obsahuje speciální úpravu pro exekuci prodejem nemovitých věcí v § 66 odst. 2, 4, 5 a 7. § 69 EŘ pak odkazuje u tohoto způsobu exekuce, spolu s exekucí prodejem movitých věcí povinného na přiměřené použití ustanovení občanského soudního řádu, pro případ, že exekuční řád nestanoví jinak.

Soudní výkon rozhodnutí, resp. exekuce, spočívá ve zpeněžení nemovité věci povinného v dražbě, jejímž výtěžkem je uspokojena pohledávka oprávněného. Předmětem je tedy nemovitá věc ve vlastnictví povinného, či ve společném jmění povinného a jeho manžela, dále také součásti této věci, její příslušenství nebo podíl na této věci v přídatném spoluvlastnictví. Jak bylo zmíněno výše, zákon stanoví, stejně jako v případě movitých věcí, věci, které předmětem prodej být nemohou. Ochrana povinného spočívá také v tom, že předmětem nemohou být nemovité věci, ve kterých má povinný trvalý pobyt, pokud je součet vymáhaných pohledávek bez příslušenství nižší než 30 000 Kč. To však neplatí, pokud se jedná o pohledávku výživného, nebo pohledávku náhrady újmy na zdraví či újmy z trestného činu, anebo by to odporovalo dobrým mravům.

Ustanovení § 335 odst. 1 OSŘ upravuje náležitosti návrhu na nařízení soudního výkonu rozhodnutí. Stanoví, že v návrhu na nařízení soudního výkonu rozhodnutí prodejem nemovité věci musí být oprávněným přesně identifikována nemovitá věc, jejíž prodej je navrhován a musí být doloženo veřejnou listinou vlastnické právo povinného. EŘ pak obsahuje obdobné ustanovení § 66 odst. 2, které upravuje možnost exekutora zvolit tento způsob exekuce jen za situace, kdy je vlastnické právo k nemovité věci doloženo veřejnou listinou, neboť je věcí soudního exekutora, který sám volí způsob exekuce, si tyto informace o majetku

povinného obstat. V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovité věci, resp. v exekučním příkazu je povinnému (a pokud je postihována nemovitá ve společném jmění manželů i jeho manželovi) zakázáno, aby nemovitou věc převedl nebo ji zatížil a dále, aby věc odmítl, pokud ji koupil jen na zkoušku nebo aby se vzdal práva domáhat se náhrady škody vzniklé na pozemku. Dále povinný musí oznámit komu a jaká věcná práva náleží k nemovité věci. Do řízení mohou vstoupit i další oprávnění, a to do doby, než usnesení, resp. exekuční příkaz, nabyde právní moci, přičemž musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době přistoupení. Usnesení, resp. exekuční příkaz se mimo účastníků řízení doručuje i katastrálnímu úřadu, který zapíše poznámku.³¹ Po nabytí právní moci se doručí také osobám, o kterých se soud dozvěděl, že mají k nemovité věci věcné právo, finančnímu úřadu a obecnímu úřadu a o nabytí právní moci je vyrozuměn příslušný katastrální úřad. Dále soud, resp. soudní exekutor ustanoví znalce k ocenění nemovité věci s příslušenstvím, aby stanovil obvyklou cenu.³² Následně je usnesením stanovena výsledná cena, do které jsou promítnuta i práva třetích osob k nemovité věci. Na základě výsledné ceny se stanoví nejnižší podání, které se rovná dvěma třetinám výsledné ceny.

Výkon rozhodnutí, resp. exekuce se provádí dražbou. Soud, resp. exekutor vydá dražební vyhlášku, která má informovat veřejnost o připravované dražbě. Náležitosti dražební vyhlášky stanoví § 336b odst. 2 OSŘ. Vyhláška mimo zákonem stanovená upozornění obsahuje výzvu dalším osobám, které mají právo k nemovité věci, aby toto právo soudu oznámily a dále termín, do kdy mají své pohledávky přihlásit další věřitelé, případně, do kdy mohou přihlášené pohledávky popírat. Dražební jednání může řídit pouze soudce, resp. exekutor nebo exekutorský kandidát. Bylo-li zjištěno, že byla podána žaloba na vyloučení prodávané nemovité věci z výkonu rozhodnutí (§ 267 OSŘ), soud, resp. exekutor podle § 336i OSŘ dražební jednání odročí až do pravomocného rozhodnutí o žalobě. Osoby, které se účastní dražby, jsou označeni jako dražitelé. Aby se dražitelem osoba mohla stát, musí prokázat svou totožnost a zaplatit dražební jistotu. Dražba trvá, dokud dražitelé činí podání. Příklep je udělen tomu, kdo učinil nejvyšší podání. Pokud dojde k situaci, že více dražitelů učinilo stejné nejvyšší podání, má přednost dražitel, který má předkupní právo nebo výhradu zpětné koupě k nemovité věci. O příklepu se vydává usnesení, ve kterém je

³¹ § 23 odst. 1 písm. a) a f) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí

³² § 2 zákona 151/1997 Sb., o oceňování majetku

stanovena lhůta k zaplacení zbývající částky nejvyššího podání (dražební jistotou již byla zaplacená část ceny).

Usnesení o příklepu je doručeno účastníkům, vydražiteli a vyvěsí se na úřední desce soudu. Vydražitel se stává vlastníkem vydražené nemovité věci zpětně ke dni vydání usnesení o příklepu, pokud usnesení o příklepu nabylo právní moci a vydražitel doplatil nejvyšší podání. V této souvislosti je třeba zmínit institut tzv. předražku, zavedeného do občanského soudního řádu s účinností od 1. 1. 2013, zákonem č. 396/2012 Sb., který spočívá v tom, že do 15 dnů od zveřejnění usnesení o příklepu může osoba, která může dražit, navrhnout, že vydraženou nemovitou věc chce nabýt za částku, která je alespoň o jednu čtvrtinu vyšší, než nejvyšší podání, přičemž předpokladem úspěšnosti tohoto návrhu je splacení předražku navrhovatelem v okamžiku podání návrhu. Soud, resp. exekutor v takovém případě vyzve vydražitele, aby v zákonem stanovené lhůtě zvýšil své nejvyšší podání na částku předražku. Pokud vydražitel, který má přednost, zvýší své nejvyšší podání, je návrh předražku zamítnut a vydražiteli je stanovena lhůta pro doplacení této částky.

Pokud je dražba neúspěšná soud, resp. exekutor nařídí na návrh oprávněného, který lze podat nejdříve po uplynutí 3 měsíců, další dražební jednání. Pokud nebyl takový návrh podán do 1 roku, je výkon rozhodnutí, resp. exekuce zastavena. Dalším důvodem ke konání dalšího dražebního jednání je nezaplacení nejvyššího podání vydražitelem a to ani v dodatečně stanovené lhůtě, kdy se usnesení o příklepu marným uplynutím této lhůty zrušuje. Třetím důvodem k nařízení dalšího dražebního jednání i bez návrhu oprávněného je nesplnění povinnosti třetí osoby zaplatit ve stanovené lhůtě předražek. Nejnižší podání je v těchto případech stanoveno ve výši 50 % výsledné ceny a v případě dalších dražebních jednání ve výši 40 %, 30 % a 25 % výsledné ceny. Pokud se ani poté nepodaří nemovitou věc úspěšně vydražit, bude řízení zastaveno.

Dalším krokem je rozvrh výtěžku dražby. Rozvrhové jednání se koná pouze na žádost přihlášeného věřitele, oprávněného, povinného, případně správce daně. Pokud se rozvrhové jednání nekoná, soud, resp. exekutor vydá usnesení o rozvrhu dle zákonem stanovených skupin uvedených v § 337c OSŘ a doručí jej účastníkům řízení, kteří mají právo se proti usnesení odvolat. Jednotlivé částky jsou vyplaceny poté, co usnesení o rozvrhu výtěžku nabyde právní moci. V této souvislosti je třeba zmínit speciální ustanovení § 66 odst. 7 EŘ zavedené do exekučního řádu s účinností od 1. 1. 2008 novelou exekučního řádu provedenou

zákonem č. 347/2007 Sb. (tehdy ustanovení § 68 odst. 2 EŘ), které napříště jednoznačně stanovilo, že náklady exekuce se uspokojují jako pohledávka nákladů řízení ve skupině uvedené v § 337c odst. 1 písm. a) OSŘ, tedy v první skupině, neboť uvedené vyvolávalo do té doby v praxi určité výkladové problémy a judikatura se následně sjednotila na názoru, že pohledávka exekutora na náhradu nákladů exekuce se při exekuci prodejem nemovitých věcí uspokojí v rozvrhu rozdělované podstaty ve „třetí“ skupině (§ 337c odst. 1 písm. c) OSŘ).³³ Další speciální úpravou obsaženou pouze v exekučním řádu je ustanovení § 66 odst. 4 EŘ, umožňující exekutorovi bez návrhu zahájit exekuční řízení na majetek vydražitele, pokud nepostačuje jistota složená vydražitelem k úhradě dluhů, které je obmeškavý vydražitel povinen podle § 336n odst. 1 OSŘ nahradit. (Ve vykonávacím řízení musí podle § 336n odst. 3 OSŘ podat návrh na nařízení výkonu rozhodnutí proti vydražiteli vykonavatel). Protože v praxi mohou vznikat spory při rozdělování pohledávek do různých skupin, mohou jednotliví věřitelé popírat pohledávky ostatních věřitelů, pokud jde o jejich pravost, výši a zařazení do skupin tak, aby se jim dostalo lepšího postavení a tím vyššího uspokojení. Pokud je možno rozhodnout o popření pohledávky bez provedení důkazů, učiní tak exekuční soud, resp. exekutor. Pokud se však předpokládá složitější dokazování, je věřitel odkázán na podání odporové žaloby. Soud, resp. exekutor v takovém případě vyčlení částku připadající na sporné pohledávky a vyčká pravomocného rozhodnutí soudu v nalézacím řízení.

2.3.1.6 Výkon rozhodnutí prodejem zástavy

Výkon rozhodnutí prodejem zástavy, který lze provést pro zajištěnou peněžitou pohledávku prodejem zastavených movitých věcí, nemovitých věcí a příkázáním zastavené peněžité pohledávky upravuje § 258 odst. 3 OSŘ. Exekučním titulem je v tomto případě usnesení soudu o prodeji zástavy, vydané v řízení o soudním prodeji zástavy, které je upraveno v § 354 až § 358 ZŘS. Na prodej zastavené movité, případně nemovité věci, či příkázání zastavené pohledávky se pak užijí příslušná ustanovení občanského soudního řádu, případně

³³ (k tomu srov. bod XVIII. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR k výkladu zákona č. 120/2001 Sb. (účinného do 31. 12. 2007) ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 4, ročník 2006, pod č. 31 a dále usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5223/200, v němž Nejvyšší soud v této souvislosti také uzavřel, že pohledávka exekutora z titulu nákladů exekuce může být ve skupině podle § 337c odst. 1 písm. c) OSŘ uspokojena až poté, co budou plně uspokojeny ostatní pohledávky této skupiny.

exekučního řádu, týkající se těchto způsobů výkonu, resp. exekuce. Zvláštní úprava má za cíl usnadnit zástavnímu věřiteli uspokojení zajištěné pohledávky zpeněžením zástavy. Specifičnost exekučního titulu, který je podkladem pro nařízení tohoto způsobu výkonu rozhodnutí, resp. exekuce, na rozdíl od jiných exekučních titulů (s výjimkou notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti), kdy se soud již nemůže zabývat námitkami směřujícími do nalézacího řízení a jakkoli zpochybňovat exekuční titul, pak spočívá v tom, že soud v řízení o soudním prodeji zástavy, zkoumá pouze skutečnosti uvedené v ustanovení § 358 odst. 1 větě první ZŘS a že pro nařízení prodeje zástavy postačuje jen jejich osvědčení. Ke zpochybnění těchto skutečností pak nemůže z tohoto důvodu dojít v řízení o soudním prodeji zástavy, ale až ve druhé fázi soudního prodeje zástavy, tedy v rámci řízení o výkon rozhodnutí, resp. exekuce prodejem zástavy, a to zejména prostřednictvím návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce nebo vylučovací (excindační) žaloby.³⁴ Další specifičnost tohoto způsobu exekuce spočívá v tom, že náklady oprávněného a náklady exekutora, které budou v průběhu řízení stanoveny, se při exekuci vedené dle tohoto exekučního titulu vymáhají současně se zástavou, tedy pouze ze zastavených movitých, či nemovitých věcí, případně pohledávky a nikoliv z celého majetku povinného.³⁵

2.3.1.7 Zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech

Dalším způsobem výkonu rozhodnutí upraveným v § 338b OSŘ je výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech povinného. Tento způsob výkonu rozhodnutí nesměřuje k přímému uspokojení oprávněného, neboť ten si prostřednictvím tohoto institutu pouze zajišťuje v budoucnu snazší vymožení plnění, případně lepší postavení při budoucím uspokojování dalších věřitelů. Oprávněnému je podle § 338d odst. 2 OSŘ také

³⁴ srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2016, sp.zn. 21 Cdo 4421/2015, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že prostor pro zpochybnění listin osvědčujících převzetí předmětu půjčky dlužnicí i pro uplatnění neplatnosti smlouvy o půjčce pro omyl dlužnice se zástavní dlužnicí vytvoří až ve druhé fázi soudního prodeje zástavy, tedy v rámci řízení o výkon rozhodnutí (exekučního řízení) prodejem zástavy [za předpokladu, že zástavním věřitelem bude podán návrh na nařízení tohoto výkonu rozhodnutí (exekuce)].

³⁵ srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4022/2010, [NS 6464/2012], v němž Nejvyšší soud uzavřel, že náklady exekuce tvoří příslušenství pohledávky a protože příslušenství pohledávky lze při exekuci prodejem zástavy uhradit jen z výtěžku zpeněžení zástavy, je při provedení exekuce soudní exekutor oprávněn vymáhat náklady exekuce nikoliv každým ze způsobů exekuce, určených v ustanovení § 59 odst. 1 EŘ. k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. Soud proto zastaví exekuci zčásti vždy, jsou-li náklady exekuce vymáhány jiným způsobem určeným k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky, než prodejem zástavy.

umožněno vést výkon rozhodnutí i proti každému budoucímu vlastníkovi nemovité věci, který ji nabył smluvně.

Předmětem tohoto způsobu výkonu rozhodnutí může být nemovitá věc se všemi jejími součástmi a příslušenstvím, přičemž tento výkon rozhodnutí se vztahuje i na podíl na věci v přidatném spoluvlastnictví. Oprávněný musí v návrhu přesně vymežit nemovitou věc a doložit, že věc je ve vlastnictví povinného. Návrh se zapisuje do katastru nemovitostí poznámkou a v okamžiku, kdy usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva nabyde právní moci, se zástavní právo vkládá do katastru. V případě, že se nemovitá věc v katastru neeviduje, je zástavní právo zapsáno do rejstříku zástav.

Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva neobsahuje inhibitorium ani arrestatorium a výkon se nijak dál neprovádí, neboť tento způsob výkonu rozhodnutí má pouze zajišťovací charakter.

2.3.1.8 Exekutorské zástavní právo na nemovitých věcech

S účinností od 1. 7. 2015 byla novelou exekučního řádu provedenou zákonem č. 139/2015 Sb., vložena do části první exekučního řádu nová Hlava V. upravující v § 73a exekuční řízení ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech povinného. Dle odstavce 7 tohoto ustanovení, se použijí na exekuci ke zřízení exekutorského zástavního práva přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva, pokud exekuční řád nestanoví jinak. Na rozdíl od původní úpravy, kdy mohl exekutor zřídit exekutorské zástavní právo i bez návrhu oprávněného v rámci již probíhající exekuce a kdy tedy bylo exekutorské zástavní právo samostatným způsobem provedení exekuce, se nyní exekuční řízení ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech zahajuje jen na návrh oprávněného (k němuž musí oprávněný doložit listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány nebo notářem, že nemovitá věc je ve vlastnictví povinného) v samostatném řízení a nikoliv již v rámci vedené exekuce. Pořadí exekutorského zástavního práva se po novele účinné od 1. 7. 2015 proto nadále řídí datem podání exekučního návrhu exekutorovi (pro exekutorská zástavní práva zřízená dle dosavadní úpravy v § 69a EŘ bylo pro určení pořadí rozhodné datum doručení exekučního příkazu katastru nemovitostí). Úprava exekutorského zástavního práva je tak totožná s úpravou soudcovského zástavního práva, kde je

pro určení pořadí také rozhodné datum podání návrhu na zřízení soudcovského zástavního práva k soudu. Soudní exekutor vyrozumí o podání tohoto návrhu příslušný katastrální úřad (pokud je v něm nemovitá věc zapsána) a zašle soudu žádost o pověření vedením exekuce. V případě splnění všech předpokladů, soud pověří soudního exekutora vedením exekuce tímto způsobem. Specificky je pak v tomto řízení v § 73a odst. 8 EŘ upravena náhrada nákladů exekuce. Exekutor poté, kdy je pověřen vedením exekuce, vydá příkaz k úhradě nákladů exekuce, a tím vyzve oprávněného, aby mu zaplatil náklady exekuce. Jedná se o jediný případ, kdy exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce může uložit povinnost zaplatit náklady exekuce oprávněnému, přičemž povinnému se příkaz k úhradě nákladů exekuce ani nedoručuje. Tyto náklady pak oprávněný může po povinném požadovat v rámci další exekuce. Pokud oprávněný nezaplatí exekutorovi náklady exekuce ve stanovené lhůtě, exekutor nemůže vydat exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva a exekuce bude muset být zastavena podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Následně exekutor zašle oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce. Povinnému zašle toto vyrozumění nejpozději s exekučním příkazem. Právní mocí exekučního příkazu je exekuce provedena a oprávnění exekutora k vedení exekuce zaniká, z čehož plyne, že exekuční příkaz již nemůže být exekutorem zrušen. Na rozdíl od dřívější úpravy, kdy provedením exekuce a zastavením exekuce zanikl účinek exekučního příkazu zřízením exekutorského zástavního práva, a proto exekutorské zástavní právo zaniklo skončením exekuce, exekutorské zástavní právo provedením exekuce nyní nezaniká. Další specifická je upravena v odstavci 11 citovaného ustanovení, který stanoví, že návrh na zastavení exekuce se podává po provedení exekuce přímo soudu a nikoliv k exekutorovi.

2.3.1.9 Postižení závodu

Tento způsob zavedený do občanského soudního řádu novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., je využíván v praxi výjimečně, neboť jej nelze provést, pokud výše vymáhaných pohledávek oprávněného a předpokládaných nákladů výkonu rozhodnutí přesahuje cenu závodu. Je upraven v § 338f až § 338zqa OSŘ, který se týká prodeje rodinného závodu. EŘ obsahuje speciální úpravu pro exekuci postižením závodu v § 70. § 71 EŘ pak odkazuje u tohoto způsobu

exekuce na přiměřené použití ustanovení občanského soudního řádu, pro případ, že exekuční řád nestanoví jinak.

Postižením závodu je v případě tohoto způsobu výkonu rozhodnutí, resp. exekuce nejen jeho prodej, ale i jeho provozování s následným uspokojením oprávněného z výtěžku z provozování majetku. Předmětem výkonu rozhodnutí, resp. exekuce je závod a to jak obchodní, tak i rodinný,³⁶ který je ve vlastnictví, případně spoluvlastnictví povinného, či ve společném jmění povinného a jeho manžela, nebo podíl na této věci v přídatném spoluvlastnictví. Výkonem rozhodnutí, resp. exekučně nemůže být pak postižen závod, pokud se jedná o banku.

V případě postižení závodu se postihuje majetek jako celek, nikoli tedy jen jedna určitá část majetku. V případě, že nařízení výkonu rozhodnutí, resp. vydání exekučního příkazu předcházelo nařízení výkonu rozhodnutí, resp. vydání exekučního příkazu prodejem movitých či nemovitých věcí, které náležejí k závodu, nebo výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávek, které patří k závodu, je provedení těchto předcházejících nařízení výkonů rozhodnutí, resp. exekucí ze zákona odloženo a osoby oprávněné z těchto výkonů rozhodnutí, resp. exekucí se ze zákona považují za věřitele a není tak nutné, aby přihlásily své pohledávky.

Ustanovení § 338f odst. 1 OSŘ upravuje náležitosti návrhu na nařízení soudního výkonu rozhodnutí. Stanoví, že v návrhu na nařízení soudního výkonu rozhodnutí postižením závodu musí být oprávněným přesně označen závod, jehož postižení navrhuje a musí být doloženo vlastnické právo povinného. EŘ pak obsahuje obdobné ustanovení v § 70 odst. 1, které upravuje možnost exekutora zvolit tento způsob exekuce, jen pokud je doloženo, že závod nebo jeho část je majetkem povinného. V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem závodu, resp. v exekučním příkazu je ustanoven správce závodu a povinnému (a pokud je postihována nemovitá věc ve společném jmění manželů i jeho manželovi) je zakázáno, aby závod (jeho část) převedl na někoho jiného, a aby majetek, který slouží k provozování závodu, převedl na někoho jiného, zatížil jej nebo s ním jinak nakládal bez souhlasu správce a jsou mu uloženy další povinnosti stanovené v § 338h OSŘ. Do řízení mohou vstoupit i další oprávnění, a to do doby, než usnesení, resp. exekuční příkaz, nabyde právní moci, ti však musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době přistoupení. Usnesení, resp. exekuční příkaz se mimo

³⁶ § 502 a § 700 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

účastníků řízení doručuje správci a příslušnému rejstříkovému soudu nebo orgánu, který vede jiný rejstřík, v němž je povinný zapsán. Po nabytí právní moci se doručí také osobám, které mají k závodu věcné právo, finančnímu úřadu a obecnímu úřadu a o nabytí právní moci je vyrozuměn příslušný rejstříkový soud nebo orgán, který vede jiný rejstřík, v němž je povinný zapsán. V rámci samotného provedení výkonu rozhodnutí, resp. exekuce jsou dány dvě možnosti postupu. Závod může být prodán v dražbě nebo může být dále provozován s tím, že výtěžek bude sloužit k uspokojení oprávněného. Před rozhodnutím o způsobu postižení závodu se určí jeho cena. Správce závodu je vyzván, aby na základě všech dostupných zdrojů předložil soudu, resp. exekutorovi předběžnou zprávu o tom, zda je pro uspokojení vymáhané pohledávky vhodné závod prodat, či dále provozovat. Soud, resp. exekutor podle této informace rozhodne podle § 338ma OSŘ usnesením, zda výkon rozhodnutí, resp. exekuce bude pokračovat správou závodu nebo bude nařízen jeho prodej v dražbě. V prvním případě současně uloží správci, aby každé tři měsíce výtěžek správy vyplácel oprávněnému. V druhém případě pak po právní moci usnesení vydaného podle § 338ma OSŘ správci uloží, aby podal zprávu o ceně závodu, kterou doručí účastníkům řízení a poté vydá usnesení, kterým stanoví cenu závodu. V případě, že soud, resp. exekutor po přihlídnutí ke všem informacím o ceně závodu dojde k závěru, že cena nepřesahuje výši splatných závazků povinného, které patří k závodu, výkon rozhodnutí zastaví. Jinak soud, resp. exekutor přistoupí k vydání usnesení o dražební vyhlášce. Nejnižší podání, které je uvedeno v dražební vyhlášce se stanoví na jednu polovinu ceny majetku náležejícího k závodu, nejvýše však dvou třetin ceny závodu. Cena uvedená v dražební vyhlášce však nemusí být definitivní, neboť se může měnit v závislosti na jmění závodu, které se může do samotné dražby změnit. Dražební jednání může řídit pouze soudce, resp. exekutor nebo exekutorský kandidát. Stejně jako u dražby jiných věcí se před zahájením dražby zjišťují případná předkupní práva a práva zpětné koupě. Závod, který byl vydražen, přechází do majetku vydražitele zpětně ke dni příklepu v případě, že vydražitel zaplatil nejvyšší podání a usnesení o příklepu nabylo právní moci. Vydražitel tímto okamžikem vstupuje do práv a povinností, které náležejí k závodu.

K rozdělení výtěžku soud, resp. exekutor nařídí rozvrhové jednání, ke kterému předvolá účastníky, správce, vydražitele a osoby, které podaly přihlášku. Každý přítomný věřitel musí vyčíslit svou pohledávku a její příslušenství a

zároveň uvést, do které skupiny jeho pohledávka patří. Účastníci rozvrhu mají právo popřít pohledávky ostatních věřitelů, pokud jde o jejich pravost, výši, zařazení do skupiny a pořadí. Po úspěšném provedení dražby, kdy závod přešel do majetku vydražitele, podá správce konečnou zprávu o výkonu své funkce a vyúčtuje odměnu a hotové výdaje. Po schválení zprávy soud, resp. exekutor zproští správce funkce.

2.3.1.10 Exekuce pozastavením řídičského oprávnění

Tento způsob vedení exekuce je upraven pouze pro exekuční řízení a to v § 71a EŘ. Oprávnění povinného k řízení motorového³⁷ vozidla je pozastaveno do zaplacení peněžité pohledávky oprávněného vůči povinnému na dlužném výživném. Oprávněným je nezletilé dítě anebo nově (s účinností od 4. 10. 2017) zletilé dítě do 26 let věku, které je studentem. Exekuční příkaz je doručen orgánu, který vede registr řidičů, ne však dříve, než je příkaz doručen povinnému. Ode dne jeho doručení povinnému se pozastavuje jeho řídičské oprávnění. Exekuční příkaz se zruší, kromě případů, kdy povinný uhradí nedoplatek na výživném i v případě, kdy to vyžaduje ochrana povinného. Jedná se o situaci, kdy povinný řídičské oprávnění nezbytně potřebuje k uspokojování svých základních potřeb nebo potřeb osob, ke kterým má vyživovací povinnost.

2.3.2 Uspokojení práv na nepeněžitá plnění

Titul může povinnému ukládat i jinou povinnost než k peněžitému plnění. V takovém případě se provádí výkon, resp. exekuce takového titulu podle povahy vymáhané povinnosti.³⁸ Způsoby výkonu rozhodnutí pro uspokojení práv na nepeněžitá plnění jsou upraveny v § 339 až § 351a OSŘ. EŘ pak obsahuje speciální ustanovení § 72 a dále § 73, který odkazuje, pokud jde o tyto způsoby exekuce na přiměřené použití občanského soudního řádu. Pokud oprávněný navrhuje výkon rozhodnutí též pro náklady nalézacího řízení, jakož i pro náklady

³⁷ § 80 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích

³⁸ srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 1987, (Rc) 3 Cz 2/87, v němž Nejvyšší soud mimo jiné uzavřel, že oprávněný nemůže volit mezi jednotlivými způsoby výkonu rozhodnutí vypočtenými taxativně v ustanovení § 258 odst. 2 druhá věta OSŘ (na rozdíl od případu, kdy oprávněný navrhuje výkon rozhodnutí k uspokojení peněžité pohledávky a kdy mu náleží volba některého ze způsobů výkonu rozhodnutí uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 OSŘ). Soud proto musí při rozhodování o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost, než zaplacení peněžité částky mimo jiné zkoumat, zda je výkon navrhován způsobem, který odpovídá povaze povinnosti uložené vykonávaným rozhodnutím.

řízení vykonávacího (netýká se exekuce, kdy způsob, jakým budou náklady vymoženy, určuje exekutor), musí v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí uvést, jakým způsobem má být jeho pohledávka na nákladech uspokojena.

2.3.2.1 Vyklizení

Tento způsob je upraven pouze v OSŘ a to v § 340 až § 344. Titul může ukládat povinnost vyklidit nemovitou věc, stavbu, byt nebo i jednotlivou místnost. Exekuční řád speciální úpravu neobsahuje, proto se na exekuci vyklizením užijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Zákon rozlišuje jednak vyklizení bez náhrady upravené v § 340 a § 341 OSŘ a dále vyklizení s náhradou upravené v § 343 a § 344 OSŘ. Úprava výkonu rozhodnutí se zajištěním náhrady v posledně zmíněných zákonných ustanoveních byla opětovně vtělena do občanského soudního řádu s účinností od 30. 9. 2017, novelou provedenou zákonem č. 296/2017 Sb., poté, kdy tato dvě ustanovení, jejichž původní znění bylo obdobné, byla ke dni 1. 1. 2014 zrušena novelou provedenou zákonem č. 293/2013 Sb. z důvodu, že nový občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 již nepočítá při skončení nájmu se zajištěním bytové náhrady, přičemž tituly vydané dle předchozího občanského zákoníku, které vázaly povinnost povinného k vyklizení na zajištění bytové náhrady, či přístřeší se vykonávaly dle občanského soudního řádu účinného do 31. 12. 2013. Důvodem opětovného vtělení těchto ustanovení do občanského soudního řádu je úprava obsažená v občanském zákoníku, která počítá při zrušení společného nájmu bytu manžely s možností přiznat jednomu z manželů náhradu za ztrátu práva (společného bydlení) i ve formě náhradního bydlení a v občanském soudním řádu chyběla odpovídající procesní úprava. Dle přechodných ustanovení výše zmíněného zákona č. 296/2017 Sb. se pak i pro výkon titulů přiznávajících povinnému bytovou náhradu nebo přístřeší podle občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013 použijí § 343 a § 344 OSŘ v platném znění.

Po nabytí právní moci usnesení o nařízení výkonu, resp. exekučního příkazu vyklizením soud, resp. exekutor vyrozumí povinného minimálně 15 dnů předem, kdy bude vyklizení provedeno. Současně je vyrozuměn i oprávněný a příslušný orgán obce. V této lhůtě je povinnému umožněno splnit svou povinnost dobrovolně a pokud se tak nestane, je výkon rozhodnutí proveden. V případě, že se výkonu rozhodnutí povinný neúčastní, je přibrána vhodná nestranná osoba.

Vyklizení spočívá v odstranění věcí povinného a příslušníků jeho domácnosti, případně věcí třetích osob, které jsou se souhlasem povinného v daném místě umístěny. Dále jsou z místa vykazány všechny osoby, které se zde zdržují, na základě práva povinného. Věci takto odstraněné jsou následně předány povinnému nebo některému zletilému příslušníku domácnosti, a pokud to není možné a nejde-li o věci bezcenné, které budou zničeny, umístí se po jejich sepsání na náklady povinného do úschovy obce či jiného vhodného schovatele. Povinný si uschované věci musí vyzvednout do 6 měsíců, jinak budou na návrh obce (jiného schovatele) prodány a z výtěžku prodeje mohou být uhrazeny náklady oprávněného. Zbytek výtěžku je následně předán povinnému.

Pokud je vykonáváno rozhodnutí, které váže povinnost povinného k vyklizení domu nebo bytu na zajištění určeného způsobu náhrady za ztrátu práva, soud nařídí výkon rozhodnutí, resp. pověří exekutora vedením exekuce jen tehdy, pokud je oprávněným prokázáno, že povinnému je určený způsob náhrady zajištěn. Pokud oprávněným způsobem stanoveným zákonem zajištění bytové náhrady neprokáže, je soud povinen před nařízením výkonu rozhodnutí, resp. pověřením exekutora nařídít jednání a provést dokazování. Dále se postupuje obdobně dle ustanovení upravujících výkon rozhodnutí vyklizením bez náhrady s tím, že věci odstraněné z vyklizovaného domu nebo bytu se přestěhují do zajištěného náhradního obydlí a vykonavatel předá náhradní obydlí povinnému nebo zletilému příslušníku domácnosti. Pokud tyto osoby odmítnou obydlí převzít, uloží vykonavatel klíče u soudu nebo orgánu obce a povinného o tom vyrozumí. Pokud nezačne povinný bez vážného důvodu do 6 měsíců obydlí užívat, jeho práva k obydlí uplynutím této lhůty zanikají.

2.3.2.2 Odebrání věci

Tento způsob výkonu je upraven v § 345 až § 347 OSŘ. Exekuční řád speciální úpravu neobsahuje, a proto se pro exekuční řízení užijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Předmětem tohoto způsobu výkonu rozhodnutí, resp. exekuce je věc, která měla být povinným oprávněnému vydána nebo dodána, včetně všeho, co k věci patří. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuční příkaz se povinnému doručuje, obdobně jako při výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí až při provedení výkonu, aby nedošlo ke zmaření účelu výkonu, resp. exekuce. Oprávněný se vyrozumí o výkonu

předem, neboť musí být provedení výkonu přítomen. Vykonavatel může provést osobní prohlídku povinného a prohlídku bytu, případně dalších míst, u kterých je důvodné podezření, že by se tam mohla věc nacházet. Pokud se věc nachází u třetí osoby, soud, resp. exekutor ji vyzve, aby ji oprávněnému vydala. Pokud tak třetí osoba neučiní, oprávněný může navrhnout přiměřené použití ustanovení o výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky. Pokud věc nebude nalezena, soud může vyzvat povinného, aby sdělil, kde se věc nachází, jinak mu může být uložena pořádková pokuta. Pokud je předmětem výkonu rozhodnutí věc, která není individuálně určena, může si oprávněný opatřit věc stejného druhu a stejné jakosti jinak, a to na náklady a nebezpečí povinného. Úhrada nákladů může být povinnému uložena v tomto případě soudem i předem.

2.3.2.3 Rozdělení společné věci

Úprava tohoto způsobu výkonu rozhodnutí je obsažena v § 348 až § 349 OSŘ. Exekuční řád speciální úpravu neobsahuje. Předmětem tohoto způsobu výkonu rozhodnutí je společná movitá či nemovitá věc, která má být na základě titulu prodána a její výtěžek rozdělen mezi spoluvlastníky. Výkon rozhodnutí, resp. exekuce se provede přiměřeně podle ustavení o prodeji movitých či nemovitých věcí. Spoluvlastníci mají v tomto případě postavení oprávněných a výtěžek je následně rozdělen podle výše podílů na věci. Pokud věc nebyla ani v opakované dražbě prodána, soud výkon rozhodnutí zastaví.

Další možností je, že věc má být na základě titulu rozdělena jinak, než prodejem. Soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekutor v exekučním příkazu uvede, jak bude výkon rozhodnutí, či exekuce provedena. Pokud se jedná o rozdělení pozemku, může být přibrán znalec.

2.3.2.4 Provedení prací a výkonů

V rámci tohoto způsobu výkonu rozhodnutí je třeba rozlišovat dva druhy plnění. Plnění zastupitelné, upravené v § 350 OSŘ a speciálně v § 72 odst. 1 EŘ, je takové plnění, které se přímo neváže na osobu povinného a může jej tak provést i jiná osoba. Plnění nezastupitelné, upravené v § 351 OSŘ a speciálně v § 72 odst. 2 a 3 EŘ, je pak takové plnění, které se váže přímo na konkrétní osobu povinného, případně jde o povinnost povinného něčeho se zdržet či něco strpět.

V případě zastupitelných plnění soud oprávněnému na jeho žádost povolí provedení práce svépomocí či třetí osobou na náklady povinného, přičemž oprávněný je při výkonu rozhodnutí oprávněn ke všemu, co je k provedení práce potřebné. Pokud jde o exekuci vedenou tímto způsobem, exekutor se postará o to, aby práce, o které jde, provedl pro oprávněného někdo jiný, pokud se exekutor nedohodne s oprávněným jinak. Povinnému může v tomto případě soud, resp. exekutor uložit, aby potřebný náklad zaplatil oprávněnému předem.

Nezastupitelné plnění soud, resp. exekutor vymáhá ukládáním pokut povinnému do výše 100 000 Kč. Tyto pokuty, které připadají státu, mohou být na návrh oprávněného ukládány opakovaně. Také pokuty uložené exekutorem je povinný povinen platit na účet exekučního soudu. Zastavením výkonu rozhodnutí, resp. exekuce vedené tímto způsobem se neruší účinky nařízeného výkonu, resp. exekučního příkazu, které byly předtím provedeny. Pokud jde o pokutu, pak to znamená, že nebyla-li pokuta dosud zaplacená, nebude soud, resp. exekutor pokračovat ve výkonu rozhodnutí, resp. v exekuci a nebude již ani uloženou pokutu vymáhat. V opačném případě, kdy pokuta již zaplacená byla, nebude soudem povinnému vrácena, i když byl výkon rozhodnutí, resp. exekuce zastavena.³⁹

Pouze exekuční řád stanoví možnost zastavení exekuce a to z části, pro případ, že výše pokuty neodpovídá vymáhané povinnosti či okolnostem případu.

Ustanovení § 351a OSŘ upravující obnovení předešlého stavu dopadá na situace, kdy je vykonávané rozhodnutí povinným splněno, avšak následně je opětovně porušeno a tímto jednáním tak povinný způsobí změnu předešlého stavu. Exekuční řád speciální úpravu neobsahuje. Způsob obnovení předešlého stavu určuje soud v usnesení o nařízení výkonu, resp. exekutor v exekučním příkazu, v němž povolí oprávněnému, aby se na náklady povinného postaral o obnovení předešlého stavu, a to způsobem, který určí. Pokud se povinný obnovení předešlého stavu brání, může požádat soud, resp. soudního exekutora o pomoc spočívající v pověření vykonatele provedením jednotlivých úkonů při výkonu rozhodnutí. Také u tohoto způsobu výkonu, resp. exekuce může být povinnému soudem, resp. exekutorem uloženo, aby potřebný náklad zaplatil oprávněnému předem.

³⁹ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9, str. 607

2.4 Odklad a zastavení

Důvody odkladu a zastavení výkonu, resp. exekuce jsou totožné. Postup soudu a soudního exekutora je však odlišný.

2.4.1 Odklad soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce

Odklad výkonu rozhodnutí, resp. exekuce, upravený v § 266 OSŘ a dále v § 54 EŘ, je institutem ochrany povinného, jehož účelem je předejít nepříznivým důsledkům okamžitého provedení výkonu rozhodnutí, resp. exekuce pro povinného. OSŘ pak obsahuje speciální úpravu v rámci výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy v § 289 a v rámci výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky v § 308 odst. 1. Nezbytným předpokladem úspěchu návrhu povinného na odklad výkonu rozhodnutí dle § 266 odst. 1 OSŘ je okolnost, že se povinný bez své viny pouze na přechodnou dobu ocitl v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a současně by oprávněný nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen. Toto zákonného ustanovení se použije přiměřeně též pro odklad exekuce, neboť exekuční řád speciální úpravu neobsahuje. Je-li výkon rozhodnutí, či exekuce dle tohoto ustanovení odložena je třeba v usnesení o odkladu též uvést dobu, do kdy se exekuce či výkon rozhodnutí odkládá. Po uplynutí této doby soud ve vykonávacím řízení vydá usnesení o pokračování ve výkonu. V exekučním řízení se toto usnesení nevydává a exekutor i bez návrhu v exekuci nadále pokračuje. Ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ upravuje možnost soudu i bez návrhu povinného odložit provedení výkonu rozhodnutí, za předpokladu, že lze očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven. Tomuto ustanovení pak odpovídá duplicitní § 54 odst. 6 EŘ umožňující tento postup exekučnímu soudu nebo exekutorovi. Předpokladem úspěchu návrhu dle těchto ustanovení je okolnost, že bylo zahájeno řízení o zastavení exekuce, z jehož průběhu a stavu lze důvodně usuzovat, že zastavení exekuce se jeví jako do jisté míry pravděpodobné, popřípadě, že je zahájeno řízení, jehož výsledek může představovat důvod pro zastavení exekuce a zastavení exekuce se jeví pravděpodobným. Odklad exekuce je upraven ve zmíněném ustanovení § 54 EŘ, dle jehož prvního odstavce se návrh na odklad exekuce podává exekutorovi, který do vydání rozhodnutí o odkladu nemůže činit žádné úkony směřující k provedení exekuce. K návrhu na odklad exekuce musí být povinným přiloženy listiny k prokázání tvrzení v něm obsažených. Pokud

tomu tak není, soudní exekutor návrh na odklad exekuce odmítne, přičemž postup dle ustanovení § 43 OSŘ se nepoužije (povinný není vyzýván k doplnění jeho podání). Pokud exekutor návrhu povinného na odklad exekuce nevyhoví do 7 dnů, postoupí návrh společně s exekučním spisem exekučnímu soudu, který o něm rozhodne do 15 dnů. Návrh na odklad exekuce se z důvodu krátkých lhůt stanovených pro rozhodnutí oprávněnému k vyjádření nezasílá.

Další důvod pro odklad exekuce je okolnost, že je odložena vykonatelnost exekučního titulu. Exekutor nebo exekuční soud na návrh povinného dále odloží provedení exekuce do právní moci rozhodnutí o návrhu povinného na zastavení exekuce, který podal povinný, pokud je u exekutora složena jistota ve výši vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, přičemž současně rozhodne, že povinný není vázán zákazem uvedeným v § 44 odst. 1 EŘ a v § 47 odst. 6 EŘ ode dne vydání rozhodnutí o odkladu.

2.4.2 Zastavení soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce

Zastavení soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce je rovněž důležitým institutem ochrany práv povinného. K zastavení, ať už zcela či částečně, může dojít v jakékoli fázi řízení a to jak na návrh, tak i bez návrhu. Zastavení výkonu rozhodnutí je upraveno v § 268 a § 269 OSŘ a zastavení exekuce v § 55 a 55a EŘ. OSŘ pak obsahuje speciální úpravu v rámci výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy v § 290 a v rámci výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky v § 308 odst. 2. Exekuční řád neuvádí důvody zastavení exekuce, proto se důvody zastavení výkonu rozhodnutí uvedené v § 268 OSŘ použijí také v exekučním řízení. Dle tohoto zákonného ustanovení bude výkon rozhodnutí zastaven, jestliže:

- byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným;
- rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným;
- zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení;
- výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a § 322 vyloučeny nebo majetek, ze kterého nelze vymáhanou pohledávku uspokojit;
- průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů;

- bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí;
- po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku;
- výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

V souvislosti s problematikou zastavení exekuce bych chtěl zmínit situaci, kdy exekuce skončila provedením a došlo tak k zániku pověření exekutora vedením exekuce a kdy exekuční soudy rozhodují s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu ČR⁴⁰ o zastavení řízení o zastavení podle ustanovení § 103, § 104 odst. 1 a § 254 odst. 1 OSŘ. Uvedené však neplatí bezvýjimečně. Jedná o situace, kdy se povinný domáhá zastavení exekuce z důvodu, že oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok. V takovém případě exekuční soud rozhodne o jeho návrhu i poté co pohledávka s příslušenstvím, včetně nákladů byly již vymoženy. Takto soud rozhodne v případě, že se podkladové rozhodnutí nestalo vykonatelným [§ 268 odst. 1 písm. a) OSŘ],⁴¹ případně, že exekuce byla nařízena podle titulu, který byl po nařízení exekuce zrušen [§ 268 odst. 1 písm. b) OSŘ].⁴² V níže uvedených rozhodnutích dovolací soud dovodil, že na rozdíl od ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, které dovoluje exekuci - na návrh nebo i bez návrhu - zastavit proto, že po vydání rozhodnutí (v případě rozsudku pro zmeškání i před vydáním) zaniklo přiznané právo, nebyla-li již provedena, uvedený předpoklad ze znění ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) a b) OSŘ nevyplývá a nelze ho dovodit ani výkladem. Je tomu tak proto, že provedení

⁴⁰ k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004, v němž Nejvyšší soud pro případ, že povinný v průběhu výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí zaplatí dobrovolně vymáhanou částku, uzavřel, že nelze vyhovět následně podanému návrhu oprávněného na zastavení výkonu rozhodnutí, neboť existence nařízeného a trvajícího výkonu rozhodnutí je zvláštní podmínkou řízení o návrhu na jeho zastavení a dále např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1886/2006, které se zabývalo obdobnou problematikou.

⁴¹ k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007, uveřejněné pod číslem 107/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž dospěl Nejvyšší soud k závěru, že soud zastaví exekuci i poté, co pohledávka s příslušenstvím a náklady exekuce byly vymoženy, jestliže se podkladové rozhodnutí nestalo vykonatelným.

⁴² k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4312/2007, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že skutečnost, že pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce byly vymoženy, nebrání zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ.

exekuce, tj. vymožení pohledávky s příslušenstvím a nákladů exekuce, nařízené podle titulu, který zde nikdy nebyl, nebo titulu, který je způsobilý vykonatelnosti nabýt, ale dosud se tak nestalo, anebo titulu, který vykonatelnosti před nařízením exekuce pozbyl, a rovněž titulu, který byl po nařízení exekuce zrušen, představuje neoprávněný zásah do majetkových práv povinného. Pokud tak byla exekuce na základě takového titulu provedena, může být vymožené plnění bezdůvodným obohacáním.

Zastavení exekuce je upraveno v § 55 EŘ, dle jehož prvního odstavce návrh na zastavení exekuce může povinný podat u soudního exekutora, který byl pověřen vedením exekuce do 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu zastavení. Judikatura dovodila, že lhůta 15 dnů uvedená v tomto ustanovení není lhůtou prekluzivní ("propadnou").⁴³ Návrh na zastavení exekuce musí obsahovat vylíčení skutečností rozhodných pro posouzení jeho včasnosti. Pokud návrh na zastavení neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný nebo neurčitý, případně k němu nejsou přiloženy listiny k prokázání tvrzení v něm obsažených, soudní exekutor postupem podle § 52 odst. 1 EŘ ve spojení s § 43 odst. 1 OSŘ v souladu s § 55 odst. 2 EŘ vyzve povinného k doplnění jeho návrhu a v případě, že povinný návrh nedoplní, rozhodne o jeho odmítnutí. Pokud je návrh bezvadný, případně jej povinný v souladu s výzvou soudního exekutora doplní, soudní exekutor do 15 dnů od doručení návrhu vyzve ostatní účastníky ke sdělení, zda s návrhem souhlasí. V kladném případě, exekutor exekuci zastaví. Nesouhlasí-li oprávněný se zastavením exekuce, postoupí soudní exekutor návrh povinného na zastavení exekuce k rozhodnutí exekučnímu soudu.

Dalším důvodem pro zastavení exekuce je skutečnost, že oprávněný nesložil přiměřenou zálohu na náklady exekuce. To však neplatí, pokud je vymáháno výživné na nezletilé dítě nebo v případě, že oprávněný splní podmínky pro osvobození podle zvláštního právního předpisu. Podle § 55a EŘ pak soud exekuci na návrh účastníků nezastaví, pokud nebyly zaplacený náklady exekuce.

⁴³ k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3439/2013, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že smysl lhůty uvedené v ustanovení § 55 odst. 1 exekučního řádu spočívá v tom, že vede povinné k tomu, aby podávali návrh na zastavení exekuce „včas“ ve lhůtě 15 dnů a exekuci neprodložovali; vyplývají-li však z listin předložených povinným k návrhu na zastavení exekuce skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení exekuce, je soud povinen k nim přihlédnout a i o opožděném návrhu věcně rozhodnout.

3. Náklady řízení

3.1. Náklady soudního výkonu rozhodnutí

Jednotlivé druhy nákladů řízení jsou obecně upraveny v § 137 OSŘ, který obsahuje jejich demonstrativní výčet. V soudním výkonu rozhodnutí tak mohou být náklady řízení s odkazem na toto ustanovení tvořeny hotovými výdaji účastníků a jejich zástupců, ušlým výdělkem účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, náklady vzniklé účastníkům v souvislosti se zastoupením advokátem v tomto řízení, soudním poplatkem a dále náklady spojenými s prováděním výkonu rozhodnutí. Tyto náklady řízení vznikají zejména oprávněnému. Náklady řízení představující hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů a náklady vzniklé účastníkům v souvislosti se zastoupením advokátem pak mohou vznikat i povinnému za situace, kdy se povinný brání vykonávacímu řízení, ať již na základě podaného odvolání proti usnesení o nařízení výkonu, či návrhem na zastavení výkonu z důvodů uvedených výše, případně, kdy je návrh oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí zamítnut a povinnému výjimečně v této fázi řízení vznikly náklady. Výše soudního poplatku je stanovena v Položce 21 Sazebníku poplatků, který je přílohou zákona o soudních poplatcích.⁴⁴ Odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva, může předseda senátu podle § 138 OSŘ přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela pak lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Řízení před odvolacím soudem je dle § 11 odst. 4 zákona o soudních poplatcích od soudního poplatku osvobozeno. Toto osvobození se pak nově s účinností od 30. 9. 2017 již nevztahuje na řízení dovolací. Výše nákladů vzniklých účastníkům v souvislosti se zastoupením advokátem ve vykonávacím řízení je stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti.⁴⁵

Problematika nákladů vykonávacího řízení je upravena v § 270 OSŘ. § 271 OSŘ pak upravuje postup při rozhodování o nákladech řízení pro případ zastavení výkonu.

⁴⁴ zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

⁴⁵ vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

Ve vykonávacím řízení, na rozdíl od řízení nalézacího, kdy je rozhodnutí o nákladech řízení obsaženo v konečném rozhodnutí, soud o povinnosti povinného k náhradě nákladů vykonávacího řízení rozhoduje v usnesení, jímž výkon rozhodnutí nařizuje a nařízení výkonu rozhodnutí se tak vztahuje i na vymození těchto nákladů (v usnesení budou vyčísleny) a dále i nákladů, které oprávněnému v průběhu vykonávacího řízení vzniknou (o nichž bude rozhodnuto soudem později).⁴⁶ Z tohoto důvodu také soud v rozhodnutí nestanoví lhůtu k zaplacení těchto nákladů. Nařizuje-li soud výkon rozhodnutí k vymození nepeněžitého plnění, mohou být náklady výkonu vymoženy pouze na návrh oprávněného, který musí v tomto návrhu uvést, jakým způsobem výkonu požaduje náklady vymoci.

Náklady provedení výkonu rozhodnutí platí stát. Soud však může uložit oprávněnému, u něhož nejsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, povinnost složit zálohu na náklady výkonu, které pak budou následně vymáhány společně s vymáhanou pohledávkou, případně, pokud jde o nepeněžité plnění na návrh oprávněného některým z jím navržených způsobů výkonu rozhodnutí k vymození peněžitého plnění. V případě, že povinný zálohu nesloží, soud výkon rozhodnutí zastaví.

V souladu s § 254 odst. 1 OSŘ, který umožňuje na výkon rozhodnutí užít ustanovení předcházejících částí, pokud není v části upravující výkon rozhodnutí uvedeno jinak, lze užít při rozhodování o nákladech výkonu rozhodnutí též ustanovení § 147 OSŘ, týkající se separace nákladů, ustanovení § 148 OSŘ, týkající se placení nákladů vzniklých státu a ustanovení § 149 OSŘ, které se týká nákladů zastoupeného účastníka. Ve vykonávacím řízení lze také užít ustanovení § 150 OSŘ, dle kterého lze náhradu nákladů účastníku výjimečně nepřiznat, shledá-li soud důvody zvláštního zřetele hodné.

Jak již bylo zmíněno shora, náklady řízení mohou vznikat postupně v průběhu vykonávacího řízení. Oprávněnému tak mohou vzniknout podle § 270 odst. 2 OSŘ další náklady například v souvislosti s rozhodováním soudu o návrhu povinného na odklad výkonu rozhodnutí. Podle tohoto ustanovení však nelze

⁴⁶ k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 20 Cdo 420/2006, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že náklady výkonu rozhodnutí představují - spolu s vymáhaným nárokem plynoucím z exekučního titulu - jeho rovněž vymáhanou součástí a nebyly-li povinným mimo exekuční rámec oprávněnému uhrazeny, není to samo o sobě důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce).

přiznat povinnému, který měl s návrhem na povolení odkladu tohoto výkonu úspěch, právo na náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému.⁴⁷

Pravidlo pro rozhodování o nákladech řízení pro případ zastavení výkonu upravuje § 271 OSŘ, dle kterého dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, soud rozhodne o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo. Může také zrušit dosud vydaná rozhodnutí o nákladech výkonu, popřípadě uložit oprávněnému, aby vrátil, co mu povinný na náklady výkonu rozhodnutí již zaplatil. Soud tak při rozhodování o nákladech výkonu musí vždy posuzovat, který z účastníků procesně zavinil, že řízení bylo zastaveno. Shledá-li, že oprávněný při podání návrhu na výkon rozhodnutí nezachoval potřebnou míru pečlivosti a tedy zastavení výkonu procesně zavinil, uloží mu povinnost zaplatit povinnému náklady řízení o zastavení výkonu vzniklé povinnému v této fázi řízení.⁴⁸ O rozhodování o nákladech řízení vzniklých účastníkům při zastavení výkonu v závislosti na tom, dle kterého zákonného ustanovení uvedeného v § 268 odst. 1 OSŘ byl výkon rozhodnutí zastaven, bude pojednáno níže v rámci nákladů exekuce, neboť pravidla pro posuzování procesního zavinění účastníků platí jak pro řízení vykonávací, tak pro řízení exekuční.

3.2. Náklady exekučního řízení

Náklady exekučního řízení upravené v § 87 EŘ jsou tvořeny náklady exekuce a náklady oprávněného. Tyto náklady hradí oprávněnému i exekutorovi

⁴⁷ srov. stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 2.1981, Cjpn 159/79, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že při rozhodování o odkladu provedení soudního výkonu rozhodnutí je také nutné rozhodovat o nákladech řízení, jež při rozhodování o odkladu provedení výkonu rozhodnutí vznikly oprávněnému, podle zásad zakotvených v ustanovení § 270 OSŘ. Nebude ovšem možné přiznat podle tohoto ustanovení povinnému, který měl s návrhem na povolení odkladu tohoto výkonu úspěch, právo na náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému. Nelze však vyloučit přisouzení náhrady nákladů vzniklých povinnému v odvolacím řízení (§ 254 odst. 1, § 224 odst. 1, § 142 a násl. OSŘ)

⁴⁸ k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 4081/2013, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že v případě rozhodování soudu podle první věty ustanovení § 271 OSŘ jde o posouzení, zda se oprávněný nedopustil před nařízením výkonu rozhodnutí (exekuce) nebo při jeho provádění procesního zavinění, přičemž o takovém zavinění lze – obecně řečeno – uvažovat všude tam, kde oprávněný nezachoval při podání návrhu na výkon rozhodnutí (exekuci) nebo při jeho provádění potřebnou míru pečlivosti, a kde proto přistoupil k vymáhání splnění povinnosti cestou výkonu bezdůvodně, popřípadě, kdy ve výkonu bezdůvodně pokračoval. Jestliže se oprávněný dopustil procesního zavinění, má povinný právo, aby mu oprávněný nahradil všechny náklady účelně vynaložené v průběhu exekučního řízení, které by mu nevznikly, kdyby oprávněný postupoval s potřebnou mírou pečlivosti.

dle odst. 2 a 3⁴⁹ tohoto ustanovení povinný. Tyto náklady nejsou v pověření exekutora vedením exekuce na rozdíl od usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí vyčísleny. O druzích nákladů oprávněného, který má dle § 87 odst. 2 EŘ (tomuto ustanovení odpovídá § 270 odst. 2 OSŘ) právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku a které hradí oprávněnému povinný, platí obdobné, co již bylo uvedeno výše o nákladech oprávněného v řízení vykonávacím. Mezi druhy těchto nákladů, pokud jde o řízení exekuční, však nepatří soudní poplatek, neboť exekuční řízení je od soudního poplatku osvobozeno. Stejně jako řízení o výkon rozhodnutí je i exekuční řízení, pokud jde o řízení před odvolacím soudem od soudního poplatku osvobozeno. Toto osvobození se pak nově s účinností od 30. 9. 2017 také nevztahuje na řízení dovolací.

Dle § 3 EŘ exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplatu. Náklady exekuce upravené v § 87 odst. 1 EŘ tvoří odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při exekuci, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada nákladů správce závodu, a je-li exekutor nebo správce závodu plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu. Tyto náklady hradí exekutorovi povinný.

Náklady exekutora za exekuční a další činnost jsou upraveny v § 90 odst. 1 EŘ. Těmito náklady jsou odměna exekutora, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času exekutora a daň z přidané hodnoty, je-li exekutor jejím plátcem. Způsob určení výše těchto nákladů stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti.⁵⁰

Pokud nejde o exekuci k vymožení výživného pro nezletilé dítě, může exekutor podle § 90 odst. 3 EŘ a § 12 odst. 1 ET požadovat od oprávněného ve stanovené lhůtě zaplacení přiměřené zálohy na náklady exekuce. Spotřebovaná

⁴⁹ k tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2006, sp. zn. III. ÚS 282/06, v němž Ústavní soud konstatoval, že ustanovení § 87 až § 89 exekučního řádu nelze interpretovat bez ukotvení v obecné úpravě nákladů řízení o výkon rozhodnutí (tj. v ustanoveních § 270 a § 271 OSŘ), neboť vystihují očividně jen zvláštnosti exekučního řízení s tím, že jinak se uplatní důsledky obecné subsidiarity občanského soudního řádu (§ 52 odst. 1 OSŘ). Tam i zde se vychází z toho, že oprávněný je procesní stranou, jíž svědčí plný úspěch ve věci (srov. § 142 odst. 1 OSŘ), jelikož nařízením exekuce bylo jeho návrhu vyhověno. Úprava povinnosti k náhradě nákladů exekuce se k tomu v exekučním řízení přihlašuje výslovně (srov. § 87 odst. 3 EŘ) a také v exekučním řízení platí, že nařízení exekuce se vztahuje i na povinnost k úhradě nákladů exekuce (§ 44 odst. 6 písm. d), § 87 odst. 1, 3) a nákladů oprávněného (§ 87 odst. 2), bez toho, že by již zde byly specifikovány.

⁵⁰ vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (exekuční tarif – dále jen ET)

záloha se oprávněnému nevrací a tato částka pak tvoří náklady oprávněného. Pokud oprávněný exekutorem stanovenou zálohu nezaplatí, může exekutor exekuci podle § 55 odst. 6 EŘ zastavit.

Soudní exekutor vykonává dle § 1 odst. 1 ET exekuční činnost a další činnost za odměnu. Tato odměna zahrnuje i náhradu za běžné administrativní a jiné práce v souvislosti s exekuční a další činností soudního exekutora. Základem odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky je dle § 5 odst. 1 ET výše exekutorem vymoženého plnění, které nezahrnuje náklady exekuce a náklady oprávněného. Dále toto ustanovení stanoví základ pro určení odměny exekutora při exekuci prodejem movitých věcí za situace, kdy dochází k výplatě více pohledávek z výtěžku exekuce a dále při exekuci prodejem nemovitých věcí a podniku. Speciálně je pak upraven základ pro určení odměny pro případ, kdy je vedena exekuce na základě exekučního titulu, který oprávněnému přiznává nárok na opětující se plnění. V tomto případě je základem pro určení odměny součet hodnot plnění, která mají být vymožena a jde-li o plnění na dobu neurčitou, na dobu života nebo na dobu delší než pět let, je základem pro určení odměny pětinašobek hodnoty ročního plnění. Problematikou stanovení odměny soudního exekutora při vymáhání opětujícího se plnění, kterým je v praxi zejména výživné, se zabývala judikatura Ústavního soudu.⁵¹ Výše odměny při vymáhání peněžitého plnění je stanovena v § 6 ET v závislosti na výši vymoženého plnění procentní sazbou, přičemž nově s účinností od 1. 4. 2017, novelou exekučního tarifu provedenou zákonem č. 441/2016 Sb., je stanovena minimální částkou 2 000 Kč, oproti původní částce 3 000 Kč. Další ustanovení exekučního tarifu speciálně

⁵¹ k tomu srov. stěžejní náleží Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06, v němž Ústavní soud konstatoval, že "i pro exekuci - nucený výkon rozhodnutí - platí princip proporcionality omezení základního práva povinného na ochranu jeho majetku garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny. Exekuce na majetek povinného může sloužit jen k uspokojení práva oprávněného a k náhradě nákladů exekučního řízení včetně adekvátní (přiměřené) odměny exekutora". K odměně exekutora pak výslovně dodal, že s ohledem na princip proporcionality by ústavně konformní úprava odměn exekutora "neměla vycházet z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce".

-dále náleží Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. I. ÚS 998/09, v němž Ústavní soud pro případ zastavení exekuce na v budoucnu se opakující plnění podle § 290 odst. 2 občanského soudního řádu z důvodu, že lze očekávat, že povinný bude nadále plnit svou povinnost dobrovolně, uzavřel, že je nutné pro ústavně konformní stanovení základu pro určení odměny soudního exekutora vycházet jen z výše jím vymoženého plnění, tedy nikoli z výše plnění vymáhaného, jak předpokládá § 5 odst. 4 vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem. Jinak řečeno, § 5 odst. 4 vyhlášky č. 330/2001 Sb. je možno chápat pouze jako omezení maximální výše základu pro stanovení odměny soudního exekutora v případě, že jím prováděná exekuce trvá po dobu pěti let a déle, tak, aby výše nákladů exekuce neměla pro povinného likvidační charakter.

upravují odměnu za exekuci ukládající jinou povinnost, než zaplacení peněžité částky.

ET v ustanovení § 11 upravuje výši odměny exekutora pro případ, kdy exekuce nekončí vynucením povinnosti povinného. Jedná se o případy, kdy povinný dobrovolně splní vymáhanou povinnost a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného na základě výzvy soudního exekutora ve lhůtě 30 dnů dle § 46 odst. 6 EŘ, v níž soudní exekutor vyčíslí vymáhanou pohledávku a zálohu na snížené náklady oprávněného a náklady exekuce. Soudní exekutor v tomto případě musí vydat příkaz k úhradě nákladů exekuce, ve kterém vyčíslí náklady oprávněného a náklady exekuce ve stejné výši (exekutorovi v tomto případě náleží snížená odměna ve výši 50 % odměny podle § 6 ET, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky a ve výši 30 % odměny podle § 7 až § 10 ET, jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky). Dále se jedná o případ, kdy exekutorovi zanikne oprávnění k vedení exekuce rozhodnutím soudu o jeho vyloučení, zastavením exekuce nebo změnou exekutora (exekutorovi náleží odměna v částce 2 000 Kč), o případ, kdy byl zamítnut nebo odmítnut exekuční návrh, nebyl-li přes výzvu řádně opraven nebo doplněn a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo není-li přiložen exekuční titul nebo osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu nebo bylo exekuční řízení zastaveno (exekutorovi náleží odměna v částce 500 Kč, o jejímž přiznání rozhodne exekutor v usnesení, kterým odmítá nebo zamítá exekuční návrh anebo zastavuje exekuční řízení) a dále o případ, kdy exekutor nebyl pověřen vedením exekuce nebo pokud oprávnění exekutora zaniklo z důvodů, které exekutor zavinil (exekutorovi odměna nenáleží).

V souvislosti s dobrovolným plněním vymáhané povinnosti povinným bych chtěl opětovně zmínit stěžejní náleží Ústavního soudu dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06, v němž se Ústavní soud zabýval problematikou určení výše odměny soudního exekutora a vyloučil stanovení odměny soudního exekutora v plné výši, pokud ke splnění povinnosti povinným nedošlo v důsledku postupu exekutora v průběhu exekuce. Uzavřel, že vždy musí být zohledněna skutečnost, že povinný přistoupil k dobrovolnému splnění povinnosti, byť až po doručení výzvy k plnění, avšak stále ještě před jejím vynuceným provedením. Za přiměřenou vynaloženému úsilí exekutora lze proto považovat odměnu ve sníženém rozsahu. Podle názoru Ústavního soudu snížený rozsah odměny nemusí vždy vycházet jen z § 11 odst. 1 ET, ale měl by v jednotlivých případech odpovídat rozsahu činnosti

exekutora, kterou před splněním v exekuci vykonal. Sníženou odměnu určí exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce, popř. soud v námitkovém řízení, přičemž v odůvodnění těchto rozhodnutí je třeba uvést, jakým způsobem byla odměna stanovena a z jakých východisek při rozhodování vycházeli.⁵² Stanovením výše odměny v souvislosti s dobrovolným plněním povinným se zabývaly i další nálezy Ústavního soudu.⁵³

Soudní exekutor může též s oprávněným sjednat smluvní odměnu. Tato odměna však není nákladem exekuce (nelze ji vymáhat na povinném) a právo exekutora na odměnu a náhrady dle exekučního tarifu tím není dotčeno. Exekutorovi náleží také mimosmluvní odměna za výkon další činnosti upravené v § 74 EŘ odst. 1 písm. a) EŘ spočívající v poskytování právní pomoci oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční a další činností, pokud se s žadatelem nedohodne jinak a za další činnosti uvedené v § 75 až § 76a EŘ. Odměnu za další činnost exekutora upravují ustanovení § 16 až § 23 a § 26 ET, v nichž exekuční tarif odkazuje na použití advokátního tarifu, vyhlášky upravující odměňování a náhrady notářů a správců dědictví⁵⁴, zákona o oceňování majetku⁵⁵ a zákona o veřejných dražbách.⁵⁶

Postup při stanovení odměny původního exekutora v případě, kdy dojde k zániku či pozastavení výkonu exekutorského úřadu podle § 15 EŘ upravuje odstavec 6 tohoto ustanovení, který stanoví, že nárok původního exekutora na

⁵² KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2., str. 944

⁵³ srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. II. ÚS 1540/08, ze dne 17. 8. 2010, sp. zn. ÚS 1061/10 a ze dne 5. 4. 2013, sp. zn. IV. ÚS 235/11, v nichž se Ústavní soud zabýval situací, kdy povinný uhradil vymáhanou částku dobrovolně ještě před doručením usnesení o nařízení exekuce a dobrovolně uhradil i náklady oprávněného v den, kdy mu bylo toto usnesení doručeno. V těchto případech dospěl Ústavní soud k závěru, že povinný plnil dobrovolně mimo rámec exekuce a proto již soudní exekutor nemohl ničeho vymoci a z tohoto důvodu je základem pro určení odměny částka nulová.

-dále nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 4. 2013, sp. zn. IV. ÚS 235/11, v němž Ústavní soud uzavřel, že skutečnost, že dlužník splnil svou povinnost dobrovolně bez přímé exekuce, je třeba zohlednit, neboť základem pro určení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění. Rozhodující skutečností je to, že pověřenému soudnímu exekutorovi žádné náklady v souvislosti s prováděním exekuce nevznikly, protože dlužník svou povinnost splnil dobrovolně, a to ještě před tím, než mu došlo usnesení o nařízení exekuce, tj. daleko dříve, než mohlo dojít k jejímu vynucenému provedení.

-dále aktuální nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. II. ÚS 262/16, v němž Ústavní soud uzavřel, že v případě dobrovolného splnění dlužné částky povinným ještě před tím, než se sám o exekuci dozvěděl (než mu bylo doručeno vyrozumění o zahájení exekuce) a kdy proto exekutor již nemohl vymoci nic, je základem pro určení jeho odměny částka nulová a náhradu hotových výdajů je nutno vyčíslit nikoliv paušální částkou, nýbrž pouze na základě prokazatelných výdajů, které vznikly exekutorovi do okamžiku, než bylo dlužné plnění uhrazeno.

⁵⁴ vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví

⁵⁵ zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku)

⁵⁶ zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

odměnu se určí dohodou uzavřenou mezi původním exekutorem, případně jeho dědici a nově jmenovaným exekutorem.

Soudní exekutor má dále dle § 2 ET v souvislosti s exekuční a další činnostmi nárok na náhradu hotových výdajů a na náhradu za doručení písemností a v souvislosti s exekuční činností též nárok na náhradu za ztrátu času.

Náhrada hotových výdajů, která náleží exekutorovi v souvislosti s výkonem exekuční činnosti je upravena v § 13 ET a tvoří jí paušální částka ve výši 3 500 Kč. V tomto ustanovení je uveden demonstrativní výčet výdajů. Náhrada tak zahrnuje zejména úhradu výdajů exekutora vynaložených na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu zásilek, telekomunikační poplatky, odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie a náhrady nákladů na vložení či získání dat z centrálních informačních systémů. Pokud výše hotových výdajů přesáhne stanovenou paušální částku, může exekutor požadovat náhradu hotových výdajů v plné výši, tyto výdaje je však povinen prokázat.⁵⁷ Hotové výdaje exekutora jsou pouze ty výdaje, které vynaložil v souvislosti s konkrétní exekucí a nelze do nich zahrnout např. mzdy zaměstnanců, úhrady za platby spojené s užíváním prostor (nájemné poplatky za elektřinu, plyn atd.).

Pokud povinný splní dobrovolně vymáhanou povinnost a zaplatí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného na základě výzvy soudního exekutora ve lhůtě 30 dnů dle § 46 odst. 6 EŘ, náleží soudnímu exekutorovi, nejen odměna ve snížené výši, ale také snížená náhrada hotových výdajů v paušální částce 1 750 Kč, přičemž výdaje přesahující tuto částku je exekutor opětovně povinen prokázat. V případě, že exekutor nebyl pověřen vedením exekuce nebo pokud zamítl nebo odmítl exekuční návrh nebo pokud bylo exekuční řízení zastaveno, náleží exekutorovi náhrada hotových výdajů v částce 200 Kč.

Do paušální částky hotových výdajů není zahrnuta náhrada hotových výdajů účelně vynaložených soudním exekutorem na znalecké posudky a překlady. Tyto výdaje je exekutor také povinen prokázat.

⁵⁷ srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. II. ÚS 336/05, v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že již v samotném příkazu k úhradě nákladů exekuce musí být jednotlivé položky nákladů popsány a jejich názvy by měly pokud možno kopírovat položky uvedené demonstrativním výčtem v § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb. Vyúčtované hotové výdaje přitom nesmí obsahovat ty náklady, které jsou kryty odměnou (§ 1 odst. 3 vyhlášky). Veškeré hotové výdaje přitom musí být ve spise soudního exekutora doloženy fakturami a stvrzenkami či jinými doklady, pokud to není možné úředními záznamy.

Úprava obsažená v ustanovení § 13 ET se nepoužije, pokud si oprávněný sjednal se soudním exekutorem výši účelně vynaložených nákladů dle § 89 věta třetí EŘ, který upravuje pravidla pro ukládání nákladů exekuce a nákladů oprávněného pro případ zastavení exekuce a stanoví možnost exekutora, pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného, sjednat s oprávněným výši účelně vynaložených nákladů předem.

Četná judikatura Ústavního soudu se pak v souvislosti s dobrovolným plněním povinného mimo rámec exekučního řízení zabývala nejen výší odměny exekutora, ale též výší hotových výdajů.⁵⁸

Exekutorovi dále pouze v souvislosti s prováděním exekuční činnosti náleží dle § 14 ET náhrada za ztrátu času, který strávil cestou do místa, které není sídlem jeho úřadu. Tato náhrada činí 50 Kč za každou započatou čtvrt hodinu a činí nejvýše 500 Kč za jednu cestu a zpět. Pokud exekutor vykonal v tomto místě úkony ve více exekučních řízeních, přísluší mu tato náhrada pouze jednou.

Podle § 15 ET má exekutor dále právo na náhradu za osobní doručování písemností nebo za doručování zaměstnanci exekutora v souvislosti nejen s exekuční činností, ale též v souvislosti s další činností exekutora. Tuto náhradu činí náhrada účelně vynaložených hotových výdajů a dále paušální částka 50 Kč za jednu písemnost a to i při doručování více písemností téže osobě zároveň. Pokud doručení nebylo úspěšné, má exekutor nárok pouze na náhradu účelně vynaložených hotových výdajů.

⁵⁸ srov. náleží Ústavního soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. II. ÚS 1540/08, v němž Ústavní soud, pokud jde o účelně vynaložené náklady soudního exekutora, uzavřel, že pověřenému soudnímu exekutorovi žádné účelně vynaložené náklady v souvislosti s prováděním exekuce nevznikly, protože povinný svou povinnost splnil dobrovolně před doručením usnesení o nařízení exekuce (pochopitelně s výjimkou odměny a náhrady nákladů exekuce, o níž ještě nevěděl). Pokud soudnímu exekutorovi vznikaly jiné náklady (např. v souvislosti s jeho snahou vymoci uhrazení odměny soudního exekutora, náklady na doručení usnesení o nařízení exekuce atd.), nelze tyto náklady považovat za účelně vynaložené v souvislosti s prováděním exekuce, neboť exekuci nebylo a nemohlo být vymoženo vůbec nic.

- dále náleží Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 2930/09, v němž Ústavní soud ve skutkově obdobné věci dospěl k závěru, že v případě dobrovolného splnění dlužné částky, kdy exekutor již nemohl vymoci nic, a proto je základem pro určení jeho odměny částka nulová, je nezbytné vyčíslit náhradu hotových výdajů nikoliv paušální částkou, ale pouze na základě prokazatelných výdajů, které vznikly soudnímu exekutorovi do okamžiku, než bylo stěžovatelkou dlužné plnění uhrazeno. Jinak řečeno, není-li možno soudnímu exekutorovi přiznat paušální odměnu ve výši 3000 Kč, resp. 1500 Kč, tím spíše jí není možno přiznat paušální náhradu hotových výdajů ve výši 3500 Kč.

3.2.1 Příkaz k úhradě nákladů exekuce

Náklady exekuce a náklady oprávněného určí exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému a povinnému, případně manželu povinného, je-li účastníkem řízení. Příkazem k úhradě nákladů exekuce nelze určit náklady exekuce vzniklé povinnému vůči oprávněnému, v případě, že se povinný úspěšně této exekuci ubránil. Tyto náklady budou určeny soudním exekutorem, případně soudem v rámci usnesení o zastavení exekuce.

Náležitosti příkazu k úhradě nákladů exekuce upravuje § 88 EŘ, který mimo jiné stanoví, že příkaz k úhradě nákladů exekuce musí obsahovat stanovení povinnosti k náhradě nákladů, včetně jejich vyčíslení a odůvodnění a dále výši zaplacené zálohy a její vyúčtování. Součástí příkazu k úhradě nákladů exekuce není rozhodnutí o způsobu, kterým budou stanovené náklady vymoženy.

Jak již bylo zmíněno výše, v případě, že povinný ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy exekutora zaplatí vymáhanou pohledávku a zálohu na snížené náklady exekuce podle § 46 odst. 6 EŘ, vydá exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce, v němž určí náklady ve stejné výši jako ve výzvě. Právní mocí tohoto příkazu k úhradě nákladů exekuce je pak exekuce provedena. Exekutor může vydat též příkaz k úhradě pravděpodobných nákladů exekuce. Prováděcí vyhláška⁵⁹ v § 6 stanoví, že soudní exekutor v exekučním příkazu uvede způsob určený k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky, jímž budou případně na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce vymoženy náklady exekuce a náklady oprávněného. Pro případ, že jsou v exekučním příkazu stanoveny pravděpodobné náklady exekuce a pravděpodobné náklady oprávněného, prováděcí vyhláška stanoví, že exekutor vydá příkaz k úhradě nákladů exekuce neprodleně poté, kdy dojde ke splnění či vymožení vymáhané povinnosti, s výjimkou nákladů exekuce a nákladů oprávněného. Pokud se tyto náklady po vydání příkazu zvýší nebo vzniknou další náklady, vydá exekutor další příkaz k úhradě nákladů exekuce. Účastníci řízení mohou proti příkazu k úhradě nákladů exekuce podat do 8 dnů od jeho doručení námitky. V námitkách přitom musí uvést, se kterými konkrétními položkami příkazu k úhradě nákladů exekuce nesouhlasí (rozsah námitek) a dále důvod tohoto nesouhlasu. V námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce lze namítat pouze nesprávnou výši exekutorem vypočtených nákladů a nikoliv důvodnost jejich

⁵⁹ vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti

uložení povinnému. Uvedené vyplývá z již citovaného § 87 odst. 2 EŘ, dle kterého má oprávněný právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku, přičemž tyto náklady hradí oprávněnému povinný a dále z § 87 odst. 3 EŘ, dle kterého hradí náklady exekuce exekutorovi povinný.

Pokud exekutor námitkám v plném rozsahu nevyhoví, postoupí je bez zbytečného odkladu k rozhodnutí exekučnímu soudu, který o námitkách rozhodne ve lhůtě 15 dnů. Soud napadený příkaz přezkoumává v mezích účastníky podaných námitek, s nimiž se musí řádně vypořádat a usnesení též musí řádně odůvodnit.⁶⁰

Příkaz k úhradě nákladů exekuce může exekuční soud, který v této fázi řízení vystupuje jako odvolací orgán buď potvrdit (případně námitky povinného zamítnou), změnit, či zrušit. V tomto případě soud uloží exekutorovi ve zrušujícím usnesení závazný pokyn k dalšímu postupu. Pokud soud rozhodne o zamítnutí námitek, případně o změně příkazu k úhradě nákladů exekuce, rozhodne též o nákladech námitkového řízení.

Proti rozhodnutí exekučního soudu o námitkách není opravný prostředek přípustný. Jedinou obranou účastníků řízení, kterým je v této fázi řízení také soudní exekutor, neboť v námitkovém řízení je rozhodováno i o jeho právech, je proto ústavní stížnost.⁶¹

Po nabytí právní moci se dle § 9 prováděcí vyhlášky příkaz k úhradě nákladů exekuce doručuje osobám, kterým se podle zvoleného způsobu exekuce doručuje vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

Náklady exekuce a náklady oprávněného určené v pravomocném příkazu k úhradě nákladů exekuce soudní exekutor vymůže na základě exekučního příkazu některým ze způsobů exekuce k vymožení peněžitého plnění v rámci

⁶⁰ srov. nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2011, sp. zn. III. ÚS 2204/10, v němž Ústavní soud uzavřel, že obecný soud rozhodující o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce je povinen přiměřeně dodržet veškerá ustanovení občanského soudního řádu vztahující se na soudní řízení a rozhodnutí. Jen tak je totiž možné, aby soud rozhodující o těchto námitkách dodržel i veškeré povinnosti, které jsou mu uloženy na úrovni ústavního pořádku, neboť exekuční řád postup soudu neupravuje. Pokud se obecný soud přesvědčivým způsobem nevypořádal se všemi námitkami a v jeho rozhodnutí absentuje řádné odůvodnění, došlo k porušení práva na spravedlivý proces, zakotveného v čl. 36 odst. 1 Listiny. Soud má povinnost vypořádat se i s takovými námitkami, které mohou být významné pro případné sporné řízení o vydání bezdůvodného obohacení.

⁶¹ srov. nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2004, sp. zn. ÚS IV. ÚS 630/03, v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost exekutora je přípustná, neboť proti rozhodnutí soudu o námitkách není přípustný opravný prostředek (§ 88 odst. 4) ani jiný procesní prostředek k ochraně práva.

probíhajícího exekučního řízení. Pokud k uspokojení takto určených nákladů oprávněného v rámci exekučního řízení nedojde, je příkaz k úhradě nákladů exekuce samostatným exekučním titulem a to za situace, kdy soud, příp. exekutor nerozhodl o nákladech exekuce v rámci rozhodování o zastavení exekuce jiným způsobem, neboť pravomocným usnesením o zastavení exekuce, v němž exekuční soud, případně exekutor rozhodne o nákladech exekuce, pozbývá příkaz k úhradě nákladů exekuce účinnosti.⁶²

3.2.2 Náklady při zastavení exekuce

Pravidla pro rozhodování o nákladech exekuce a nákladech účastníků pro případ zastavení exekuce, tedy pro případ neúspěšné exekuce, jsou upravena v § 89 EŘ, který je obdobou § 271 OSŘ zmíněného výše. Dle tohoto ustanovení platí, že v případě zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené, či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem sjednat výši účelně vynaložených výdajů.⁶³

Citované ustanovení prošlo značným vývojem. Jeho původní znění, které stanovilo, že pro případ zastavení exekuce, může soud (o zastavení exekuce mohl rozhodovat pouze soud) uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce, bylo zásadně změněno s účinností od 1. 1. 2008 novelou provedenou zákonem č.

⁶² srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4273/2009, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že také v exekučním řízení platí, že nařízení exekuce se vztahuje i na povinnost k úhradě nákladů exekuce a - ač výslovně neuvedeno - i nákladů oprávněného, a to bez toho, že byly specifikovány. Obdobou postupu soudu v řízení o výkon rozhodnutí (kdy soud ukládá postupně další povinnosti k náhradě nákladů, aniž určil lhůtu k plnění, případně je jen co do výše určuje) je v exekučním řízení postup prostřednictvím institutu příkazu k úhradě nákladů exekuce, k jehož vydání je povolán exekutor. Příkaz k úhradě nákladů exekuce se vykonává především v exekučním řízení, v němž byl vydán; nebyla-li nákladová pohledávka zde uspokojena, je příkaz k úhradě (v jednotě s náhradovým výrokem obsaženým v usnesení o nařízení exekuce) způsobilý sloužit coby samostatný titul pro exekuční řízení další (ledaže soud o nákladech exekučního řízení rozhodl později, jmenovitě při zastavení exekuce, jinak).

⁶³ k tomu srov. nález pléna Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. Pl. 5/14, v němž Ústavní soud mimo jiné konstatoval, že v exekučním řízení platí při rozhodování o náhradě nákladů při zastavení exekuce kritéria obsažená v ustanovení § 271 OSŘ. Toto ustanovení umožňuje soudu, aby při zastavení výkonu rozhodnutí rozhodl o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo (procesní zavinění účastníků). Ustanovení § 89 EŘ ve znění účinném do 31. 10. 2009 stanovilo, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil, a že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Ustanovení § 89 EŘ není s úpravou v § 271 OSŘ v rozporu, jen ji doplňuje o prostor pro vymezení procesního vztahu oprávněného k dalšímu subjektu – exekutorovi.

347/2007 Sb., která napříště stanovila, že pro případ zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil a že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Novelou provedenou zákonem č. 286/2009 Sb., účinnou od 1. 11. 2009 bylo toto ustanovení doplněno větou třetí, která umožňuje pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného, aby si oprávněný s exekutorem sjednal písemnou smlouvou, která může být i rámcová, předem výši účelně vynaložených nákladů.

Před vydáním usnesení o zastavení exekuce musí soud vždy vyzvat exekutora k vyčíslení nákladů exekuce. Pokud příkaz k úhradě nákladů exekuce nabyl právní moci před rozhodnutím o zastavení exekuce, může soud, který není tímto rozhodnutím vázán, případně exekutor při rozhodování o nákladech z tohoto příkazu vycházet. Pravomocné usnesení o zastavení exekuce je pak, pokud jde o výroky o nákladech exekuce a nákladech mezi účastníky dalším exekučním titulem a příkazy k úhradě nákladů exekuce pozbývají účinnosti.

O důvodech zastavení exekuce bylo již pojednáno výše v kapitole týkající se zastavení exekuce. Na tomto místě se proto zaměřím pouze na principy rozhodování o nákladech exekuce při jejím zastavení. Jak jsem již zmínil výše, soudní exekutor, případně soud, musí při úvaze o tom, komu uloží zaplatit náklady exekuce a náklady účastníků, v případě zastavení exekuce posuzovat procesní zavinění účastníků na jejím zastavení. Zavinění na zastavení exekuce může být na straně oprávněného i povinného.⁶⁴ Zkoumáním procesního zavinění účastníků v rámci jednotlivých důvodů zastavení exekuce uvedených v ustanovení § 268 odst. 1 OSŘ se zabývá četná judikatura Nejvyššího soudu i Ústavního soudu ČR, která se neustále vyvíjí. V další části mé práce vyložím důvody zastavení exekuce, kterými se v souvislosti s rozhodováním o nákladech řízení o zastavení tato judikatura zabývá nejčastěji.

V případě, že je exekuce zastavována z důvodu nevykonatelnosti exekučního titulu, tedy z důvodu uvedeného v ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ, dle kterého bude exekuce zastavena, jestliže byla nařízena, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným, dospěla nejnovější judikatura k závěru,

⁶⁴ k tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2011 sp. zn. I. ÚS 1294/09, v němž Ústavní soud uzavřel, že při rozhodování o nákladech exekuce je třeba zkoumat otázku procesního zavinění toho kterého účastníka na zastavení exekuce. Nelze tedy automaticky povinnost k jejich zaplacení ukládat oprávněnému či povinnému, ale vždy je třeba zkoumat, jaké důvody k zastavení exekuce vedly, jak na to pamatuje ustanovení § 271 OSŘ.

že nelze přičítat zavinění na zastavení exekuce oprávněnému, který při podání exekučního návrhu postupoval s důvěrou ve správnost úředně vyznačené doložky právní moci a vykonatelnosti na exekučním titulu. Zavinění však nelze přičítat ani povinnému, který rovněž nedostatek exekučního titulu nezpůsobil. V takovém případě (při absenci zavinění ze strany účastníků řízení) je namístež exekutorovi náklady exekuce nepřiznat (aniž by tím byla porušena zásada úplatnosti vyplývající z § 3 EŘ), přičemž uvedené platí i o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky navzájem.⁶⁵

V případě zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ, tedy v případě, že je exekuce zastavována z důvodu, že rozhodnutí, které je podkladem exekuce, bylo po nařízení exekuce (nyní již po pověření exekutora vedením exekuce) zrušeno nebo se stalo neúčinným, dospěla judikatura k závěru, že procesní zavinění na zastavení exekuce nelze v těchto případech přičítat oprávněnému.⁶⁶ Touto problematikou se zabývá dále aktuální náleží Ústavního

⁶⁵k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1094/2014, v němž Nejvyšší soud konstatoval, že soudní praxe při rozhodování o nákladech exekuce a nákladech řízení mezi účastníky vycházela z principu objektivní odpovědnosti oprávněného za vykonatelnost exekučního titulu. Tento princip však byl prolomen judikaturou Ústavního soudu ČR (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2696/08, případně náleží ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 2888/10), který opakovaně vyslovil názor, že soud je povinen mít vždy na zřeteli účel soudního řízení, jímž je poskytování soudní ochrany právům a v tomto kontextu zvážit i dosah překážky vykonatelnosti exekučního titulu, která nebyla způsobena oprávněným, jestliže se spolehl na správnost vyznačené doložky vykonatelnosti k exekuci předkládaného titulu. Nelze bez dalšího dát oprávněnému k tíži, že se rozhodl využít svých práv zaručených mu ústavním pořádkem a uplatnit svůj nárok u soudu. Přitom nelze na druhé straně přehlížet, že obdobné záruky je namístež vztáhnout i k osobě povinného, pakliže též on nezpůsobil, že doložka vykonatelnosti byla soudem vyznačena vadně. Nepřiznání náhrady nákladů soudní exekutorce, není porušením zásady úplatnosti vyplývající z ustanovení § 3 exekučního řádu. V této souvislosti odkázal dovolací soud na náleží Ústavního soudu ČR ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. III. ÚS 1226/08, podle něhož stav, kdy nebudou uspokojeny všechny nároky exekutora, není protiústavní. Toto riziko, které exekutor nese, je odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho v podstatě monopolním postavením při provádění exekucí.

⁶⁶ k tomu srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2012 sp. zn. I. ÚS 2839/11, v němž Ústavní soud v případě, kdy exekuční titul byl Vrchním soudem v Praze zrušen pro zmatečnost pro pochybení Městského soudu v Praze, což oprávněná nemohla ani předvídat ani ovlivnit, konstatoval, že oprávněná právem vycházela z existence vykonatelného exekučního titulu a její účast či zavinění na zastavení exekuce nelze v žádném ohledu dovozovat.

- dále usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 8. 2015, sp. zn. 26 Cdo 4287/2014, v němž Nejvyšší soud konstatoval pro případ, že exekuce, která byla nařízena podle rozsudku, o jehož formální a materiální vykonatelnosti nebyl pochyb, byla zastavena podle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ proto, že byl tento rozsudek v dalším průběhu exekučního řízení zrušen dovolacím soudem, a nelze-li oprávněnému přičítat nedostatek procesní opatrnosti a uvážlivosti před podáním návrhu na nařízení exekuce, hradí náklady exekuce soudnímu exekutorovi povinný. Konstatoval dále že přestože se může tento závěr jevit nespravedlivým, nelze přehlédnout, že v době nařízení exekuce existoval pravomocný a vykonatelný exekuční titul, ukládající povinnému povinnost k plnění, kterou tento dobrovolně nesplnil, a tím dopustil, aby oprávněný přistoupil k vymáhání (tehdy) přiznaných práv prostřednictvím exekuce. Jelikož povinný nemohl tento vývoj předvídat, lze mu přičítat zavinění na samotném nařízení exekuce a tím i povinnost podílet se na náhradě nákladů při jejím zastavení. Povinný však má možnost domáhat se náhrady nákladů exekuce po státu z titulu odpovědnosti za nesprávný úřední postup na základě zákona č. 82/1998 Sb., ve znění pozdějších

soudu ze dne 4. 1. 2017, který řeší případ zrušení titulu po zahájení exekuce z důvodu povinným podané žaloby pro zmatečnost a v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že procesní zavinění na zastavení exekuce nelze shledat na straně oprávněného ani povinného a že by měl nést náklady exekuce stát, kterému však náklady uložit nelze. V tomto nálezu na rozdíl od předchozích rozhodnutí dospěl Ústavní soud k závěru, že tyto náklady je třeba s ohledem na sílu procesního postavení uložit oprávněnému, pro kterého bude nejsnazší se svého práva na státu domoci.⁶⁷

Rozsáhlá judikatura se též zabývá pravidly pro ukládání nákladů exekučního řízení v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného dle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ, dle kterého bude exekuce zastavena, jestliže průběh exekuce ukazuje, že výtěžek, kterého jí bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jejích nákladů. Jak jsem již zmínil shora, ustanovení § 89 EŘ bylo s účinností od 1. 1. 2008 novelou provedenou zákonem č. 347/2007 Sb., doplněno o větu druhou, dle které pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného by měl hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Judikatura Ústavního soudu následně toto ustanovení vyložila tak, že v případě zastavení exekuce pro nedostatek majetku povinného, za situace, kdy na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění na zastavení exekuce, nemůže být oprávněnému uložena povinnost k úhradě nákladů exekučního řízení.⁶⁸

předpisů.

⁶⁷ k tomu srov. náleze Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. I. ÚS 2511/16, v němž Ústavní soud konstatoval, že zavinění na zastavení exekuce je primárně na straně státu. Exekuce byla sice zahájena v době, kdy podkladové rozhodnutí bylo pravomocné, ovšem v rámci řízení o žalobě pro zmatečnost neobstálo a bylo zrušeno. Za tohoto stavu věci by to měl být právě stát, kdo ponese náklady spojené se zrušením pravomocného rozhodnutí. S touto situací však exekuční řád a ani občanský soudní řád nepočítá a proto exekučnímu soudu nezbude, než aby náklady exekuce uložil k tíži některému z účastníků, který se bude moci jejich náhrady následně domáhat podle zákona č. 82/98 Sb. Ústavní soud v minulosti již judikoval, že na oprávněného by povinnost k náhradě nákladů exekuce měla být přenášena pouze ve výjimečných případech. Nicméně s ohledem na sílu procesního postavení, jeví se býti právě oprávněný osobou, pro niž bude nejsnazší se svého práva na státu domoci.

⁶⁸ k tomu srov. náleze Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 455/08, v němž Ústavní soud konstatoval, že ústavněprávní interpretací uvedené dikce § 89 exekučního řádu se zabýval v řadě svých rozhodnutí. V nálezu sp. zn. III. ÚS 1226/08 tuto judikaturu zevrubně rekapituluje, přičemž akcentuje zejména tezi, dle níž není porušením čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jestliže obecný soud při rozhodování o nákladech exekuce, v případě, že je exekuce zastavena pro nedostatek majetku na straně povinného, přičemž na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění za zastavení exekuce (při respektování požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti), nepřizná exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému. Připomenul, že se nelze ztotožnit s interpretací, dle níž exekutor jako nositel veřejné moci, kterou je třeba vykonávat nezávisle, má mít zajištěnu úhradu nákladů exekuce vždy. Dle názoru Ústavního soudu je to exekutor, který má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce, přičemž toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou. Ústavní

Z uvedeného plyne, že i po novele provedené tímto zákonem Ústavní soud setrval pro případ rozhodování o nákladech exekuce na svém původním stanovisku a novelou doplněnou do tohoto ustanovení větu druhou vykládá v návaznosti na větu první, tzn., že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce. Problematikou procesního zavinění oprávněného se zabývá i aktuální náleží Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016.⁶⁹

Judikatura se dále zabývala též rozhodováním o nákladech exekučního řízení v případě zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, dle kterého bude exekuce zastavena, jestliže je nepřipustná, protože je tu jiný důvod, pro který nelze exekuci zastavit. V této souvislosti bych chtěl zmínit případy, kdy je exekuce zastavena z důvodu zániku povinného, kdy Ústavní soud dospěl k závěru, že povinnost nahradit náklady exekučního řízení lze uložit oprávněnému pouze

soud v uvedeném náleží rovněž vyslovil tezi, dle níž hlediska rozhodování založená na zavinění oprávněného platí nejen v případě „prosté“ nemajetnosti povinného, nýbrž i v případě nemajetnosti povinného, jenž „zanikl“.

V obecné rovině pak Ústavní soud v nálezech sp. zn. IV. ÚS 1903/07 a IV. ÚS 2888/07 zformuloval obecnou zásadu, dle níž jen v situaci, kdy k objektivní skutkové okolnosti zastavení exekuce z důvodů nedostatku majetku povinného přistoupí i konkretizované okolnosti subjektivní povahy (procesní zavinění oprávněného), může být uložena povinnost náhrady nákladů řízení oprávněnému - procesní zavinění oprávněného nelze bez dalšího založit pouze na jeho dispozičním úkonu - návrhu na nařízení exekuce. Nadto v náleží sp. zn. Pl. ÚS 8/06 dále připomenul, že ústavně konformní úprava odměn exekutora by neměla vycházet pouze z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet i složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce.

Ústavní soud připomněl, že zákon č. 347/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. ledna 2008 zakotvil novou, a to následující dikci § 89 exekučního řádu.

Základní je v této souvislosti otázka, dopadají-li výše Ústavním soudem vyřčené kautely pro určení odměny exekutora i na nové znění § 89 exekučního řádu, představují-li tedy ve vztahu k němu východisko pro nalezení ústavně konformní interpretace.

Ústavní soud ve své judikatuře v případě napětí mezi ústavně konformním a originálním (subjektivním) výkladem přiznal prioritu prvnímu z nich (náleží sp. zn. Pl. ÚS 36/01). Větu druhou § 89 exekučního řádu nutno tudíž interpretovat v návaznosti na větu první předmětného ustanovení, tj. v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce. Při takové interpretaci zůstávají zachovány všechny kautely, jež Ústavní soud pro stanovení odměny exekutora ve své předchozí judikatuře vytyčil.

⁶⁹ srov. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 938/16, v němž Ústavní soud pro případ, že oprávněný zahájil exekuční řízení, i když věděl, nebo při zachování přiměřené opatrnosti (pečlivosti) mohl vědět, že exekuce bude s největší pravděpodobností zastavena, uzavřel, že oprávněný musí nést nepříznivé následky v podobě povinnosti zaplatit náklady exekuce; toto vědomí (procesní zavinění) oprávněného však nutno v řízení prokázat. Rozhodnutí o nákladech exekuce proto nelze založit pouze na objektivních skutečnostech (např. ekonomické síle oprávněného), které o tomto jeho vědomí nic nevyovídají.

v závislosti na míře jeho procesního zavinění na zastavení exekuce.⁷⁰ V případě, že je exekuce zastavena z důvodu úmrtí povinného, který nemá právní nástupce, nelze oprávněnému uložit povinnost k úhradě nákladů exekuce, neboť nelze na jeho straně shledat procesní zavinění na zastavení exekuce.

3.2.3 Náklady při částečném zastavení exekuce

Pokud je exekuce soudním exekutorem, či soudem zastavována částečně, je třeba vždy, kdy soudní exekutor, či soud shledá procesní zavinění na částečném zastavení exekuce na straně oprávněného, rozhodnout též o případných nákladech povinného, či soudního exekutora vzniklých mu v řízení o částečném zastavení exekuce, neboť příkazem k úhradě nákladů exekuce nelze uložit povinnost k úhradě těchto nákladů oprávněnému. V této souvislosti bych chtěl zmínit problematiku rozhodování o nákladech exekuce v řízeních o částečném zastavení exekuce určitým způsobem exekuce (srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, prodejem movitých či nemovitých věcí) zahájených k návrhům manželů povinných. Ústavní soud k této problematice uzavřel, že oprávněný, který usiluje o výkon svého práva cestou exekuce, nemůže být v případě vyhovění návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce povinován k zaplacení náhrady nákladů nesprávného provedení exekuce.⁷¹

⁷⁰ k tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 417/09, v němž Ústavní soud pro případ, že exekuce byla zastavena proto, že povinný po nařízení exekuce právně zanikl, uzavřel, že povinnost nahradit náklady exekučního řízení lze uložit oprávněnému pouze tehdy, je-li dáno procesní zavinění oprávněného (nerespektování požadavku náležitosti a uvážlivosti při podávání návrhu na nařízení exekuce, resp. v průběhu exekučního řízení). Jestliže oprávněný nenese žádné procesní zavinění za zastavení exekučního řízení, nelze mu uložit povinnost nahradit náklady exekučního řízení. Současně uzavřel, že není protiústavní, jestliže za situace, kdy povinný po nařízení exekuce právně zanikne a oprávněný nenese žádné procesní zavinění za zastavení exekučního řízení, nelze uspokojit nároky exekutora na náhradu nákladů řízení. Riziko spočívající v tom, že povinný po nařízení exekuce právně zanikne a že jeho majetek nebude dostačovat k uhrazení nákladů exekuce, nese exekutor, přičemž toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou. Toto riziko, které exekutor nese, je odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho v podstatě monopolním postavením při provádění exekucí.

⁷¹ k tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 923/10, v němž Ústavní soud uzavřel, že považuje za objektivně nespravedlivé, aby oprávněný, který v předchozích řízeních osvědčil, že důvodně hájí svá porušená nebo ohrožená práva a následně usiloval o výkon příslušného rozhodnutí, byl v souzené věci povinován k zaplacení náhrady nákladů nesprávného provedení exekuce. Je to soudní exekutor, který musí za všech okolností postupovat vůči osobě dlužníka (resp. v souzené věci vůči bývalé manželce povinného) se znalostí věci a s využitím odpovídajících a zákonných prostředků exekuce. Pokud se tak nestane a soudní exekutor použije právě takové prostředky, jež výkon rozhodnutí vylučují - což v souzené věci vedlo k tomu, že bývalé manželce povinného vznikly náklady příslušné fáze exekučního řízení [podáním návrhu na částečné zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ] a odvolacího řízení - nelze spravedlivě požadovat náhradu těchto nákladů od oprávněného; ten totiž takovou situaci nezavinil a naopak právem očekával, že exekutor (profesionál) bude postupovat se znalostí práva a tedy souladně se zákonem předvídanými prostředky. Od oprávněného však nelze požadovat úhradu

3.2.4 Náklady exekuce při vyloučení exekutora a změně exekutora.

Pokud je exekutor z provedení exekuce vyloučen podle ustanovení § 29 odst. 11 EŘ, rozhodne nový exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce o dosud původnímu exekutorovi vzniklých nákladech exekuce. Proti tomuto příkazu k úhradě nákladů exekuce může původní exekutor v části, jíž bylo rozhodnuto o jeho nákladech, podat námitky. Odměna původního exekutora se určí podle ustanovení § 11 odst. 3, 4 a 5 ET, tedy podle stejných pravidel, dle kterých se rozhoduje o odměně při zastavení exekuce. Náhrada hotových výdajů, případně další náhrady, na které má původní exekutor nárok jsou určeny podle § 13, § 14 a § 15 ET. Stejně se, pokud jde o náklady exekuce, postupuje podle § 44b odst. 4 EŘ i v případě, že dojde ke změně exekutora.

3.2.5 Náklady exekuce při spojení exekucí

V případě, že dojde podle § 37 odst. 4 EŘ ke spojení exekucí, které vedli různí exekutoři, musí soud v usnesení o spojení rozhodnout též o náhradě účelně vynaložených hotových výdajů exekutorovi, který již exekuci nadále nepovede.

příslušných nákladů ani se zřetelem na neexistenci výslovné zákonné úpravy, jež by umožňovala v rámci exekučního řízení uložit povinnost náhrady nákladů řízení pověřenému soudnímu exekutorovi, který svým postupem při provádění exekuce procesně zavinił, že jím nesprávně zvolený způsob provedení exekuce soud zastavil; ani za této situace totiž nelze přenášet povinnost náhrady nákladů provedení exekuce na toho, kdo zastavení řízení nezavinił. To lze ostatně dovodit i z ustanovení § 89 věty první exekučního řádu.

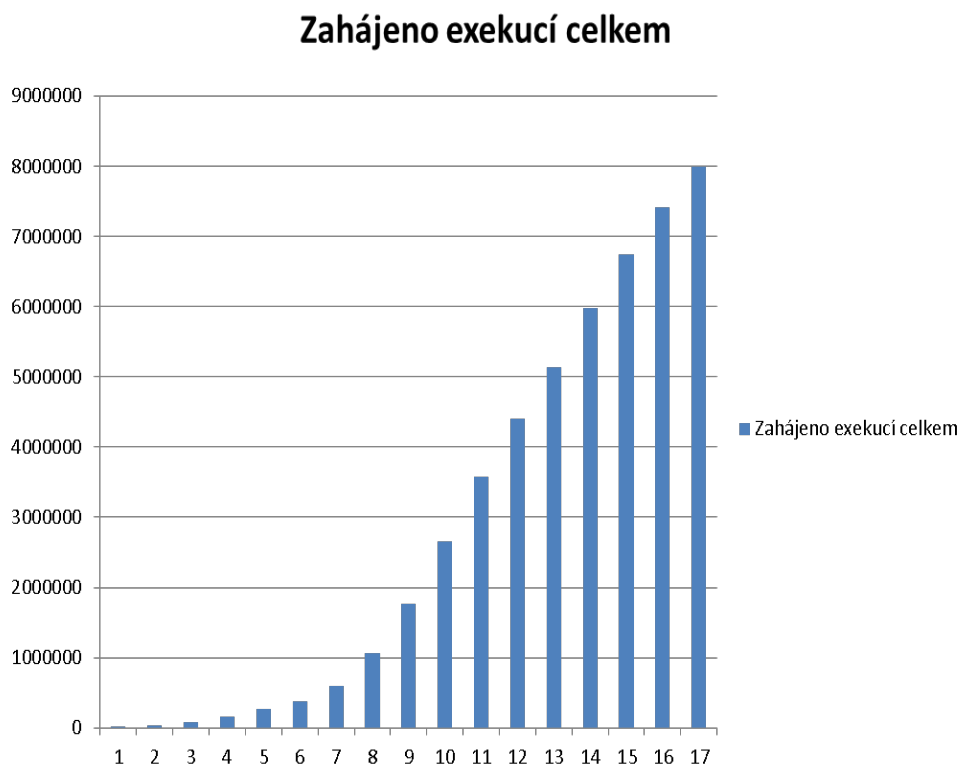
4. Efektivita řízení

V rámci této kapitoly bych se chtěl stručně zabývat srovnáním efektivity vykonávacího a exekučního řízení od okamžiku začlenění soudních exekutorů do našeho právního řádu exekučním řádem, tedy od 1. 9. 2001 do současnosti.

4.1 Efektivita exekučního řízení

Od roku 2001 do konce roku 2017 bylo na území naší republiky zahájeno celkem 8 022 842 exekučních řízení. Vývoj nápadu v exekuční agendě za toto období je zobrazen v grafu č. 1.⁷²

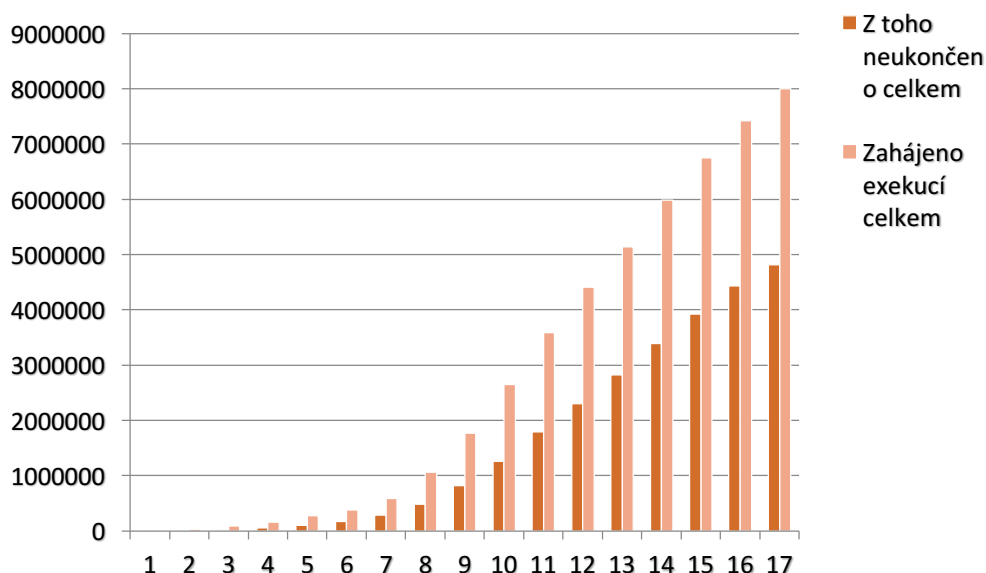
graf č. 1:

⁷² prezentace JUDr. Petra Polanského, soudního exekutora Exekutorského úřadu Liberec, člena prezidia exekutorské komory

Z tohoto počtu bylo do konce roku 2017 stále v běhu 4 810 78, tj. 60,1 % zahájených exekučních řízení zapsaných v centrální evidenci exekucí. Uvedené údaje zobrazuje graf č. 2.

graf č. 2:

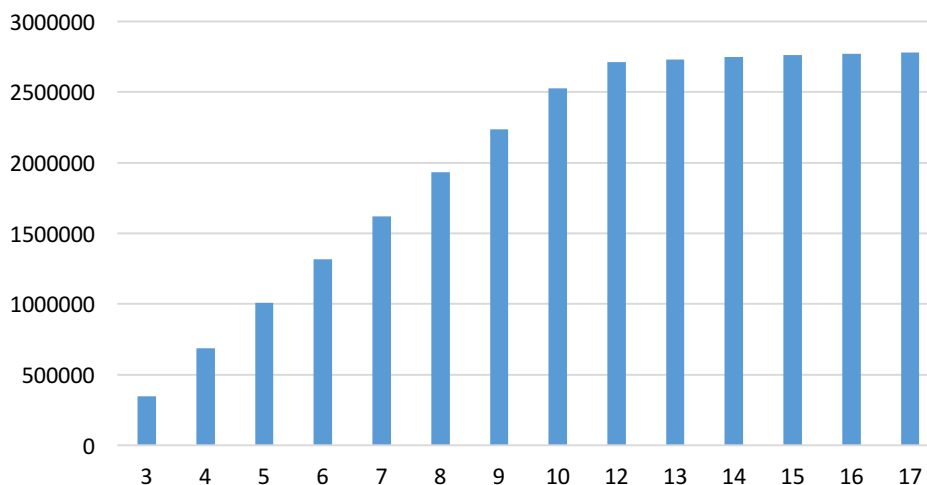
4.2 Efektivita vykonávacího řízení

Od roku 2003 (statistické údaje eviduje Ministerstvo spravedlnosti až od roku 2003) do konce roku 2017 bylo na území naší republiky zahájeno přibližně celkem 2 780 302 vykonávacích řízení. Vývoj nápadu v agendě výkonu rozhodnutí za toto období je zobrazen v grafech č. 3 a 4. Údaje z roku 2011 bohužel nejsou na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti k dispozici.⁷³

⁷³ roční statistické výkazy okresních soudů v agendě E vedené oddělením justiční analýzy a statistiky Ministerstva spravedlnosti, <http://www.cslav.justice.cz>

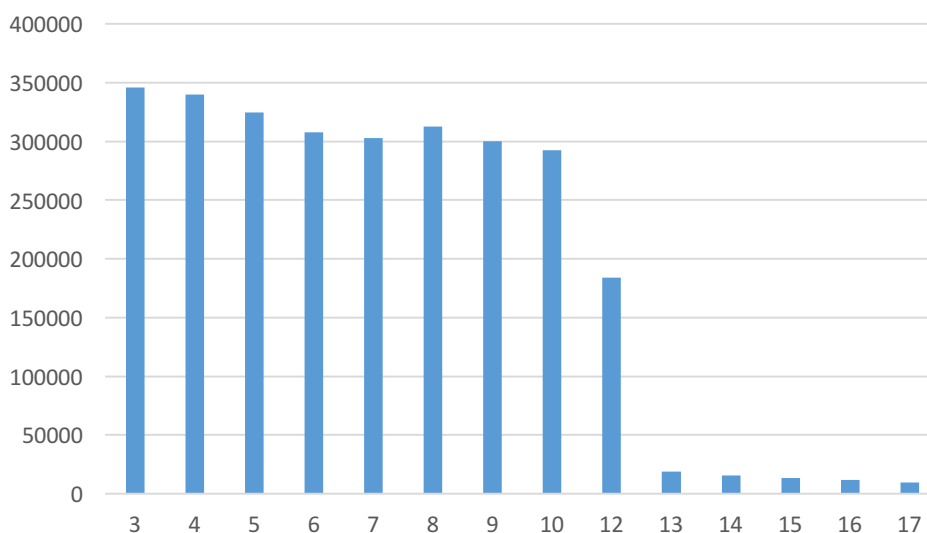
graf č. 3:

Celkový počet zahájených výkonů rozhodnutí od roku 2003

graf č. 4:

Nový nápad od roku 2003

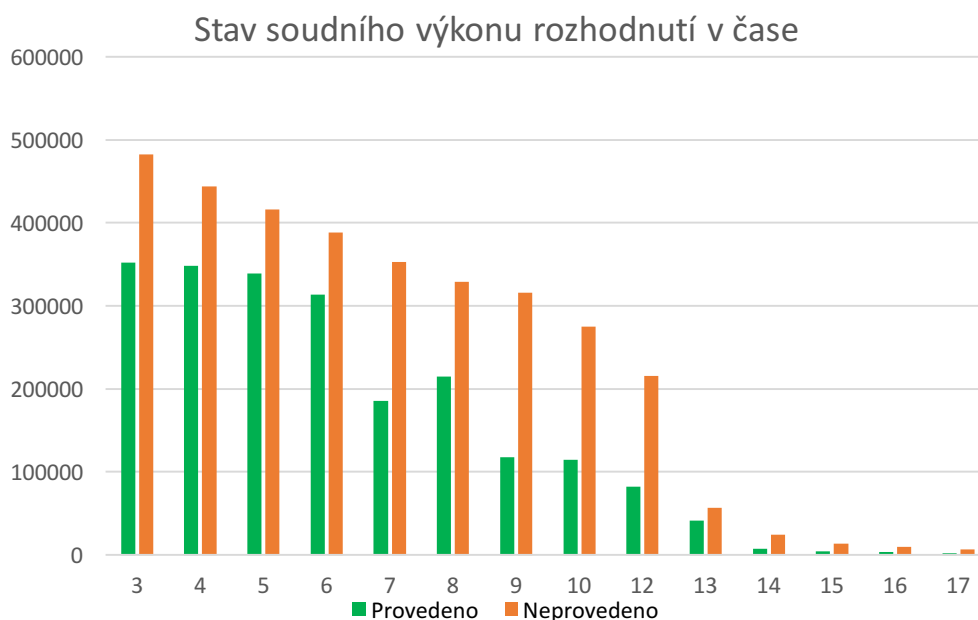

Velkou změnu doznal soudní výkon rozhodnutí v důsledku novely občanského soudního řádu provedené s účinností od 1. 1. 2013 zákonem č. 396/2012 Sb., který nově v ustanovení § 251 odst. 2 OSŘ mimo jiné zakotvil, že napříště soud již nenařizuje a neprovádí soudní výkon rozhodnutí, pokud jde o exekuční titul, který lze vykonat podle správního nebo daňového řádu. Z tohoto důvodu došlo k razantnímu poklesu návrhů v soudním výkonu rozhodnutí, jak je patrné z grafů č. 3 a č. 4. Impulzem k této novele byla značná přetíženost soudů, pokud jde o vymáhání pohledávek zdravotních pojišťoven a pohledávek správy

sociálního zabezpečení, vesměs vymáhaných prodejem movitých věcí povinných, způsobená nedostatečným obsazením soudů soudními vykonavateli, v jejímž důsledku byly tyto pohledávky vymáhány někdy i po více než sedmi letech od nařízení výkonu rozhodnutí. Dle čl. II přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb. řízení o výkon rozhodnutí, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a která nespádají po dni nabytí účinnosti tohoto zákona do působnosti soudu, soud rozvrhl rovnoměrně mezi soudní exekutory, kteří byli jmenováni do jeho obvodu. Po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud předal těmto soudním exekutorům příslušné soudní spisy. Řízení o výkon rozhodnutí pak u soudních exekutorů pokračovalo jako exekuční řízení, přičemž soudní exekutor nebyl vázán návrhem oprávněného, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí veden. Oprávněný měl pak možnost do 2 měsíců od předání soudního spisu exekutorovi podat návrh na zastavení exekuce bez uvedení důvodu a dále i bez uvedení důvodu požádat exekuční soud o změnu exekutora.

Počet provedených a neprovedených výkonů rozhodnutí od roku 2003 do roku 2017 zobrazuje graf č. 5.

graf č. 5:

4.3 Srovnání efektivity exekučního a vykonávacího řízení

Z výše uvedených graficky znázorněných údajů pak jednoznačně plyne, že exekuční řízení je oproti řízení o výkon rozhodnutí rychlejší a efektivnější.

Uvedené vyplývá z porovnání poměru mezi počtem provedených a neprovedených výkonů (graf č. 5) a exekucí (graf č. 2), kdy z grafu č. 5 se podává, že od roku 2007 (vyjma let 2008 a 2013) bylo vždy více výkonů rozhodnutí neprovedeno, než provedeno, oproti exekucím, kdy počet provedených a neprovedených exekucí je téměř shodný. Exekuční řízení je dle mého názoru efektivnější, než řízení vykonávací, z toho důvodu, že ve vykonávacím řízení musí oprávněný, vyjma výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, vždy mít na rozdíl od exekuce, v níž veškerá šetření ohledně majetkových poměrů provádí exekutor, určité poznatky ohledně majetkových poměrů povinných. Exekuční řád naproti tomu přímo stanoví povinnost třetích osob a státních orgánů poskytovat exekutorovi součinnost v souvislosti s prováděním exekuce. Exekuce se jeví efektivnější, než soudní výkon rozhodnutí, také z toho důvodu, že povinný po doručení vyrozumění o zahájení exekuce nesmí nakládat s veškerým svým majetkem (tzv. generální inhibitorium), včetně nemovitých věcí a majetku patřícího do společného jmění manželů (vyjma běžné obchodní a provozní činnosti, uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování a správy majetku). Exekutor může navíc vést za splnění zákonných podmínek exekuci více způsoby, na rozdíl od výkonu rozhodnutí, kdy i za situace, kdy jsou oprávněnému známy majetkové poměry povinného, musí vést výkon rozhodnutí v oddělených řízeních, což pro oprávněného není, i s ohledem na nutnost úhrady soudního poplatku v každém z těchto řízeních, vždy efektivní. V exekučním řízení jsou oproti vykonávacímu řízení také stanoveny 15 denní lhůty k pověření exekutora vedením exekuce, k rozhodnutí soudu o návrhu na odklad exekuce (exekutorovi je v tomto případě stanovena lhůta k rozhodnutí o návrhu na odklad v délce 7 dnů) a k rozhodnutí o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, což přispívá k urychlení tohoto řízení a k jeho větší efektivitě. Významnou, pokud jde o efektivitu exekučního řízení, je také okolnost, že exekutora při provádění exekuce motivuje podíl na vymoženém plnění, kdy v odměně exekutora, která je vždy vypočtena procentně z vymoženého plnění, se odrazí výše tohoto vymoženého plnění.

Lze tedy uzavřít, že exekuční řízení je oproti řízení o výkon rozhodnutí efektivnější a rychlejší a vede ke snazšímu vymožení věřitelova nároku.

5. Exkurz do úpravy exekučního řízení na Slovensku

Slovenské exekuční řízení upravené zákonem č. 233/1995 Z.z. o soudních exekutorech a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) doznalo výrazné změny novelou provedenou zákonem č. 2/2017 Z.z., který nabyl účinnosti dne 1. 2. 2017 (s výjimkou v přechodných ustanoveních vyjmenovaných zákonných ustanovení, která nabyla účinnosti dne 1. 4. 2017).

V této části mé práce se zabývám nejvýznamnějšími změnami oproti předchozí právní úpravě, která do značné míry korespondovala s úpravou provedenou naším exekučním řádem. Novela v první řadě značně zpřísnila materiálně technické podmínky pro výkon činnosti soudního exekutora, a to pokud jde o používání programových a technických prostředků, a dále pokud jde o přesné vymezení doby přístupnosti exekutorského úřadu veřejnosti. Významnou změnou je nová úprava části třetí exekučního řádu nazvaná exekuční činnost, která oproti předcházející úpravě nově upravuje základní povinnosti exekutora, mlčenlivost exekutora a jeho odpovědnost za škodu. Nově je také upraveno vyloučení soudního exekutora. Je upřesněn důvod vyloučení exekutora pro podjatost z důvodu jeho poměru k účastníkům řízení, kdy je zaveden termín spřízněná osoba oprávněného nebo povinného a spřízněná osoba exekutora. Nově je také zavedena možnost soudu i bez návrhu změnit exekutora pro případ, že opakovaně nebo závažně poruší povinnosti stanovené exekučním řádem nebo rozhodnutím soudu nebo pokud mu v provádění jeho činnosti brání zákonná překážka. V rámci úpravy účastníků řízení je nově upraveno účastenství pouze oprávněného, a to do okamžiku vydání pověření exekutora vedením exekuce, přičemž je stanoveno, že teprve až po vydání pověření exekutora vedením exekuce jsou účastníky řízení oprávněný a povinný. Účastenství pak zákon výslovně přiznává pro případ, že je exekucí postižen majetek v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů, nejen manželovi povinného, ale i jeho bývalému manželovi. Další změnu představuje povinnost soudu vydat dodatek k pověření exekutora vedením exekuce pro případ, že dojde ke změně účastníků řízení po vydání pověření a účastníci řízení tuto skutečnost oznámí a doloží exekutorovi, který toto oznámení musí předložit soudu. V případě smrti povinného, je zavedena povinnost exekutora odložit exekuci do skončení dědického řízení, přičemž v exekuci exekutor pokračuje na základě výše zmíněného soudem

vydaného dodatku k pověření vedením exekuce s dědici povinného nebo s orgánem spravujícím dědictví, které připadlo státu.

Novelou zákona je dále zavedena povinnost exekutora vyhotovit seznam majetku povinného, který je možné v průběhu exekuce dodatkem doplnit, přičemž jsou zákonem přímo stanoveny náležitosti tohoto seznamu. Tento seznam pak exekutor vyhotoví jen pro případ, že při exekuci vedené k vymožení peněžitého plnění nepostačí k ukončení exekuce zjištění údajů o existenci majetku povinného z příslušných registrů. Současně jsou exekutorovi stanoveny lhůty k podávání informací o zjištěných ohledně majetkových poměrů povinného oprávněnému. Zavedena je také povinnost povinného poskytnout exekutorovi jím požadovanou součinnost a pro případ jejího neposkytnutí, možnost exekutora požádat policejní orgán o předvedení povinného, popřípadě možnost soudu, pro případ, že povinný ani na výzvu soudu neposkytne exekutorovi požadovanou součinnost, uložit povinnému na návrh exekutora pořádkovou pokutu.

Exekuční řád dále nově upravuje vyloučení věci z exekuce a vylučovací žalobu. Jako další exekuční titul je pak novelou zavedeno vyrozumění o zastavení exekuce a výzva k úhradě nákladů exekuce a pokud je exekučním titulem notářský zápis, zákon výslovně uvádí, že se závazek nemůže týkat smluvní pokuty.

Nejvýznamnější změnou provedenou výše zmíněnou novelou je úprava místní příslušnosti exekutora, tzv. teritorialita soudních exekutorů. Exekuční návrh se nově podává do elektronické schránky exekučního soudu na určeném elektronickém formuláři a nikoli soudnímu exekutorovi, jak tomu bylo doposud. V případě, že oprávněný nebo jeho zástupce nemá aktivovanou elektronickou schránku, může podat exekuční návrh prostřednictvím kteréhokoli exekutora, který je zástupcem oprávněného pro doručování písemností do vydání pověření vedením exekuce a který musí exekuční návrh zaslat soudu v elektronické podobě ve lhůtě 15 dnů. K exekučnímu řízení je pak nově věcně příslušný okresní soud v Banské Bystrici. Exekuci provádí ten exekutor, kterého jejím vedením pověří soud. Soud přiděluje věci exekutorovi jmenovanému pro územní obvod krajského soudu dle místa trvalého pobytu či sídla povinného, přičemž tyto věci přiděluje jednotlivým exekutorům rovnoměrně, náhodným výběrem prostřednictvím technických a programových prostředků schválených ministerstvem. Věci pak mají být exekutorům přidělovány s přihlédnutím k výši a povaze vymáhaného nároku a s ohledem na aktuální počet neskončených věcí všech exekutorů

příslušného územního obvodu. V případě, že je proti povinnému vedena exekuce, ve které již byl exekutor jejím vedením pověřen, přidělí se každá další exekuce vedená proti témuž povinnému stejnému exekutorovi.

Další změnou je rozlišování okamžiku zahájení exekučního řízení, které začíná dnem, kdy byl návrh na provedení exekuce doručen soudu, a zahájení samotné exekuce, která začíná doručením pověření exekutora vedením exekuce exekutorovi. Současně je stanoveno pořadí postupu exekutora při provádění exekuce podle toho, kdy mu byla doručena jednotlivá pověření k jejich vedení. Exekuce k vymožení pohledávky výživného má pak vždy přednostní pořadí. Exekutor již nově nemůže požadovat zálohu na výdaje spojené s vedením exekuce v případě, že vymáhá peněžité plnění. Novela dále zavádí pořadí uspokojení vymáhaných nároků, kdy nejdříve jsou uspokojovány náklady exekutora, následně jistina vymáhané pohledávky, poté příslušenství vymáhané pohledávky a na posledním místě náklady oprávněného. Výjimku představuje pouze pohledávka na výživném, kdy se vymožené plnění použije vždy nejdříve na běžné výživné.

Další významnou změnou je povinnost exekutora vyrozumět povinného o zahájení exekuce a o způsobu, kterým bude provedena, ještě před vydáním exekučního příkazu. Toto vyrozumění musí být doručeno do vlastních rukou povinného a v případě, že se vyrozumění nepodaří povinnému doručit do 3 měsíců od zahájení exekuce, doručí se mu náhradním způsobem stanoveným zákonem. Novela dále zavádí nemožnost jednostranného započtení pohledávky povinného vůči pohledávce oprávněného, po zahájení exekuce, s výjimkou pohledávky přiznané exekučním titulem.

Nová právní úprava dále svěřuje rozhodování o odkladu exekuce pouze exekutorovi. Exekutor rozhoduje o odkladu exekuce vyrozuměním a účastníci řízení nemají možnost opravného prostředku. Zákon vyjmenovává jednotlivé důvody odkladu exekuce a stanoví také dobu, do kdy má být exekuce v jednotlivých případech odložena.

Výraznou změnou prošla také úprava zastavení exekuce, kdy je nově zastavení exekuce svěřeno nejen soudu, ale také exekutorovi, a to z důvodů v zákoně taxativně vymezených. Návrhy na zastavení exekuce, o kterých rozhoduje soud, musí povinný nejprve podat u exekutora, který tento návrh zašle k vyjádření oprávněnému. V případě, že oprávněný s návrhem nesouhlasí, musí exekutor návrh povinného na zastavení exekuce předložit exekučnímu soudu do 5

pracovních dnů po uplynutí lhůty k vyjádření oprávněného. K projednání návrhu na zastavení exekuce pak není třeba nařizovat jednání. Proti rozhodnutí o zastavení exekuce není přípustné odvolání, s výjimkou rozhodování o zastavení exekuce v případě, že je zde důvod podle zvláštního právního předpisu, pro který je uznání nebo výkon cizího rozhodnutí nepřípustný, pokud ho nebylo možné v řízení již dříve uplatnit. Jedním z důvodů vyjmenovaných v zákoně, kdy může exekuci zastavit exekutor, je zastavení exekuce pro bezvýslednost. Nově je upravena při exekuci vedené na majetek právnické osoby povinnost exekutora zastavit exekuci, pokud se do 30 měsíců od zahájení exekuce nebo od posledního zexekuvání majetku nepodařilo zjistit žádný postižitelný majetek, a při exekuci vedené na majetek fyzické osoby do 5 let od stejného okamžiku. Po uplynutí lhůty 6 měsíců od okamžiku, kdy exekutor zveřejní vyrozumění o zastavení exekuce pro bezvýslednost vedené na majetek právnické osoby v Obchodním věstníku, se obchodní společnost zrušuje bez toho, aby se vyžadovala likvidace. To neplatí v případě, že ohledně této společnosti probíhá konkursní řízení. V určitých zákonem stanovených případech může účastník řízení do 15 dnů od doručení vyrozumění o zastavení exekuce podat u exekutora námitky proti vyrozumění a výzvě k úhradě nákladů exekuce. Tyto námitky je poté exekutor povinen předložit bezodkladně k rozhodnutí soudu, který je může buď zamítnout, případně vyrozumění o zastavení exekuce zrušit, anebo výzvu k úhradě nákladů exekuce vrátit exekutorovi k přepracování.

Pokud jde o jednotlivé způsoby exekuce pro vymožení jak peněžitého, tak nepeněžitého plnění, je nově stanovena povinnost exekutora vydat exekuční příkaz až po marném uplynutí lhůty k podání návrhu na zastavení exekuce, který má odkladný účinek, nebo potom, kdy je exekutorovi doručeno rozhodnutí soudu, který takový návrh zamítl.

Slovenská úprava dále nově definuje náklady exekučního řízení, kdy výslovně uvádí, že náklady exekučního řízení jsou náklady exekutora, náklady účastníků exekučního řízení a náklady státu. Náklady exekutora pak tvoří odměna, stanovená jako procento z vymoženého plnění, která nemůže přesáhnout výši vymáhaného nároku, a náhrada paušálních výdajů a nutných výdajů, které nejsou kryty paušálními výdaji. Náklady oprávněného jsou tvořeny výdaji vzniklými v souvislosti s jeho zastupováním v exekučním řízení za podání návrhu na pověření exekutora a případného návrhu povinného na zastavení exekuce, náklady na zaplacený soudní poplatek a hotovými výdaji spojenými s podáním

exekučního návrhu. Oprávněný má pak vůči povinnému nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů, které musí být nově již konkrétně vyčísleny v pověření exekutora vedením exekuce, případně v dodatku k pověření. Náklady povinného jsou náklady vynaložené povinným na zastupování v exekučním řízení vzniklé mu v souvislosti s podáním návrhu na zastavení exekuce.

Exekuční řád také nově stanoví, že oprávněný odpovídá povinnému za škodu, která mu vznikne v souvislosti s exekučním řízením, pokud exekuční návrh nebyl podán oprávněně.

Zajímavé je též nové ustanovení, které stanoví pro případ zastavení exekuce vedené k vymožení výživného na nezletilé dítě pro bezvýslednost, že náklady exekuce platí stát.

Nově je také exekučním řádem zavedeno rozhodování v exekučním řízení vyšším soudním úředníkem s výjimkou rozhodování o příklepu. Soudce pak v exekučním řízení rozhoduje, pokud je vydáváno rozhodnutí, proti kterému je přípustné odvolání a dále o stížnostech proti rozhodnutím vyššího soudního úředníka. Soud nařídí jednání, pokud to považuje za potřebné. Bez nařízení jednání může nařídít vyloučení osoby, pokud její výpověď může mít význam pro rozhodnutí nebo postup soudu v řízení. Proti usnesením vydaným soudem je odvolání přípustné jen v případech stanovených zákonem. Dovolání proti usnesení vydanému v exekučním řízení není přípustné.

Závěr

Na závěr mé práce bych se rád vyjádřil k poznatkům, které jsem získal v průběhu hlubšího studia tohoto tématu. Jak jsem již poznamenal v úvodu, domnívám se, že vykonávací, resp. exekuční řízení je opomíjenou, avšak klíčovou fází v procesu ochrany subjektivních práv. Současná právní úprava obsažená v občanském soudním řádu a exekučním řádu je dle mého názoru značně nedokonalá. Tato nedokonalost spočívá mimo jiné v nekonceptnosti obou právních předpisů. Ač je výslovně stanovena subsidiarita občanského soudního řádu v poměru k exekučnímu řádu, jsou některá ustanovení duplicitní. Důsledkem je tak značná nepřehlednost celé této právní úpravy. Snaha o postupné zdokonalování právní úpravy vykonávacího, resp. exekučního řízení přinesla mnoho novel, které již tak velmi složitou problematiku dále komplikují. Značné problémy v praxi činí například úprava postihu majetku manžela povinného, případně majetku ve společném jmění manželů, která v důsledku četných novelizací prošla značnými změnami. Domnívám se proto, že je nevyhnutelná budoucí zásadní rekonstrukce, jak k tomu nedávno došlo na Slovensku, přičemž vydat se cestou Slovenské úpravy by bylo tím správným řešením. Jedinou její slabinou je dle mého názoru nedostatečnost úpravy místní příslušnosti soudních exekutorů, pokud jde o rovnoměrnost přidělování jednotlivých věcí exekutorům s ohledem na výši, povahu vymáhaných nároků a aktuální počet neskončených věcí všech exekutorů příslušného územního obvodu. Domnívám se, že není v praxi reálné toto ustanovení dodržet a obávám se, že tento postup může vytvářet prostor pro případné korupční jednání, případně znevýhodnění některých exekutorů vedoucí k možné ekonomické likvidaci jejich úřadů. V případě budoucí rekonstrukce by však kontroverze, které vzbuzuje počínání několika exekutorských úřadů v České republice, rozhodně neměly být impulzem ke snahám, které jsou ve veřejném prostoru často zmiňovány, o omezení činnosti soudních exekutorů, či jejich „zestátnění“ a podobně.

Každoroční nárůst počtu exekucí a zároveň postupný pokles počtu nařízených výkonů rozhodnutí nám dává jasnou zprávu, že exekuční řízení je při vymáhání pohledávek mnohem účinnější. Z mého srovnání obou řízení v kapitole věnované efektivitě těchto řízení dovozují, že soudní výkon rozhodnutí je dnes ustupující cestou k vymožení práva a domnívám se, že tento trend bude trvalý. Z tohoto důvodu bych zákonodárce rozhodně varoval před snahami o omezení

činnosti soudních exekutorů. Je velmi žádoucí, aby jakékoliv budoucí zásahy do právní úpravy byly promyšlené do všech jejich důsledků a z nevyhnutelné novelizace se tak nestal pouze populistický nástroj politiků. Zamýšlená místní příslušnost soudních exekutorů, tedy takzvaná teritorialita, s výhradami ke slovenské úpravě výše zmíněnými, se tak zdá být vhodným řešením pro narovnání podmínek pro výkon exekuční činnosti. Současně teritorialita, dle mého názoru, zvýší důvěru veřejnosti v soudní exekutory, která je nyní, mimo jiné vlivem médií, velmi nízká.

Resumé

The topic of my Master's thesis is "Comparison of Distraint and Enforcement Procedures". I selected this topic because I believe this is a key stage in the protection of rights. The Master's thesis is divided into three basic parts, further divided into five main chapters.

In the first part, I compare the prerequisites and courses of both types of procedures. Legal rules for enforcement or distraint procedures are in many aspects identical, however, there is also a number of differences, which I pointed out in this part. Unfortunately, I need to state that the legal rules for the distraint procedure are highly chaotic and lack any uniform concept. Therefore, I describe individual prerequisites for the procedure and its entire process, including individual methods of decision or distraint enforcement in this part.

In the second part, I deal with the costs of the procedure. Decision-making on the costs of the procedure is influenced by a wide range of case law of the Institutional Court of the Czech Republic and the Supreme Court of the Czech Republic. In addition to individual costs of proceedings, I also specify a key case law of the aforementioned courts which has historically represented a significant development.

In the third part, I describe the effectiveness of enforcement and distraint procedures on the basis of available statistical data. The statistical data were provided by the Distraint Chamber of the Czech Republic and the Ministry of Justice of the Czech Republic, which regularly processes reports of courts and prosecuting offices. This part also deals with legal rules for the distraint procedure in Slovakia, which were widely amended with effect from 2017. This is because the previous legal rules did not differ much from the current legal rules in the Czech Republic. I therefore included the Slovak legal rules in this thesis as I think the lawmakers will in future be inspired by these Slovak legal rules.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční* Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2
- OSINA, Petr. *Teorie práva*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-65-6
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právní učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4
- TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9
- WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0
- KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

Cizojazyčná literatura

- FICOVÁ, Světlana a kol. *Exekučné konanie. Skriptá*. 1. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-89603-23-7

Judikatura

- judikatura Ústavního soudu České republiky
- judikatura Nejvyššího soudu České republiky

Právní předpisy

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti

(exekuční řád)

- zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí
- zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový)
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí
- zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku
- zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
- zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
- zákon č. 233/1995 Z.z., o súdnych exekútorech a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok)
- nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách)
- vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
- vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (exekuční tarif)
- vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)
- vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti

Elektronické zdroje

- výkazy soudů a státních zastupitelství online <http://www.cslav.justice.cz>
- sněmovní tisk <http://www.psp.cz>